

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 84 - Zagreb, 1. ožujka 2013. godine

Podgora

**Dalmatinski
antifašisti
obilježili
značajne
obljetnice**

Izložba

Refleksije Titovog vremena 1945. - 1955.

Predsjedništvo SABA RH

**Više
jedinstva u
djelovanju
antifašista**

Buzet

**Antifašizam
u Istri nema
alternative**

Jasenovac

**Međunarodni
skup o
holokaustu**

KOMEMORACIJA 21. TRAVNJA

Tim povodom predsjednik Republike Hrvatske dr Ivo Josipović primio je 15. veljače u svom uredu na Pantovčaku u Zagrebu predstavnike Javne ustanove Spomen područja Jasenovac. U delegaciji su bili: ravnateljica ustanove Nataša Jovičić, predsjednica Savjeta Spomen područja Jasenovac Katica Sedmak, predsjednica Upravnog vijeća Javne ustanove Spomen područja Jasenovac Nataša Mataušić, kustos muzeja u Jasenovcu Đorđe Mihovilović i djelatnica Suzana Dujić. U razgovoru je sudjelovao i Berislav Šipuš, zamjenik ministricе kulture Republike Hrvatske.

Predsjednik Josipović potvrdio je svoj dolazak na svečanu komemoraciju posvećenu žrtvama ustaškog fašističkog logora u kojem je, prema do sada utvrđenom poimeničnom popisu, stradalo više od 83.000 ljudi, među kojima je bilo i preko 20.000 djece. Prije 68 godina, 22. travnja 1945.g., na znak zatočenika Ante Bakotića, izvršen je herojski proboj posljednjih zatočenika logora Jasenovac.

Komemorativna svečanost bit će održana u Spomen području Jasenovac, 21. travnja, s počet-

kom u 10,30 sati, a očekuje se da će joj, uz preživjele logoraše, antifašističke borce i druge građane, prisustvovati najviši državni duž-

nosnici, predstavnici županijskih i lokalnih vlasti, vjerskih zajednica i nacionalnih manjina.

K.S.

Prijem za predstavnike Spomen područja Jasenovac kod predsjednika RH dr. Ivo Josipovića, (snimio Tomislav Bušljeta, službeni fotograf - Ured Predsjednika RH)

Sretan 8. ožujak - Međunarodni dan žena!

Savez
antifašističkih
boraca i antifašista
Republike Hrvatske i
uredništvo
»Glasa antifašista«

Fotografije na 1. stranici:

Gore:
Sjednice Predsjedništva SABA RH

Dolje:
Fotografija s naslovnicu kataloga izložbe 33 crteža jasenovačkog spomenika »Cvijet« Bogdana Bogdanovića, otvorene u Ikona galeriji u Veneciji 27.siječnja 2013.godine, povodom Dana sjećanja na Holokaust

Više jedinstva u djelovanju antifašista

◆ Primjedbe Koordinacije zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Dalmacije o realiziranju zaključaka usvojenih na prethodnoj sjednici nisu prihváćene. Predsjedništvo je dalo podršku radu Izvršnog odbora koji, kako je ocijenjeno, djeluje odgovorno na oživotvorenju zaključaka o aktualnoj problematiki odnosa prema antifašizmu u Republici Hrvatskoj

Predsjedništvo SABA RH je na sjednici 18. prosinca 2012. razmatralo primjedbe Koordinacije zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Dalmacije, upućene Izvršnom odboru. Predsjednik **Ratko Maričić** izvjestio je da u tekstu između ostalog stoji kako je »nedopustivo da Izvršni odbor ne poštuje i ne izvršava zaključke Predsjedništva SABA RH« usvojene na sjednici 12. lipnja 2012. te se izražava nezadovoljstvo djelovanjem Izvršnog odbora i naglašava da dalmatinski antifašisti »neće sudjelovati u radu Predsjedništva dok se ne provedu zaključci«.

Od aktualne vlasti očekujemo više

Ipak, članovi Koordinacije iz Dalmacije nazočili su sjednici Predsjedništva. **Josip Milat** je zatražio izmjenu dnevnog reda i uvrštenje posebne točke o provođenju zaključaka s prethodne sjednice Predsjedništva. **Branko Grošeta** pojasnio je kako je »Koordinacija odlučila da uloži - napor i da prisustvujemo sjednici i obrazložimo svoja gledišta« navedena u primjedbama upućenom Predsjedništvu. To »nije usmjereno protiv legalno izabranih članova Izvršnog odbora«, naglasio je Grošeta, dodajući da njihova stajališta nemaju »neke kadrovske pretenzije«.

Nikola Budija kazao je kako je Predsjedništvo UABA Zadar raspravljalo o stajalištima Koordinacije ZUABA Dalmacije i - odbacio ih, jer se njima »grubo napada Izvršni odbor«, a »ultimatum za bojkotiranje sjednice je iracionalan«. Dodao je da je Izvršni odbor u materijalima pripremljenim za sjednicu Predsjedništva »dao valjane odgovore i ponudio rješenja u skladu sa usvojenim zaključcima«.

Jakov Jukić, član iste udruge, smatra da »niti ne može zabraniti Koordinaciji da iznosi prijedloge«. No, »ne slažem se s bojkotom sjednice Predsjedništva«, zaključio je Jukić.

Tomislava Badovinca je zasmetalo što »ne idu istim korakom« županijska zajednica udruga i gradska udruga (Zadar) antifašističkih boraca i antifašista, te imaju dijametralno različita stajališta. U nastavku izlaganja je podsjetio na inicij-

Sjednica Predsjedništva SABA RH

jativu Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske da se sudionici nekadašnjih omladinskih radnih akcija organiziraju u obliku udruge ili društava. U Hrvatskoj ima 270 tisuća učesnika omladinskih radnih akcija. »To organiziranje bilo bi dodatno povećanje antifašističkih snaga. Stoga treba formirati inicijativne odbore i početi aktivnosti za osnivanje udruga«, zaključio je Badovinac.

Mirko Mečava izrazio je neslaganje s »pokušajem preusmjeravanja rasprave mimo utvrđenog dnevnog reda«. Podržao je napore na promjeni odnosa u društvu prema antifašizmu, jer briga »za antifašističke vrijednosti ne smije biti samo briga naše organizacije«, dodavši da je, kad je u pitanju pozicija antifašizma u Hrvatskoj, od aktualne vlasti očekivao puno više. Zašlo je da na izborima podržimo kandidate koji na djelu, a ne samo deklarativno rade na zasadam antifašizma.

Izboriti potporu lokalne zajednice

Rade Jovičić je konstatirao da je u radnim materijalima za sjednici Predsjedništva »izneseno dovoljno toga što treba raditi, ali na terenu konkretni rezultati izostaju«. Moramo se u udrugama

izboriti za potporu lokalne zajednice. **Nikola Opačić** je istaknuo da je materijal za sjednicu kvalitetno urađen, uz opasku što nema izvještaja o radu komisija te udruga i zajednica udruga. Po njemu, jedina komisija što valjano radi je »komisija za međunarodne odnose«. **Mario Šimunković** je ukazao da u svim komisijama koje djeluju pri SABA RH »rade istaknuti članovi iz naših udruga i zajednica udruga«. Očekuje veću aktivnost članova ponaosob i komisija u cjelini, u narednom razdoblju. Što se tiče materijala za sjednicu, smatra da su oni analitični i s konkretnim prijedlozima. »Na nama je da dođemo do konkretnih odgovora«. Nije dovoljno da samo mi prihvativmo zaključke, već »to treba učiniti Vlada i Sabor«.

Vesna Čulinović - Konstantinović upozorila je da komisije moraju djelovati još efikasnije. Istaknula je veliku aktivnost Sekcije žena antifašistkinja i uredništva »Glasa« ukazujući pri tome i na zapaženo djelovanje članova koji u istom sastavu djeluju i u Komisiji za izdavačku djelatnost. U nastavku izlaganja izrazila je nezadovoljstvo medijskom slikom antifašizma u nas, napominjući da nam »nije slobodan pristup glasilima, na radiju i TV, malo smo prisutni u školama«. Pohvalila je rad mladih antifašista u Zagrebu, te naglasila potrebu povezivanja s mladima iz

braniteljskih udruga koje u svojim programima njeguju antifašističke vrijednosti.

Očitujući se na opaske članova Koordinacije iz Dalmacije, **Jovan Vejnović** je rekao da »nema promjena koje se mogu izvršiti na juriš«. Ne treba zaoštrevati odnose jer antifašizam nije »stav samo SABA RH – jer ako je tako – onda smo mi propali«, dodajući kako »kroz proces valja ostvarivati naše ciljeve«, a hrvatsko društvo »mora prihvati stajalilše da je Savez antifašističkih boraca i antifašista organizacija od posebnog društvenog značaja i interesa«.

»Stanje se ne popravlja radikalizmom, preko noći«, upozorio je **Vinko Šunjara**, dodajući da je radni materijal pripremljen za sjednicu Predsjedništva dobra osnova za daljnji rad. Razlog za nezadovoljstvo prema antifašizmu, među nama postoji, ali kroz raspravu i općenito »u metoda ma našeg djelovanja valja stvarati atmosferu demokratskog uvažavanja«, kazao je. **Ivan Fumić**, također se založio za jačanje međusobnog povjerenja i naglasio potrebu integriranja naših udruga s organizacijama sličnih profila. Stanje u društvu se, ipak mijenja, a i »odnos prema antifašizmu, a to bi bez našeg rada svakako izostalo«, napomenuo je Fumić, te inzistirao na još većem ulaganju truda oko organiziranja tribina, znanstvenih skupova i okupljanja mladih, kako bi promicali vrednote anti-fašizma u nas.

Antifašizam je svojina naroda

Krešimir Sršen upozorio je da »mi, antifašisti organizirani u udruge nemamo društveni status«, antifašizam je izbačen iz odgoja u školama, »antifašizam je svojina naroda« i »naš se glas mora čuti jače u javnosti«. Dodao je kako »nas ima malo u medijima«, navodeći primjer da TV nije pokrila nedavno obilježavanje obljetnice oslobođenja Dalmacije.

Katica Sedmak je očekivala konkretnu raspravu – »no, ona je izostala, nismo čuli što bi i kako trebalo napraviti, a da bude bolje i kvalitetnije od onog što je učinio Izvršni odbor«, dodavši kako na sjednicama Predsjedništva ponavljamo »iste stvari«. Slaže se o ocjenama nekih sudionika u raspravi da »posljednji izbori nisu za nas ništa donijeli i ne vidimo pomak« te da »u traženju boljih rješenja za naš status u društvu, očito kucamo na kriva vrata«.

»Kome je upućena kritika dalmatinskih antifašista i pojedinih sudionika u raspravi – dosadašnjim vladama RH, svim dosadašnjim Izvršnim odborima, sadašnjem Izvršnom odboru, meni osobno?«, upitao se **Ratko Maričić**, dodajući da se

Dio članova s 18 sjednice predsjedništva

osjeća kao boksačka vreća koju udaraju. »A udarac nije upućen meni, kažu, a vreću i dalje udaraju«. Ako su stajališta Koordinacije ZUABA Dalmacije da »mi u Izvršnom odboru nismo postupili u skladu s odlukama Predsjedništva, bez obzira na dosadašnju raspravu točna, te da smo se mi u Izvršnom odboru postavili iznad Predsjedništva, odgovornost snosim ja«. Je li Izvršni odbor »napravio krimen aktiviranjem zaključaka u već postojećim komisijama«, a nije formirao nove, ili ćemo reći da je Izvršni odbor »modificirao zaključke, ali se nije stavio iznad Predsjedništva«, zapitao je Maričić.

Podsjetio je da se 9. srpnja 2012. godine na sastanku Izvršnog odbora raspravljalo o provođenju Zaključaka Predsjedništva, te je u odnosu na točku 5, utvrđeno da će se aktivirati (za realizaciju te točke) institucionalne komisije Predsjedništva SABA RH. Izvršni odbor je smatrao da je to racionalna opcija i da se time ne gubi suština zadatka, kojim se traži da se obavi detaljna analiza (problema antifašizma), dade ocjena (stanja i razmjera problema), utvrde potrebne aktivnosti (za rješavanje problema), daju prijedlozi izmjene zakonskih propisa (koji se odnose na probleme antifašizma).

U raspravi su još sudjelovali **Dinko Tamarut, Vedran Žuvela, Danijel Ivin, Joso Fakčević, Tomislav Ravnić, Đuro Kalač, Romano Božac, Marica Vrbanac, Miroslav Kirinčić i Branko Dolenc**.

U materijalima o ostvarivanju zaključaka Predsjedništva o aktualnoj problematici antifašizma sa sjednice 12. lipnja 2012. godine i o statusu antifašističkih boraca, te statusu i financiranju antifašističkih udruga je analitički, po datumima i vrsti aktivnosti obrazloženo sve što je Izvršni odbor, odnosno Predsjedništvo SABA RH činilo, iniciralo i zahtjevalo od državnih institucija, te navedeni susreti s odgovornim pojedincima iz tijela vlasti kojima se nastojalo ukazati na probleme i njihovo rješavanje u pogledu statusa udruga antifašističkih boraca i antifašista i njihovih članova.

Naime, zaključci Predsjedništva, što

su utvrđeni na sjednici 12. lipnja 2012. godine, adresirani su na institucije vlasti, te samo u točki 5, na Izvršni odbor, koji je trebao analizirati, pokrenuti i zahtjevati od državnih institucija provođenje zaključaka.

Također, svi članovi Predsjedništva dobili su i iscrpan materijal o Programskim smjernicama s kalendarom osnovnih aktivnosti u 2013. godini.

Treba pokrenuti cjelokupno članstvo

Pravo je svih članova, pa i dalmatinskih antifašista, da od Izvršnog odbora i Predsjedništva »traže i zahtjevaju odgovore« – međutim, ostalo je otvoreno pitanje da li su svi učinili sve što su mogli u svojim udrugama i zajednicama udrugama u provođenju usvojenih zaključaka s prethodne sjednice Predsjedništva. Lokalna tijela vlasti na terenu itekako su nadležna za rješavanje brojnih problema potenciranih u zaključima Predsjedništva SABA RH. I sam Branko Grošeta je na prošoj sjednici Predsjedništva, među inim, kazao: »... da treba pokrenuti cjelokupno članstvo s ciljem da se odnos prema antifašizmu mijenja...«, potrebno je da promijenimo svoj način rada i djelovanja..., prilagodimo metode rada vremenu i prostoru u kojima djelujemo«.

Predsjedništvo (uz tri suzdržana i dva glasa protiv) nije prihvatiло primjedbe Koordinacije zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Dalmacije o (ne)realiziranju zaključaka usvojenih na prethodnoj sjednici. Također, Predsjedništvo je dalo punu potporu radu Izvršnog odbora koji, kako je ocijenjeno, djeluje odgovorno na oživotvorenu zaključaka o aktualnoj problematici odnosa prema antifašizmu u Republici Hrvatskoj.

Gotovo bez rasprave usvojene su Programske smjernice i zadaci SABA RH s kalendarom događanja (koji su otisnuti kao poseban dodatak ovom broju Glasa antifašista) te pregled prihoda i rashoda.

B.M.

Refleksije Titova vremena 1945.-1955.

Tada je cilj bio predstaviti što je sve Tito dobivao od ljudi, a sada se nudi novo čitanje prošlosti Jugoslavije i njezinog kulturnog naslijeđa, izjavila je Ana Panić iz Muzeja istorije Jugoslavije, koji je Klovićevim dvorima za izložbu posudio gotovo pola od 485 izložaka. Onima koji se sjećaju tog vremena izložba će pomoći da račiste s nekim stvarima iz svoje prošlosti, a mладимa da saznaju nešto novo, dodala je.

Izložba kroz skoro pet stotina izložaka kronološki i tematski predstavlja povijesno razdoblje ovih prostora od dolaska partizana i uspostave vlasti, preko vremena obnove i izgradnje, radnih akcija, do Tita i njegove transformacije.

Izloženo je 485 eksponata, više od 100 slika, crteža i grafika, tridesetak skulptura i reljefa, 250 fotografija, 20 filmova, više od 100 Titovih osobnih predmeta i odlikovanja, štafeta, knjiga, časopisa, novina, poštanskih marki, darova, satova, nakita i fotoalbuma. Iz beogradskog Muzeja istorije Jugoslavije za izložbu je posuđeno 226 izložaka, a ostali materijal posuđen je iz brojnih hrvatskih institucija.

Izložba donosi rana djela velikana umjetnosti - Tartaglin portret Tita u maršalskoj uniformi, Murićeve »Rijeke« iz 1947., Augustinčićeve »Nošenje ranjenika«, Radauševe »Partizanke« i »Katu Pejnović« Ksenije Kantoci.

Izložene su i fotografije koje prikazuju fiskulturni slet Hrvatske, prvomajske parade, prvi kongres AFŽ-a, snimke Titovih prijema s velikim državnicima, primjerice s carom Hajlom Selasijem, a prikazuju se i isječci filmskog žurnala te audio materijali političkih govora i događanja.

Među ostalim, izloženi su i neobični darovi 'radnog naroda', poput zubala koje su Titu poklonili Zubari, ili planinarske cipele dobivene od društva planinara. Izloženo je i devet njegovih odijela, nakit, kravate i rukavice te Augustinčićev maršalski znak od plemenitih metala. Dio tih izložaka bio je predstavljen u Klovićevim dvorima na izložbi »S poštovanjem Titu« održanoj 1986.

Tada je cilj bio predstaviti što je sve Tito dobivao od ljudi, kako bi se štovao njegov kult smrti, a sada se nudi novo čitanje prošlosti Jugoslavije i njezinog kulturnog naslijeđa, odnosno upoznavanje mladih generacija s onim o čemu ne znaju dovoljno ili znaju kroz različite interpretacije, rečeno je na najavnoj konferenciji za novinare.

Jasmina Bavoljak, autorica koncepta izložbe, ustvrdila je da je za izložbu izabi-

• Skoro trideset godina nakon što je u Zagrebu, u Galeriji Klovićevi dvori, bila postavljena izložba »S poštovanjem Titu«, dio tadašnjih izložaka na istom mjestu, ali u sasvim drugom kontekstu, predstavljen je na izložbi »Refleksije vremena 1945.-1955.«, koja je otvorena u srijedu 12. prosinca 2012. godine. Svečanom otvaranju izložbe prisustvovao je i predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović

Predsjednik Republike dr. Ivo Josipović na svečanom otvaranju izložbe

rala radove koji nisu izlagani posljednjih dvadesetak godina, kako bi se bez politizacije, »s veselim i duhovitim odmakom« prikazalo vrijeme partizana, udarnika, štafeta, Kumrovca i Tita kao pop ikone. Po njezinim riječima, umjetnička djela na izložbi nisu podložna umjetničkom vrednovanju, već im je cilj oslikati vrijeme naših očeva i djedova te istaknuti neke stvari o kojima se nije govorilo.

Nedeljko Mikac, autor likovnog postava, smatra da je došlo vrijeme da se i kod nas, kao što je slučaj s Trabantom ili Berlinskim zidom, to vrijeme, primjerice hedonistički način života Tita, počne gledati kao na pop kulturu. Bio je izazov raditi izložbu jer ljudi unaprijed imaju određene pretpostavke, no željeli smo suptilno prenijeti osjećaj, »mirise i okuse« tog vremena.

Marina Viculin, ravnateljica Klovićevih dvora, rekla je kako se o tom vremenu danas zna malo ili u nekoj interpretaciji s ideošiškim predznakom, što se željelo izbjegći, kako bi se pokazala mnogostruktost i specifičnost vremena koje je bilo posljednje mjesto utopije.

Izložba prikazuje ozrače koje se u povijesti umjetnosti u najširem smislu odnosi na period formiranja socijalističkog

realizma (1945.-1950.), te njegovu dekonstrukciju (1950.-1955.). Temeljena je na više tema - »Od pionira do omladinca«, »Od vojnika do udarnika«, »Od drugarice do gospodje«, »Od maršala do dendyja«, »Od istoka do zapada«, »Od parade do reda u trgovini«, »Od puške do saksofona«, »Od radija do televizije« i »Od rada do blagostanja«. Uz bogati filmski i fotografski materijal izloženo je više od stotinu slika i osamdesetak skulptura.

Izložbu, koja će biti otvorena do 10. ožujka, prati katalog koji je zamišljen kao zbornik tekstova desetak stručnjaka, od povjesničara umjetnosti do sociologa, a u planu je i DVD.

Izložba »Refleksije vremena 1945.-1955.« otvorena je pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. Ivo Jospipovića. Suorganizatori izložbe su Hrvatski državni arhiv, Hrvatska radio televizija, Hrvatski radio, Hrvatski restauratorski zavod i Jadran film.

Izložba je ostvarena uz podršku Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Gradske ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, kao i sredstvima Galerije Klovićevi dvori.

S.T.

Međunarodni dan sjećanja na holokaust

Hrvatski sabor odao počast žrtvama

•U povodu Međunarodnog dana sjećanja na holokaust u Hrvatskom saboru je održana je prigodna sjednica na kojoj su govorili predsjednik Republike dr. Ivo Josipović i predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko. Svjetski Dan sjećanja na žrtve holokausta obilježava se Rezolucijom UN-a već osmu godinu u spomen na 27. siječnja 1945. godine i savezničko oslobođanje najvećeg nacističkog koncentracijskog logora Auschwitza u Poljskoj

»Politička situacija izaziva reminiscencije na prošlost. Gospodarska kriza, mržnja, želja za nasiljem, omalovažavanje drugih i teritorijalne pretenzije govore da čovječanstvo iz povijesti nije naučilo neke lekcije«, kazao je predsjednik Josipović.

»Zadaća svih nas je da radimo sve da ovdje, među nama, u Europi i svijetu zlo nestane. Možda je to utopija, ali je zadaća od koje ne smijemo odustati«, zaključio je.

Predsjednik Josipović je ocijenio i da je Međunarodni dan sjećanja na holokaust prigoda da se još jednom oda poštovanja žrtvama holokausta, ali i da se ozbiljno razmisli o obeštećenju obitelji koje su stradale i kojima je oduzeta imovina.

Podsjetio da je šest milijuna ubijenih Židova rezultat zločinačke politike koja se vodila u Njemačkoj i nekim drugim državama, na koju nije ostala imuna ni Hrvatska.

»Jasenovac je najveći spomenik zla koji ne smijemo zaboraviti, jer smo ovdje među našim ljudima imali ljudе koji su spremni na zločin«, upozorio je predsjednik Josipović, ističući da »nikada ne smijemo pristati da se i jedan narod, i jedna rasa smatraju nižima«.

Prisjetio se i onih koji su imali hrabrosti oduprijeti se takvoj ideologiji, koji su spašavali pojedince i zasluzili časni naziv pravednika među narodima te naglasio da se hrvatski narod »nasuprot zločinačke

Sjednica Hrvatskog sabora posvećena Danu sjećanja na holokaust

ustaške ideologije, većinski opredijelio za antifašizam«.

I predsjednik Sabora Josip Leko smatra da je »nemoguće ignorirati sličnost nekih današnjih političkih okolnosti s onima prije Drugog svjetskog rata«.

»Europski kontinent danas se razvija u miru i uživa demokratske vrijednosti, ali dugotrajna ekonomska kriza, širenje siromaštva i sve veći jaz između velikog broja siromašnih i malog broja bogatih, kao i nedostatna vjerodostojnost politike

u cjelini i neka neodgovorna politička vodstva upozoravaju na oprez«, rekao je Leko, ističući da je ekonomska kriza uvijek plodno tlo za izbijanje ratova vođenih nacionalističkim ili drugim predrasudama.

Naglasio je da ni jedan narod ni država ne smije zanemariti širenje mržnje, bez obzira je li riječ o sportskim terenima li neprihvatanju različitosti manjinskih grupa ili zajednica.

S.T.

Predsjednik Josipović primio delegaciju Savjeta SABA

•Delegacija Savjeta upozorila Predsjednika na neprihvatljivu zakonodavnu, političku, financijsku i društvenu diskriminaciju sudionika NOB-a

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović primio je 9. siječnja delegaciju Savjeta SABA RH u kojoj su bili predsjednik Daniel Ivin, potpredsjednici Nataša Mataušić i Drago Pilsel te član Izvršnog odbora Zdravko Zima.

Delegacija Savjeta upozorila je Predsjednika na neprihvatljivu zakonodavnu,

političku, financijsku i društvenu diskriminaciju sudionika NOB-a te je izrazila očekivanje da se pokrenu potrebne zakonodavne promjene kako bi ta diskriminacija bila okončana.

Razgovaralo se o aktivnostima važnim za afirmaciju i odgovarajuće povijesno vrednovanje antifašističke borbe, uključuju-

jući proces obnove uništenih spomenika NOB-a, podizanje spomenika neznanom junaku i svim nevinim žrtvama Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata, odgovarajući tretman antifašističke borbe u udžbenicima povijesti te osnivanje Muzeja otpora.

R.I.

Edukacijom do bolje tolerancije

•U projektu posvećenom antifašističkim vrijednostima »Znanjem protiv mržnje« sudjelovali su učenici iz sedam osnovnih i dvije srednje škole s varaždinskom područja

Međunarodni dan borbe protiv fašizma, antisemitizma i ksenofobije obilježava se svakog 9. studenog, na obljetnicu Kristalne noći u nacističkoj Njemačkoj. Obilježavanje tog događaja potaknuo je, prošle godine osnovanu Udrugu za edukaciju i promicanje ljudskih prava da osmisli projekt preko kojeg bi se učenici bolje upoznali s poviješću mržnje i diskriminacije, stekli nova saznanja o prevenciji nasilja nad slabijima, zauzimali pozitivni stav prema pripadnicima manjina.

U prvom projektu »Znanjem protiv mržnje« sudjelovali su predstavnici učenika iz sedam osnovnih i dvije srednje s varaždinskom područja. Simbolika još jedna – Varaždin je bio službeno prvi grad u tzv. NDH »očišćen« od Židova. Program je započeo kod ulaza u Židovsko groblje Varaždin, gdje su učenike pozdravili koordinator projekta **Milivoj Dretar i Dubravka Biberdžić**, predsjednica Županijske skupštine Varaždinske županije. Edukativnom šetnjom po groblju prisutni su se mogli upoznati s grobljem osnovanim daleke 1802. godine. Kasnije su učenici i njihovi mentori zajedno zasadili lukovice žutog šafrana, cvijeta koji svojom bojom podsjeća na žute znakove koje su Židovi morali nositi u fašističkim državama. I za logo projekta je odabran žuti šafran koji raste iz bodljikave žice, simbola segregacije, logora, odvajanja, progona i smrti.

Edukativni program za učenike i mentore zatim je nastavljen u Glazbenoj školi Varaždin. Uvodno predavanje održao je Milivoj Dretar koji je učenike upoznao s temom antisemitizam, holokaust i ksenofobija. Posebnu pažnju skrenuo je i na antifašizam te povjesni revizionizam, odnosno pokušaje odstupanja od antifašističkih vrijednosti. **Štefica Novak** iz Društva Josip Broz Tito iznijela je potresno svjedočanstvo na svoje tužno djetcinstvo – kao djitetu kojemu su ustaše maltretirali obitelj, a oca odveli u Jasenovac i pogubili na najstrašniji način. Temu o diskriminaciji prezentirali su učenici Gospodarske škole. Edukativni program i okrugli stol u Glazbenoj školi u Varaždinu pratili su i **Michal**

Učenici sade žute šafrane na Židovskom groblju u Varaždinu

Hershkovitz, zamjenica veleposlanika Države Izrael, predstavnici Varaždinske županije, županijske Koordinacije za ljudska prava, Srpskog narodnog vijeća, **Leila-Renee Benko** u ime Židovske općine Čakovec, ravnatelj škola. Program je nastavljen projekcijom dokumentarno-edukativnog filma »Moramo pamtiti« u suradnji sa Židovskim filmskim festivalom.

Samo obrazovanjem i učenjem o našoj zajedničkoj povijesti možemo sprječiti rasističke i antisemitske grupe da šire mržnju i netoleranciju.

Moramo se sjećati, tako da se zlo ne ponovi. Kao izraelska diplomatkinja u Hrvatskoj, kao pripadnica židovskog naroda, poštujem napore koji se čine u Hrvatskoj tijekom godina, u obrazovanju i podučavanju o tom strašnom razdoblju u ljudskoj povijesti, posebno na tlu Europe, rekla je konzulica Hershkovitz. Projekt je dobio sve pohvale predstavnika Varaždinske županije i Agencije za odgoj i obrazovanje te se očekuje proširenje i nastavak sljedećih godina.

M.D.

Antifašizam u Istri nema alternative

♦ Antifašisti Buzeštine zadovoljni su rezultatima postignutim u prethodnom mandatu, a posebno su ponosni na proteklu godinu jer je predsjednik RH Ivo Josipović prisustvovao obilježavanju 70. obljetnice Prve istarske partizanske čete u Brgudcu, a antifašističkoj udruzi je dodijeljeno najveće gradsko priznanje Zlatni grb Grada Buzeta, rekao je predsjednik Udruge antifašista Buzeta Edo Jerman

Na izbornoj skupštini održanoj 2. siječnja u Spomen domu II. Istarske partizanske brigade u Svetom Martinu, Jerman je ponovo izabran za predsjednika te će ovu funkciju obnašati u narednom četverogodišnjem mandatu. Pored njega u sastavu Predsjedništva su: **Rikardo Perčić, Stojan Jermaniš, Radovan Krota, Zdravko Silić, Zorko Božić, Silvano Komar, Ratko Klarić i Stjepan Sulimanec.**

Govoreći o aktualnom stanju, Jerman je istaknuo da su antifašisti puno očekivali od promjene vlasti.

- Sredstva za društvo u cjelini je sve manje, cijene rastu, životni standard naročito naših članova pada. U ljude se uvukao strah, bojimo se za sutra. Moramo konstatirati da i dalje nisu ostvareni stabilni uvjeti za njegovanje sjećanja na tekovine i tradicije antifašizma i NOB-a, jer još uvek nije ostvaren povrat oduzetihi stečenih prava, istaknuo je Jerman na početku svog govora. Dodao je da su prioriteti u prošlom mandatu bili obnavljanje i održavanje spomeničke baštine. Osuđivali su zločine i nedjela koja su pod okriljem NOB-a počinili pripadnici NOV. Promicali su vrijednosti antifašista te se zalagali da se u škole uvedu posebni sati povijesti, no u tome nisu uspjeli.

- U četverogodišnjem razdoblju obnovili smo 10 spomenika. Uskoro će biti obnovljen i onaj u Klarićima. Očistili smo i impregnirali 39 spomen ploča, obilježili 54 obljetnice, organizirali 15 izleta o trošku

Radno predsjedništvo izborne skupštine najbrojnije udruge antifašista

članova. Nažalost, umro nam je 161 član. Veseli smo što nam se pirdružilo novih 187, i što su to većinom mlađi ljudi. Za božićno-novogodišnje blagdane podijelili smo 715 poklon paketa. Udruga danas ima 1043 člana, rekao je Jerman.

- Antifašizam u Istri nema alternativu, antifašizam se živi svaki dan, to je način života, poručio je gradonačelnik **Valter Flego** te odao priznanje antifašistima jer okupljaju mlade članove koji imaju čast učiti od njih. Buzetsku udrugu antifašista pohvalio je i predsjednik županijskog Saveza antifašista i potpredsjednik republičkog SABA **Tomislav Ravnica**. Ocjienio je da je ova udruga najbolja te je podsjetio da je svaki šesti Buzečan njen član. Ravnica

je izrazio zadovoljstvo što je po naredbi vrhovnog zapovjednika Hrvatske vojske, predsjednika države, istaknuti antifašistički borac, narodni heroj **Rade Bulat** nedavno pokopan uz sve vojne počasti, što se dogodilo prvi puta u novijoj povijesti.

Laniški načelnik **Neven Mikac** upozorio je da još uvek nije uređen Spomen dom u legendarnom Brgudcu, te rekao da nisu uspjeli doći do župana Ivana Jakovića koji je obećao osigurati 100.000 kuna. Mikac je predložio da se ove godine obilježi mjesto pogibije svećenika **Šime Milanovića**, prve žrtve Romelove ofenzive te poručio da je imperativ zadržati život na Ćićariji.

U Svetom Martinu govorio je i saborski zastupnik **Damir Kajin**.

Za izuzetan doprinos u potpori, promicanju i zaštiti vrijednosti antifašističke tradicije, Udruga antifašista dodijelila je plaketu gradonačelniku **Valteru Flegu**, predsjedniku županijskog SUA **Tomislavu Ravnici** i laniškom načelniku **Nevenu Mikcu**.

Priznanja su dobili direktor Geoprojekta **Valter Perčić**, dogradonačelnik **Siniša Žulić** i dugogodišnji članovi **Anica Rušnjak i Josip Katarinčić**, a zahvalnice firme: Data-biro Buzet, Park Buzet, Brioni Pula i Jassa Buzet.

Načela antifašizma nastojat ćemo prenositi i u naredne četiri godine. Nastaviti ćemo s učlanjivanjem mlađih članova, a s mlađima Buzetske udruge i u školama održavat ćemo sate antifašizma, poručili su buzetski antifašisti.

G.I.

Dobitnici Plaketa Udruge antifašista Buzeta

Svijeće i cvijeće za žrtve

♦Njemačka je 27. siječnja paljenjem svijeća i polaganjem vijenaca i cvijeća na povijesna mjesto zločina, podsjetila na užase koje su počinili fašisti tijekom Drugog svjetskog rata

Održana je i posebna sjednica njemačkog Bundestaga, posvećena žrtvama nacional-socijalizma i Danu holokausta, dok je njemačka kancelarka Angela Merkel istaknula da Njemačka »ima vječnu odgovornost« za zločine koje su počinili nacisti.

»Suočavamo se s našom poviješću, ne krijemo ništa, ne potiskujemo ništa. Moramo se suočiti s tim kako bi pokazali da ćemo u budućnosti biti dobar partner od povjerenja, kao što smo to već sada«, zaključila je Merkel u povodu Dana sjećanja na žrtve holokausta, ali i na godišnjicu dolaska na vlast Adolfa Hitlera, 30. siječnja prije 80 godina.

Njemačka kancelarka rekla je kako je dolazak Adolfa Hitlera na vlast »trajna opomena« Nijemcima i podsjetila da demokracija i sloboda ne nastaju same od sebe.

»Nama Nijemcima to mora biti stalna opomena«, rekla je ona na otvaranju izložbe »Berlin 1933. - put ka diktaturi«.

Veliki dio njemačkog društva podržavao je Hitlerov režim i »uspon nacionalsocijalizma ne bi bio moguć

Angela Merkel odaje počast žrtvama holokausta

da elite i veliki dijelovi njemačkog društva nisu u tome sudjelovali«, rekla je kancelarka.

Pritom je podsjetila da su »studenti i profesori« sudjelovali u spaljivanju knjiga 10. svibnja 1933. u Berlinu, na poticaj nacista, a protiv židovskih, komunističkih ili pacifističkih pisaca.

Plamen je tada progutao djela istaknutih njemačkih intelektualaca kao što su Sigmund Freud, Thomas i Heinrich Mann, Karl Marx te Heinrich Heine, pjesnik iz 19. stoljeća koji je proročki rekao da režim koji počne spaljivati knjige poslije spaljuje ljude.

S.T.

Pariz

Stručno usavršavanje hrvatskih učitelja o holokaustu

♦Agencija za odgoj i obrazovanje RH nedavno je dobila pohvalu od Agencije za temeljna ljudska prava Europske Unije (FRA) za poučavanje o holokaustu i sprečavanju zločina protiv čovječnosti

Predstavnici Agencije za odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske (AZOO) te Spomen-područja Jasenovac potpisali su u Parizu Sporazum o suradnji u području obrazovanja, istraživanja i sjećanja na holokaust s Mémorial de la Shoah.

Mémorial de la Shoah je najveći europski dokumentacijski centar unutar kojeg se nalazi muzej koji čuva uspomenu na stradanja Židova u Drugom svjetskom ratu. Centar aktivno promiče stručno usavršavanje učitelja i nastavnika iz Francuske i iz niza drugih zemalja pa su ovim Sporazumom stvorene mogućnosti za dodatnu edukaciju i

hrvatskih učitelja u ovoj instituciji, kao i sudjelovanje stručnjaka Mémorial de la Shoah u programima stručnih skupova u Hrvatskoj.

U edukaciji nastavnika, Hrvatska danas surađuje s više svjetskih institucija – izraelskim Yad Vashemom, US Holocaust Memorial Museum, Holocaust Museum Houston, Pestalozzi programom, a sada i s ovim pariškim centrom. Agencija za odgoj i obrazovanje RH nedavno je dobila pohvalu od Agencije za temeljna ljudska prava Europske Unije (FRA). Kao pozitivan primjer dobre prakse istaknuto je stručno usavršavanje Agencije za odgoj

i obrazovanje na temu Poučavanje o holokaustu i sprečavanju zločina protiv čovječnosti. U poglavljima koje sadržava podatke i statistike o rasizmu i etničkoj diskriminaciji u zemljama članicama EU, navodi se da Agencija za odgoj i obrazovanje od 2003. godine ima razvijen i osmišljen nastavni plan i program edukacije i ospozobljavanja odgojno-obrazovnih radnika za poučavanje o holokaustu koji uključuje i sprečavanje zločina protiv čovječnosti.

Stručno usavršavanje u proteklih devet godina prošlo je 517 učitelja, nastavnika i stručnih suradnika.

Milivoj Dretar

Dalmatinski antifašisti obilježili značajne obljetnice

♦ U Podgori su 20. siječnja 2013. godine svečanim skupom obilježene sedamdesete obljetnice formiranja 4. dalmatinske narodnooslobodilačke udarne brigade i Prvog mornaričkog odreda NOV

Unatoč ružnom vremenu i kiši tog nedjeljnog jutra na platou pred spomenikom Galebova krila okupili su se borci NOR-a i antifašisti iz Zadra, Trogira, Splita, Brača, Sinja, Omiša, Dubrovnika i domaćini iz Makarske i Podgore. Uz odavanje počasti minutom šutnje poginulim borcima NOR-a i braniteljima u obrani Hrvatske, u ime boraca NOR-a i antifašista Dalmacije vijenac je podno Galebovih krila položila delegacija ZU-ABA Splitsko-dalmatinske županije, koju je predvodio predsjednik **Krešimir Sršen**. Obilježavanje obljetnica nastavljeno je prigodnom tribinom u Podgori selu na obroncima Biokova, u velikoj zgradbi nekoć osnovne škole prepune djece iz Podgore i okolnih podbikovskih sela.

Stihom velikog hrvatskog pjesnika, partizana Jure Kaštelana: »*Stani slušaj živu legendu slobode*« sudionike tribine pozdravio je **Tonči Pivac** predsjednik antifašista Makarskog primorja, a među sudionicima su bili: **Vjeko Sumić**, jedini živi pripadnik Prvog mornaričkog odreda NOV, **Tamara Sekulić**, prva biokovska partizanka, kapetan bojnog broda **Hrvoje Vlahov**, izaslanik zapovjednika Hrvatske mornarice, admiral u mirovini **Fridrik Moretti** i brigadni general u mirovini **Dane Vidošević**. O obljetnici formiranja Četvrte dalmatinske brigade govorio je **Krešimir Sršen**. Razumljivo je da je slobodarska Dalmacija dala mnoge slavne partizanske jedinice jer narod ovih prostora se nikada kroz svoju burnu povijest nije mirio s tudiškim okupatorima i neprijateljima svoje slobode nikada nije davao ništa osim groba u hrvatskoj zemlji. Narod je na poziv KPJ i svojih najboljih sinova i kćeri ubrzno krenuo u odlučnu borbu za slobodu. Tako je 6. siječnja 1943. godine u Podgori, u obližnjem selu Sošići, pod gordinom Biokovom, formirana Četvrta dalmatinska brigada, koja je kao i ranije formirane Prva, Druga i Treća dalmatinska, kroz borbu, stradanja i pobjede stekla naziv »narodnooslobodilačke udarne brigade«.

Dalmatinski borci, kao općenito borci NOR-a, bili su pretežno mladi ljudi, ali im

mladost nije bila prepreka za iskazivanje odlučnosti i hrabrosti u borbi za slobodu svoje rodne grude, svoga kraja i svoje zemlje, kao što su to bile i bitne značajke hrvatskih branitelja u obrambenom ratu početkom prošlih devedesetih. Dalmatinske partizanske brigade, zajedno s Ratnom mornaricom NOV, od 7. listopada 1944.

tizanske mornarice. Partizani, borci NOR-a su oslobodili Lijepu našu, a hrvatski branitelji su obranili njenu slobodu, rekao je Ljubo Lalić.

Admiral u mirovini **Fridrik Moretti** podsjetio je na uvjete u kojima su, na leutima i trabakulama u NOB-u, a na manjim ili većim brodicama u ratu za obranu hrvatske slobode, nastale naše pomorske snage, koje predstavljaju povijesni kontinuitet borbe za slobodu na našoj obali i moru. Okupatorskoj sili, fašističkoj agresiji i brutalnosti uvijek se suprotstavio naš antifašizam. Od davnih vremena do vremena NOB-a i rata s početka prošlih devedesetih, u kojemu je obranjena hrvatska sloboda, za sva smo vremena i svakom dali do znanja da je ovo naša hrvatska zemlja i naš hrvatski dio jadranske obale i mora – rekao je admiral Fridrik Morreti.

Pozdravivši prisutne u ime zapovjednika HRM, kapetan bojnog broda **Hrvoje Vlahov** je istaknuo da je HRM ponos-

Spomen ploča u bivšoj Osnovnoj školi u Podgori na koju je postavljen vijenac

godine čine Osmi (Dalmatinski) korpus NOV, koji vodi odlučne borbe za oslobođenje Dalmacije, što je konačno i ostvareno 3. prosinca 1944. godine pobjom nad okupatorskom vojskom u Kninskoj operaciji. Oslobođenjem Dalmacije dalmatinski borci u okviru novoformiranih armija NOV nastavljaju borbu za oslobođenje ostalih dijelova zemlje, ostvarivši u okviru antifašističke koalicije konačnu pobjedu nad fašizmom. Na žalost te slavne činjenice iz naše antifašističke prošlosti danas, na početku 21. stoljeća, mnogi zaboravljaju i pokušavaju zatrjeti. Mi antifašisti i ovaj naš slobodarski narod to ne možemo i nećemo dopustiti – rekao je, uz ostalo, Krešimir Sršen.

Predsjednik Savjeta antifašista Makarskog primorja **Ljubo Lalić** prigodno je govorio o Prvom mornaričkom odredu NOV, koji je formiran 23. siječnja 1943. godine u zgradi škole u Podgori selu. Prethodilo mu je formiranje Mornaričkog voda NOV, sastavljenog od ribara i mornara, partizana, pripadnika Biokovskog partizanskog odreda, 10. rujna 1942. godine, čime je utemeljena Ratna mornarica NOV pa se taj datum obilježava kao dan stvaranja par-

na na našu antifašističku prošlost i Ratnu mornaricu NOV, kada su dalmatinski mornari i ribari odlučno ušli u borbu s daleko brojnijim i opremljenijim pomorskim snagama okupatora. Cijenimo sjećanja na te značajne datume iz prošlosti Ratne mornarice NOV na čijim temeljima je i nastala Hrvatska ratna mornarica. Skup je pozdravio i **Branko Grošeta**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Dubrovačko-neretvanske županije, ističući veliki doprinos antifašizmu i značaj Dalmacije i njenih boraca i ljudi u NOB-i. Na spomen ploču u Podgori selu, u sjećanje na formiranje Prvog mornaričkog odreda NOV, postavljen je lutorov vijenac, a zaključujući ovaj svečani skup, **Tonči Pivac**, predsjednik antifašista Makarskog primorja, je podsjetio na Titove riječi izgovorene prilikom otkrivanja spomenika Galebova krila: »Radnje naše ratne mornarice bilo je teško i s mnogo žrtava, ali uspjeli smo i velikim doprinosom boraca NOR-a i ljudi Dalmacije koji su možda odlučnije i kompaktnije nego igdje drugo u ovoj zemlji sudjelovali i doprinijeli pobjedosnoj NOB«.

K.L.

•U Kometniku kod Voćina obilježena 71. obljetnica stradanja 350 srpskih civila koje su ustaše zlostavljale i ubile 14. siječnja 1942. godine kao odmazdu za partizansku akciju na Papuku

Papuk, niska planina u centralnom dijelu Slavonije, između Save i Drave u Narodnooslobodilačkom ratu bio je jedno od žarišta oružanog ustanka i partizanska baza. Narod s područja Papuka masovno je sudjelovao u NOR-u. U širem rajonu Voćina, u drugoj polovici 1941. godine formirano je nekoliko partizanskih grupa, a 22. listopada Papučko-krndijski NOP odred. U NOR-u se u Voćinu nalazila komanda mjesta, općinska rukovodstva KPH, SKOJ-a, AFŽ-a, USAOJ-a, NOF-a i NOO, partizanske radionice...

Oko Voćina i za njega su vođene česte borbe. Partizani su početkom 1942. godine napadali manja neprijateljska uporišta, patrole i zasjedne kolone, rušili komunikacije oko naselja. Tako je bilo i 12. siječnja. U izravnoj borbi između partizanske čete i ustaške postrojbe poginulo je šest ustaša. Partizanski borci su se povukli prema Papuku, a ustaše se vratile u Voćin i sačekale pojačanje iz Osijeka, Belišća i Virovitice. Tristotinjak ustaša i domobrana 14. siječnja počelo je s pljačkanjem i paljenjem kuća. Oni koji su pokušali pobjeći ili su pružali otpor, na licu mjesta su ubijeni, a svi ostali su uhapani.

-Bio je to do tada najveći pokolj nevinog stanovništva u Slavoniji, pobijeni su gotovo svi muški stanovnici sela Jorgići, Zubići, Dobrići, Kometnik i Sekulinci

SPOMEN NA ŽRTVE USTAŠKOG TERORA

Rukovodioци i borci 3. operativne zone u spaljenom Voćinu

- podsjetio je **Igor Pavković**, predsjednik VSNM-a Virovitičko-podravske županije, dodavši kako se osim žrtava treba sjećati i onih koji su u takvim okolnostima činili dobra djela, iznijevši primjer žandarskog narednika, Hrvata **Luke Mustafića**, koji je od sigurne smrti uspio spasiti mnoge žitelje Voćina i okoline.

Komemoraciji ispred spomenika za 350 nedužnih žrtava u Kometniku, srpskih civila koje su ustaše zlostavljale i ubile kao odmazdu za partizansku akciju, osim potomaka žrtava, mještana papučkih sela i predstavnika srpskih manjinskih vijeća, poklonika antifašizma iz Virovitičko-podravske županije, bili su nazočni **Živorad Simić**, generalni konzul Republike Srbije u Vukovaru, **Mile Horvat**, saborski zastupnik i **Josip Novogradec**, predsjednik Skupštine Virovitičko-podravske županije.

Voćin je najviše stradao kada su zauzeli ga i spalili njemačka borbena grupa Hofmann iz Virovitice i dijelovi 1. policijskog puka koji su odbacili 29. travnja 1944. godine jedinice 28. divizije NOV Hrvatske. Do konca rata Voćin je još nekoliko puta oslobođen. Jače borbe oko njega vođene su u veljači 1945., a konačno su ga oslobodile jedinice 3. armije JA 18. travnja 1945. godine.

Treba reći da je Voćin u jesen 1991. godine bio pod okupacijom paravojnih srpskih snaga. Nakon oslobođenja mjesta od strane hrvatskih branitelja, pronađena je grobnica sa 43 tijela osoba koje su masakrirali pripadnici srpskih paravojnih jedinica. Osim crkve, koju su srpske paravojne skupine koristile za skladište streljiva, tijekom Domovinskog rata, razoren je i velik broj objekata u Voćinu.

B. M.

Vlak sjećanja

Poznato je da već niz godina grupa na prednjih udruga u Europi organizira «Vlak sjećanja» na žrtve holokausta u Drugom svjetskom ratu. Polazne stанице su Bruxelles i Milano, a destinacija je uvijek Auschwitz. Broj mjesta je limitiran kapacitetima željezničke kompozicije, pa organizatori nude određeni broj mjesto potencijalnim interesentima.

Ove su godine po prvi puta uputili ponudu u Hrvatsku i to našoj opatijskoj Udrudi antifašista. Ponuda nam se činila prihvatljivom, pa smo je prezentirali Županijskom SABA koji je odlučio podržati

inicijativu i priključiti joj se u organizacionom smislu.

Program je sljedeći:

21. ožujka 2013. u 15:00 sati vlak polazi iz Milana (možda 16:30 Verona). Povratak je 25. ožujka 2013. u 14:00 sati u Milano (možda 12:30 Verona). Planirana su 2 spavanja u Krakowu - hoteli s 3 zvjezdice. Jedan cijeli dan, uz tradicionalnu svečanost boravimo u Auschwitzu. Hrana: puni pansion. Cijena po osobi, s obzirom da je dio troškova sponzoriran, iznosi cca € 200.

Ovogodišnji je projekt namijenjen

prvenstveno mladima, pa se preporuča da to budu studenti i srednjoškolci. Naravno nije zabranjen pristup ostalim zainteresiranim. Nama (»Hrvatskoj«) je na raspolaganju 10 mjesta.

Izvijestite nas da li u Vašim udrugama ima interesenata, kako bi mogli izvršiti predbilježbu. Za dodatne informacije stožimo vam na raspolaganju - elektronskim i telefonskim putem:

tel. 051.712751, e-mail: oleg.mandic@ri.t-com.hr

Oleg Mandić, predsjednik UABA Opatija

•Stanko Janić, pomoćnik ministra regionalnog razvoja, uz nazočnost velikog broja poklonika antifašizma i potomaka nevinih žrtava, otkrio obnovljeni spomenik u znak sjećanja na 1500 žena, djece i staraca ubijenih u ustaškoj ofenzivi 21. prosinca 1941. godine

Kordunsko selo Prkos Lasinjski, nastanjeno srpskim življem, smješteno na obali Kupe između hrvatskih naselja Lasinja i Banskog Kovačevca, bilo je 21. prosinca 1941. godine poprište jednog od brojnih ustaških zločina, kojom je prilikom iz tog, ali i sela Stipana, Trepče i Dugog Sela, u obližnjoj šumi Brezje pobijeno i masakrirano 1.500 nevinih žrtava. Stradanje Prkosa uklapa se u opću golgotu tadašnjeg kotara Vrginmost, u kome su tijekom NOR-a pobijene, poginule ili umrle 10.384 osobe, partizani i civili. Samo selo Prkos dalo je 119 partizana, od kojih su 23 poginula, a njihova imena nalaze se na spomen kosturnici. Masakr u Prkosu bio je **Ivanu Goranu Kovačiću** inspiracija za poemu »Jama«, a **Vladimiru Nazoru** za pjesmu »Majka pravoslavna« (inače, na tom području su čamcem preko Kupe u partizane otišli Nazor i Kovačić).

Počast žrtvama

Na komemorativnom skupu u povodu 71. obljetnice stradanja nevinih žrtava, odana im je počast polaganjem vijenaca (u izaslanstvu SABA bili su **Vinko Šunjara**, **Ana Drgojić i Drago Barić**) i paljenjem svjeća pred spomen-kosturnicom (rad arhitekta **Aleksandra Freidenreicha**). Uz mještane, povratnike i njihovu rodbinu komemoraciju su nazočili **Zoran Popović**, konzul Republike Srbije, **Milenko Rebić**, zamjenik župana Karlovačke županije, **Rade Kosanović**, načelnik općine Krnjak i **Josip Eregi**, načelnik općine Lasinja.

Spomenik je najprije znatno oštećen nakon Oluje. Više je puta bio meta još uvek nepoznatih vandala, iako je zaštićeni spomenik kulture. Najveće oštećenje je pretrpio 30. listopada 2010. godine, kada su bijela mramorna ploča i crvena zvijezda petokraka razbijene maljevima. Obnovljena je i rasvjeta oko spomenika. U finansiranju su sudjelovali Srpsko narodno vijeće sa 75 posto sredstava i Općina Lasinja sa 25 posto, uz trošak oko 30 tisuća kuna. Spomenik je otkrio **Stanko Janić**, pomoćnik ministra regionalnog razvoja u Vladimirovom.

OTKRIVEN OBNOVLJENI SPOMENIK

RH, koji je, među inim, istaknuo:

- Vrijeme koje odmiče ne smije biti izgovor da zaboravimo na nevinost i tragediju srpskog naroda u Drugom svjetskom ratu. Ne smijemo baš nikada na mržnju i zlo odgovoriti osvetom. Oni među nama koji su krenuli na sličan način vraćati krajem Drugog svjetskog rata i 90-tih nisu samo Hrvatima naštetili, već su i svoje žrtve ukaljali tom osvetom.

Ne ponovilo se

U ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, skup je pozdravio Vinko Šunjara, član Predsjedništva, koji je, među ostalim naglasio:

- Došli smo ovdje pred ovu grobnicu kao i svake godine da se poklonimo nevinim žrtvama monstruoznog, masovnog ustaškog pokolja živilja ovoga kraja, od djece u kolijevkama do najstarijih mještana. Prošla je 71 godina od tog krvavog zločinačkog pira. Taj pokolj nije učinio pomahnitali pojedinac ili neformalna grupa krvnika u trenutku osvete, nego je sve ranije isplanirao i rukovodio realizaciju sam krvoločni vrh tzv. NDH na čelu s poglavnikom Pavelićem. Pokolj u Prkosu nije bio ni prvi ni jedini.

Sličnih zločina i nasilja nad nevinima bilo je, nažalost, na ovim prostorima i u ratnim zbijanjima od 1991. – 1995. godine. Na liniji izvornog i demokratskog antifašizma, kao općeg pokreta svih, bez obzira na političku opciju i ideološko opredjeljenje, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske nastoji da se okupe sve progresivne i demokratske snage zemlje i da sprječimo da se više nikad ne dogode zločini, kakvi su se zbili ovdje u Prkosu, ali i na drugim stratištima. Raduje nas saznanje da je sve više mladih koji se uključuju u naše udruge, koji će nastaviti rad na još većoj afirmaciji antifašizma i Narodnooslobodilačke borbe.

Lasinjska donačelnica **Danica Mičić** podsjetila je kako je 21. prosinca 1941. godine ubijeno čak 85 stanovnika Prkosu, a među žrtvama pokolja bilo je 278 djece mlađe od 15 godina. Zahvalila je

Miloradu Pupovcu i Saši Miloševiću iz Srpskog narodnog vijeća, načelniku općine Lasinja **Josipu Eregi**, koji su inicirali da institucije u kojima obnašaju visoke dužnosti i u ova teška vremena ulože sredstva da »danas možemo reći da je sada ispravljena učinjena šteta. A nanesena bol obiteljima stradalih nešto manja«. Zahvalila se i Ministarstvu kultute (konzervatorski odjel u Karlovcu) za brzo rješavanje suglasnosti potrebne za obnovu kulturnog dobra, te Agenciji za upravljanje državnom imovinom koja je također veoma žurno izdala suglasnost za radove, kao i Klesarstvu Stanković koje je izradilo ploču i Komunalnom poduzeću Općine Lasinja

Vinko Šunjara pozdravlja skup

snimio: S. Cerjanec

koje je izvelo radove na izgradnji rasvjete i uređenju okoliša.

Ispunjeno obećanje

Obnovom spomenika u Prkosu ispunjeno je obećanje koje je u ime Srpskog narodnog vijeća, izrekao Saša Milošević na komemorativnom skupu 2011. godine: »Obećajem da ćemo 21. prosinca 2012. godine u Prkosu biti pred obnovljenim spomenikom!«

Ovo je mali i skroman spomenik. Proteklih godina su dva velika spomenika ponovno podignuta: u Srbu – spomenik ustanku naroda Like i na Velebitu – spomenik na mjestu koncentracijskog logora u Jadovnom. Za sve te spomenike trebalo je probiti niz barijera – financijskih i birokratskih, ali i političkih.

B. M.

POHOD NA MOSLAVAČKU GORU

♦Stazama partizanskim – poklonici antifašizma pohodili su Humku u spomen na prvi ratni uspjeh Moslavačke čete u borbi s ustaško-domobranskim i žandarmerijskim snagama

Ispred obnovljenog partizanskog spomenika na vrhu Moslavačke gore položeni su vijenci i cvijeće i odana počast poginulim partizanskim borcima i braniteljima Domovinskog rata. Počast je odana i preminulom Nenadu Turčinoviću, predsjedniku UABA Kutina koji je bio jedan od inicijatora obnove spomenika i pohoda obroncima Moslavačke gore na Humku. Po tradiciji, članovi antifašističkih udruga s područja Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske županije, među kojima i veliki broj mlađih – stazama partizanskim i ove zime, 27. siječnja pohodili su Humku u spomen na prvi ratni uspjeh Moslavačke čete (27. siječnja 1942. godine) u borbi s ustaško-domobranskim i žandarmerijskim snagama.

Začetak NOP-a u Moslavini

Dragica Vasić, predsjednica UABA Kutine, na komemorativnom skupu, među inim je istaknula:

-Borba moslavačkih partizana izraz je težnji naroda ovog kraja protiv fašizma. Borci Moslavine izdržali su i nadjačali neprijatelja, jer su se borili za svoje slobodarske ideale. Bio je to začetak Narodnooslobodilačkog pokreta u Moslavini i borbe za slobodu, a mi, danas nazočni s ponosom se prisjećamo i obilježavamo taj događaj koji je i simbol najsnažnijeg otpora protiv fašističkih okupatora, domaćih kvislinga, ustaša i četnika. I sastav boraca po nacionalnoj strukturi razlikovalo se od drugih partizanskih jedinica. U četi je bilo 28 Hrvata, 15 Srba i po jedan Nijemac,

Bugarin, Slovenac, Musliman i Talijan. Namjerno navodim nacionalnu strukturu partizanskih boraca, jer su prošle godine u lokalnom listu napisali da „mnogi drže da se 27. siječnja slavi samo zato da bi žitelji pravoslavnih sela u podnožju Moslavačke gore i u komunističkom ozračju mogli nesmetano uz rakiju i masnu praselinu slaviti svoga sv. Savu koji pada na isti datum“. Mi znamo zašto smo danas ovdje. Poručila bih autorima ovakvih napisa da prouče povijest ovoga kraja i ako već ne dolaze na obilježavanje obljetnice, nek ne pišu izmišljotine.

Sačuvati tekovine antifašizma

Skup su prigodnim riječima pozdravili Andrija Rudić, dožupan Sisačko-moslavačke županije, Branko Turčinović, predsjednik Mjesnog odbora Krajiške Kutinice, Gordana Lacković, članica Predsjedništva SABA RH, Milovan Bojčetić, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije, Zlatko Babić, predsjednik Gradske vijećnice Kutine, Petar Raić, potpredsjednik ZUABA GZ i ZŽ i Milan Ivančević, član Predsjedništva ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije. U svojim obraćanjima potencirali su značaj Moslavačke čete, čiji su borci, šireći ustank u Moslavini razbili tada višestruko jače snage neprijatelja. U surovim uvjetima hladnog vremena i snijega, odlučnošću i hrabrošću partizana, izvojevana je pobeda koja je doprinijela i brzom jačanju NOP-a u Moslavini. Također, istaknuli su i velik doprinos branitelja u Domovinskom ratu,

te potrebu razvijanja i očuvanja tekovina antifašizma i mirnog života u zajedništvu i međusobnom poštovanju Hrvata, Srba i ostalih pripadnika nacionalnih manjina koji žive na ovom prostoru.

Komemoraciji su nazočili i delegacija SABA RH, ZUABA Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske županije i udružuga antifašističkih boraca i antifašista iz

Garešnice, Daruvara i Novske. Posebno su srdačno pozdravljene Sabina Zagorc i Jagođa Žilić, ratne pripadnice 32. divizije.

Moslavačka četa, koja je formirana krajem 1941. godine spajanjem triju partizanskih grupa osnovana je 13. siječnja 1942. godine, dobila je ime po strijeljanom sekretaru OK KP Bjelovar. Zvala se Treća četa Slavonskog NOP bataljuna „Kasim Čehajić“. Komandir čete bio je Pavle Vukmanović – Stipe, španjolski borac, komesar Mato Svetličić – Svijetli, njegov zamjenik Tomo Buden – Hitri, sekretar partijske organizacije Ivan Miletić – Brađa, rukovodilac skojevske organizacije Nikola Šušnjar – Geno... U četu su iz drugih partizanskih grupa pristigli i Đuro Prlika – Brko, kasnije ratni komandant bataljuna i brigade, i Petar Biškup – Veno, koji je poginuo u ožujku 1945. godine, kao komandant 32. divizije.

Razbijene snage neprijatelja

Po cičoj zimi, 27. siječnja 1942. godine, moslavački partizani su u rajonu tt. 371 sačekali jakе neprijateljske snage na Humci (Moslavačka gora). Snijeg je bio vrlo visok – na nekim mjestima metar i pol, a temperatura između minus 30 i 40 stupnjeva. Poslije sata čekanja došlo je do neposredne borbe u kojoj su ustaške i domobranske snage u potpunosti razbijene. Zbog velike hladnoće zakazalo je i njihovo automatsko oružje. Nakon sat i pol borbe neprijatelj je odstupio ostavivši u snijegu osam mrtvih i dvadesetak ranjenih vojnika. U toj akciji poginuo je skojevac Vinko Golubović – Golub, a teško ranjen borac Stevo Milaković – Aco. Zarobljeno je i dosta oružja i opreme što će ojačati vatrenu moć partizanske čete. Četa se tijekom noći izvukla nadomak Garešnice i kasnije produžila marš u rajonu Daruvara.

Poslije službenog dijela obilježavanja ove male, ali po značenju velike bitke moslavačkih partizana, sudionici pohoda na Humci, partizanskim stazama, sada dobrano pokrivenim snježnim pokrivačem, vratili su se maršem pješke i pokojim terenskim vozilom u Vatrogasnog dom u Krajišku Kutinicu. Uz vojnički grah (donator Grad Kutina) nastavljeno je druženje u ugodnoj atmosferi. Čula se i partizanska pjesma...

B. M.

Delegacija antifašista ispred spomenika u Krajiškoj Kutinici

U Bitci na Neretvi prenijeli većinu ranjenika

♦Na osnovu Naredbe VŠ NOV i POJ krajem prosinca 1942., Štab IV. OZ za Dalmaciju, u oslobođenom Imotskom formirao 13. veljače 1943. g. IX. dalmatinsku diviziju NOVH. Za zapovjednika je postavljen Vicko Krstulović, a za komesara imenovan Ivica Kukoć

Divizija je imala 2.119 boraca, a već za osam dana imala je oko 3.600 boraca. Početkom ožujka 1943. divizija je imala oko 4.000 boraca. S druge strane do početka veljače 1943.g. Dalmacija je dala oko 12.000 boraca NOVH, od toga oko 80% Hrvata. Diviziju su činile tri (3., 4. i 5.) dalmatinske NOU brigade.

Pri formiranju IX. divizije NOVH, trećina boraca nije imala oružje, a većina ih do tada nije prošla ni jednu zapaženu oružanu akciju. Divizija, čim je formirana, primila je na sebe teške borbene zadatke, a osobito u sastavu Operativne grupe VŠ NOV i POJ, u bitci na Neretvi, gdje su dragovoljci, borci s Jadranu (iz toplih krajeva) bili izloženi, osim žestokim i teškim borbenim neprijateljskim djelovanjima, visokim snijegom zavijenim

hercegovačkim planinama. Većina dalmatinskih boraca u tim teškim vremenskim okolnostima nije imala zimsku odjeću. Deveta dalmatinska divizija preuzeila je prijenos većine ranjenika i velikog broja oboljelih od tifusa, noseći ih preko Neretve i bespuća planine Prenja. Bez odlaganja, nakon tih teških borbenih zadataća, započeli su krvavu bitku protiv četnika na području Nevesinja. Na tom je putu IX. dalmatinska divizija izgubila oko 700 boraca. Ponovno zauzimanje Nevesinja s bližom okolicom, od strane četnika i talijanskih fašista, nije dobro primljeno u VŠ NOV i POJ, što je proizvelo Naredbu o raspuštanju IX. dalmatinske divizije, 14.04.1943.g. Pri tome se oko 377 dalmatinskih boraca vratio u Dalmaciju da se bore u svojoj sredini. Ostali

borci divizije, njih oko 2.000, raspoređeni su u druge jedinice NOVJ, dok je oko 1.200 boraca činilo 3. dalmatinsku NOU brigadu sa zapovjednim kadrom, svi iz Crne Gore.

Zapovjednik Vicko Krstulović i komesar Ivica Kukoć, nakon rasformiranja IX. dalmatinske divizije stavljeni su na raspolaganju VŠ NOV i POJ.

Poslije kapitulacije fašističke Italije, u Dalmaciji je buknuo općenarodni ustanak, gdje je obnovljen Štab IX. dalmatinske divizije, koji su činili partizanski borci iz grupe udarnih bataljuna, a ubrzo i borci III. i IV. (Splitske) brigade. Deveta dalmatinska divizija NOVH je djelovala po Dalmaciji, Bosni, zapadnoj Hercegovini. Učestvovala je u obrani Maršala Tita u Drvaru 25.05.1944. g., te kasnije u operacijama za oslobođenje Knina, Mostara, Kvarnerskih otoka, Istre i sve do Trsta.

Kroz IX. dalmatinsku diviziju NOV prošlo je oko 10.000 boraca, a oko 40% njenih boraca je poginulo.

Kešimir Sršen, prof.

Krk

Izložba ručnih radova »Vridne ruke«

♦U Galeriji »Decumanus«, na inicijativu Foruma žena Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka, otvorena je izložba »Vridne ruke« koja uz mnogobrojne ručne radove, uglavnom goblene i vezove, na jednom mjestu prikazuje i umanjene predmete izrađene od maslinovog drva, orude, drvene i kamene artefakte, sličice od suhog cvijeća, ukrasne predmete i elemente narodne nošnje

Uz okupljene članove UABA otoka Krka izložbu su zajednički otvorili **Maja Parentić**, ravnateljica Centra za kulturu Grada Krka, **Marija Višnjovski**, predsjednica krčke podružnice UABA otoka Krka, ujedno i predstavnica Foruma žena, te krčki gradonačelnik **Dario Vasilić**.

Tom prigodom, nakon ispjevane »Ruže crvene«, čelnica gradske Podružnice UABA otoka Krka, Marija Višnjovski zahvalila se okupljenima na dolasku, dodavši kako organizaciju ove prigodne izložbe, otvorene na samo Valentinovo, koja svoj naziv duguje prezentiranim ručnim radovima, radovima zaista vridnih

rukama, potpisuje UABA otoka Krka koja danas broji više od 300 žena.

Izložba predstavlja tek djelić rukotvorina koje izrađuju naše angažirane otočanke i otočani, a unatoč ograničenom galerijskom prostoru, na izložbi okupljeni eksponati predstavljaju dokaz kreativnosti, spretnosti, ali i velike količine utrošenog vremena, istaknula je Višnjovski.

Obraćajući se na skupu, gradonačelnik Vasilić je istaknuo kako je za ovo otvorenje izabran zaista lijep dan, dan sv. Valentina, te kako ovo nije prvi put da Forum žena za posebne dane u godini grad obogaćuje svojim inicijativama, u ovom slučaju izložbom najvrjednijeg, odnosno ručnog rada, rukotvorina, umjetnost u raznim materijalima i tehnikama, te s različitim skalom motiva.

Siguran sam, zaključio je Vasilić, da će ovih dana naši građani i otočani uživati u ovako zanimljivo priređenoj izložbi.

Izložba ostaje otvorena do 22. veljače ove godine.

Marija Višnjovski, predsjednica Podružnice UABA otoka Krka otvara izložbu

Obilježena 71. godišnjica Igmanskog marša

Oobilježavanje ovog važnog povijesnog datuma počelo je polaganjem cvijeća i vjenaca kod partizanskog spomenika na Brezovači, nakon čega je krenuo marš prema Velikom polju na Igmanu, stazom kojom su se u noći između 27. i 28. siječnja 1942. godine kretali i borci slavne Prve proleterske brigade.

Središnja manifestacija održana je na Velikom polju. Predsjednik Organizacionog odbora manifestacije **Ibrahim Durmo** je kazao kako je ovo bila prilika za evociranje sjećanja na značajne događaje iz prošlosti i antifaističku tradiciju. Između ostalih, učesnicima pohoda obratili su se predstavnik Prve proleterske brigade iz Beograda **Zdenko Duplančić** i predsjednik UABA Makarskog primorja **Tonči Pivac**.

Na lokalitetu Brezovače formirana je marševska kolona koja se kretala u pravcu Mrazišta i Velikog polja, gdje je također, položeno cvijeće na partizanskim spomenicima. U ime Općine Hadžići cvijeće su položili **Izet Koro, Avdo Bašić i Mirsad Telarević**.

Obilježavanje 71. godišnjice Igmanskog marša organizirao je Savez antifašista i boraca narodnooslobodilačkog rata Kantona Sarajevo u suradnji s Udrženjem antifašista i boraca narodnooslobodilačkog rata Hadžići. U pohodu na Igman sudjelovalo je više stotina ljudi iz cijele Bosne i Hercegovine i zemalja bivše Jugoslavije. U delegaciji UABA Makarskog primorja koja je položila vjenac na spomen obilježje bili su i **Lenjin Pušarić, Zora Lugarić i Katica Visković**.

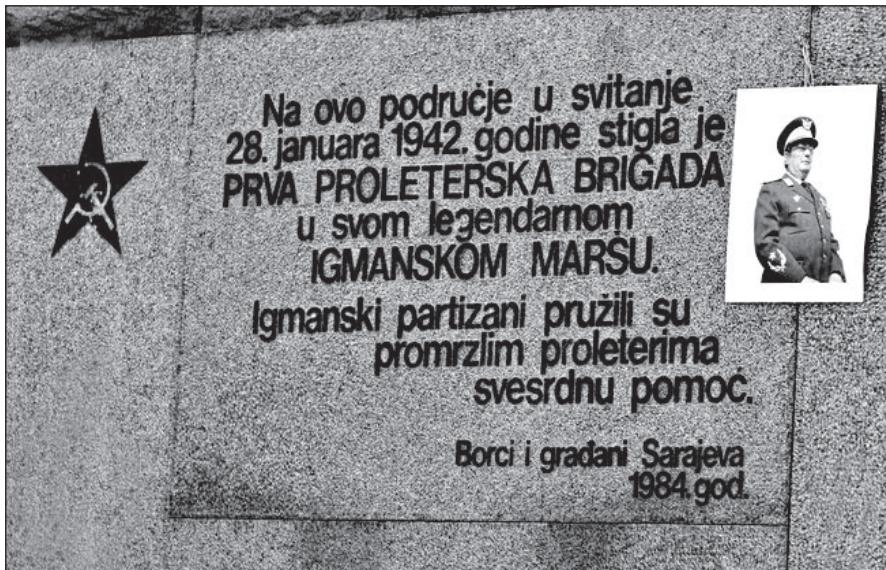
Igmannski marš izveden je u noći između 27. i 28. siječnja 1942. godine, po dubokom snijegu i velikoj hladnoći od -38 stupnjeva, a 800 pripadnika Prve proleterske pješačilo je 17 sati. Uoči marša Prva proleterska brigada našla se na Romaniji opkoljena jakim njemačkim snagama. Štab brigade donio je odluku o izvršenju opasnog, ali jedinog mogućeg pokreta. Sudionici marša prošli su pokraj Sarajeva i preko Igmana se uputili prema Foči, tadašnjem slobodnom teritoriju.

K.T.Š.

• Tradicionalnim pohodom na planinu Igman i drugim prigodnim sadržajima 26. siječnja obilježena je 71. godišnjica Igmanskog marša, jedne od najznačajnih operacija u toku NOB-a u Drugom svjetskom ratu

Sudionici tradicionalnog pohoda u povodu 71. obljetnice Igmanskog marša

Spomenik antifašističkim borcima Prve proleterske koja je prošla Igmannski marš

Ogulin

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina, uz prisustvo većeg broja građana Drežnice, organizirala je 21. studenog 2012. godine polaganje vjenaca i paljenje svjeća na spomenik u centru Drežnice koji je podignut povodom 71. obljetni-

Obljetnica masovnog pokolja

ce masovnog pokolja 172 žitelja Drežnice, Debelog luga i Breznog. Pokolj stanovnika u kojem su žrtve bila i mala djeca kao i starci, izvršila je 21. studenog 1942. godine zloglasna ustaška bojna s ogulinskog područja.

Vrlo emotivan i poučan govor održao je

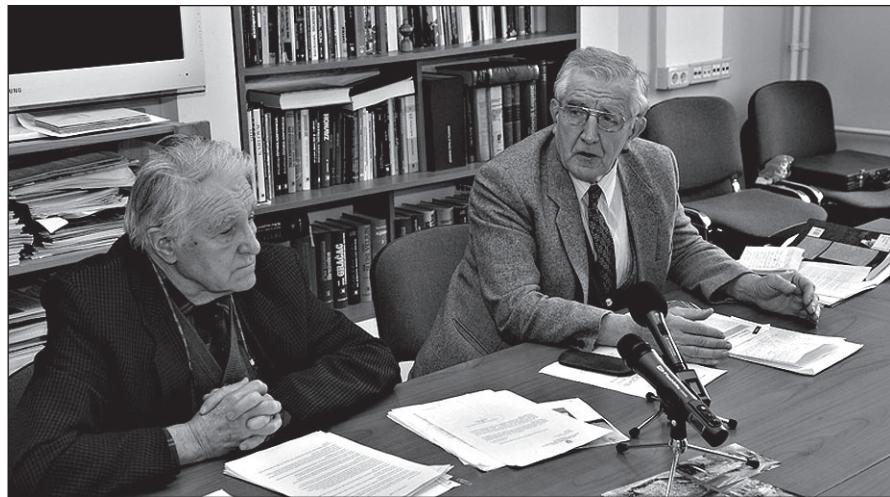
prvobojarac **Filip Maravić**, a uspomene na tragediju svoje obitelji evocirao je i mještanin Drežnice **Mića Radulović**.

Nakon toga gosti i domaćini družili su se uz ručak koji je organizirao član Udruge iz Drežnice **Simo Tatalović**.

M. J.

Spomenik Holjevcu za neke i dalje nepoželjan

•Savez udruga antifašista Karlovačke županije i Udruga antifašista Grada Karlovca održali su konferenciju za novinare na temu statusa antifašizma i odnosa prema tradicijama antifašizma u Karlovačkoj županiji. Na konferenciji su govorili Martin Jendrašić, počasni predsjednik Saveza udruga antifašističkih boraca Karlovačke županije i Mirko Miladinović, predsjednik Udruge antifašističkih boraca Karlovca

Martin Jendrašić i Mirko Miladinović na konferenciji za novinare u Karlovcu

Na žalost, antifažizam, kojeg slavili cijeli svijet, nije dobrodošao u Karlovcu, izjavio je **Martin Jendrašić** i naglasio da je antifašistički pokret u Hrvatskoj našu zemlju i svrstao na stranu pobjednika u Drugom svjetskom ratu.

-Sredinom 2000. godine **Mladen Šomek**, tada predsjednik Udruge političkih zatvorenika u Karlovcu, izmislio je ratni zločin, tvrdeći da su ga počinili partizani 6. svibnja 1945. godine, po oslobođenju Karlovca. Naveo je da su partizani pobili djecu, njih između 400 i 600. Međutim ta djeca su prije oslobođenja Karlovca odvedena u Zagreb gdje su raspoređena u razne škole. Nisu ubijena i ostala su živa, a to znači da je **Mladen Šomek** lagao. Još 2009. u karlovačkoj Upravi Hrvatskih šuma, koja je ploču postavila onima koji nisu ubijeni, obećano nam je

da će je ukloniti jer ne govori istinu, ali do danas nismo dobili nikakvu obavijest, ispričao je Jendrašić, a prenijeli mediji u Karlovcu..

Nikakvog odgovora nema i sedam mjeseci nakon što su, po njegovim riječima, Dom zdravlja Karlovac i Zavod za javno zdravstvo upoznati s dopisom Županijskog državnog odvjetništva u kojem stoji da ne vode kazneni postupak protiv **Vece Holjevca** i nepoznatih osoba. Postojanje kaznene prijave županijske su ustanove navodile kao razlog zbog kojeg ne mogu dati suglasnost za vraćanje spomen ploče Holjevcu i partizanima na »Staru bolnicu« na Dubovcu.

-Od lipnja prošle godine ni glasa! Ni od Zavoda ni od Doma zdravlja, ni Županije, kazao je Jendrašić.

Dožupan **Milenko Rebić**, koji je

pressicu pratio kao gost, izjavio je da će pokušati posredovati između antifašista i županijskog čelninstva da do rješenja dođe.

Već 20 godina u Hrvatskoj antifašisti vode jednu od najtežih bitaka - onu za istinu, čast i dostojanstvo svog pokreta, kaže predsjednik Udruge antifašista grada Karlovca **Mirko Miladinović**, dodajući kako su mnogi njihovi članovi s ponosom sudjelovali u Domovinskom ratu.

Podsjetili su i na stanje spomeničke baštine, te primijetili kako nema volje za obnovom spomenika antifašizmu. Smeta ih spajanje ustaša i domobrana s hrvatskim braniteljima na pojedinim spomen obilježjima u županiji, te kažu kako je to nespojivo.

K.T.

Bale

Sjećanje na stradale SKOJ-evce

Na obljetnicu pogibije četvorice SKOJ-evaca, delegacije UABA Rovinjštine i Općine Sale položile su vijenac na njihov grob na mjesnom groblju. Tajnik UABA **Romeo Matošević** podsjetio je tom prigodom da su mlađi SKOJ-evci kao organizatori ustanka na području Sala, poginuli 1944. u uvali Colone te da je mjesto njihove pogibije obilježeno spomen pločom.

Vijenac je položen i uz spomenik na Trgu boraca, na kojem su upisana imena 40 žrtava fašizma iz Bala. Predsjednik UABA **Drago Pulić** je po-

dvukao da su mještani Bala i okolice dali veliki doprinos NOR-u, te da su još 23 borca nastradala kod Golaša, kada se 3. pulska četa 23. rujna 1944. suprotstavila brojnijoj i opremljenijoj njemačkoj jedinici.

U općini Bale je i spomen-područje Stancija Bembo, na kojoj je oformljen Talijanski bataljun »Pino Budicin«. Trajni zadatak udruge je da se činjenice o stradavanju Istrana u drugom svjetskom ratu prenose mlađima, rekao je Pulić. Načelnik Općine **Edi Pastrovicchio** je dodao da se u općoj strci, na žalost, žrtava rijetko sjećamo.

R. Matošević

• Najpoznatije slike s ulaza u najzloglasniji logor, Auschwitz, željezničke tračnice i željezni natpis »Arbeit macht frei«, kreveti i plinska komora, oživjeli su kao scenska slika projekta učenika Osnovne škole Budrovci kojim su obilježili Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta

Učenici uprizorili Auschwitz i život Ane Frank

Scenografija o holokaustu na temelju Dnevnika Ane Frank koju su napravili učenici u Budrovcima

Nastavnik povijesti u toj osnovnoj školi Mato Katalenić pojasnio je o čemu je riječ.

- Inicijativa je krenula od Spomen-područja Jasenovac, čiji su nam predstavnici skrenuli pozornost na redovito održavanje obilježavanja godišnjice. Oni su nam poslali i cvjeće, Šafrane, koje smo posadili u našoj školi, i to je zapravo bio početak projekta. U realizaciju projekta krenuli smo u listopadu prošle godine, sadnjom cvjeća i prikupljanjem materijala, a u posljednjih mjesec dana intenzivno radimo na ovom programu. Nositelji projekta su učenici osmog razreda, 14-godišnjaci. Na neki smo način pokušali cijelu radnju približiti njihovoj dobi. Kao osnovicu cijele priče uzeli smo Dnevnik Ane Frank, koja je u vrijeme Drugog svjetskog rata bila njihove dobi. Na temelju njezina Dnevnika

napravili smo prikaz holokausta i scenografiju najzloglasnijeg logora, Auschwitza - kazao je Katalenić.

U goste je učenicima i školi došao i tajnik Židovske općine Osijek **Dragutin Kohn**, koji je izrazio zadovoljstvo što su učenici na ovaj način odali počast žrtvama holokausta.

- To je nešto što se ne bi smjelo zaboraviti, osobito mladi to trebaju dobro proučiti i prenijeti dalje. Nekako je sada trend da sve škole pokušavaju dobiti nekog od nas kako bismo im govorili o holokaustu, općenito o Židovima, i mi to jako podržavamo - kazao je Kohn.

M. M.

Građanska akcija

• Građanska akcija poslala je otvoreno pismo medijima i upravi HRT-a u kojem traže smjenu urednika emisije »TV kalendar« Vladimira Brnardića zbog sramotnog priloga o ustaškom koljaču Juri Francetiću

»TV kalendar je 27. prosinca 2012. pokušao naučiti gledatelje i našu djecu da Jure Francetić nije bio jedan od ratnih zločinaca. On je - prema Hrvatskoj Radio Televiziji bio »legendarni borac« koji je izbio na Drinu, on se borio protiv partizana - onih zlih koljača Hrvata - u Bosni i okolicu Sarajeva i u Han-Pijesku«, priopćili su iz Građanske akcije.

»Apsurdno da je takav iskrivljen prikaz ratnog ustaškog zločinca i koljača Jure Francetića izao u 21. stoljeću s javne televizije. Neprihvatljivo je da se - kraj svih narodnih heroja koje je dala Hrvatska - veliča kvisling koji je osramotio hrvatski narod. Hrvatski narod je, ne zaboravimo, dao najviše antifašističkih boraca pod oružjem u Europi. Tim naslijedem antifašizma trebali bi se ponositi, to je utkano u naš Ustav i temelj naše državnosti - temelj moderne Hrvatske«, poručuje Građanska akcija.

Od Gorana Radmana, glavnog rav-

Sramotan prilog o ustaškom zločincu

natelja HRT-a, traže da spornu emisiju dobro pregleda, te da istu naloži izmijeniti u skladu s povijesnim činjenicama. »Također je potrebno pod lupu staviti i druge emisije gdje je povijest izmijenjena i revidirana«, poručuju iz Građanske akcije, te dodaju kako Radman nema drugog izbora nego smijeniti glavnog urednika »TV kalendara«.

»TV kalendar je jedna od najdugovječnijih emisija na HRT-u. Koncept emisije nije izmijenjen nikada - i to je znak da je emisija bezvremenska. Problem kod TV kalendara je što ima ljudi - poput aktivista Građanske Akcije - koji gledaju tu emisiju godinama. I kako vrijeme odmiče tako se i povijest mijenja. Partizani su postali banda koja je bezumno harala šumama i klala Hrvate. Bili su to zli - uglavnom Srbi - ljudi. Braća po oružju su im bili četnici. Ustaše su postale vojska - to, prema TV kalendaru, nisu bili kvislinzi koji su predali

Dalmaciju u ruke fašističke Italije, koji su vodili jedne od najgorih koncentracijskih logora u Europi, koji su bez protivljenja predali Međimurje Mađarima«, kažu iz Građanske akcije. Ovim putem apeliraju na ravnatelja Hrvatske radiotelevizije, Gorana Radmana, da emisiju od 27. prosinca 2012. dobro pregleda te da istu naloži izmijeniti prema povijesnim činjenicama. Također, smatraju, potrebno je pod lupu staviti i druge emisije gdje je povijest izmijenjena i revidirana.

»HRT-u je slučaj poznat otprije. V.d. glavnog urednika HTV-a se njime, kao i samim TV kalendarom, bavi već neko vrijeme. Svjesni smo problema, na njemu se radi, no zbog moguće politizacije konkretnog slučaja u ovom trenutku ne bismo ulazili u detalje. U ovoj fazi sve dosadašnje procese još uvijek smatramo internima«, odgovaraju iz HRT-ovog Odjela za odnose s javnošću.

GRANICA NAS NIJE RAZDVAJALA

♦Održavajući dobrosusjedske odnose i razvijajući svestranu suradnju sa Zvezom združenih borcev za vrednote NOB-a Slovenije iz Metlike, predstavnici UABA Ozalj sudjelovali su posljednjih godina na manifestacijama koje su organizirane na području te općine

Svake godine na komemorativnim skupovima u Gornjem Sjeničaku, Budinjaku, Sošicama i Radatoviću u povodu obljetnica osnutka 13. hrvatske proleterske brigade »Rade Končar«, među nazočnima su bili i predstavnici Zveze združenih borcev za vrednote NOB-a Slovenije iz Metlike. Na posljednjoj svečanosti (7. studenog 2012.), sudionike je pozdravila i Željka Janac, zamjenica župana Metlike, ali i Rade Bulat (nedavno preminuo), prvi ratni komandant brigade i počasni građanin Metlike.

Posebno u sjećanju naroda s obje strane granice je travanj 1943. godine, kada je 13. proleterska brigada, zajedno s tri slovenske brigade razbila jako belogardističko uporište u samostanu u Pleterju, napala ustaše u Stojdrag i Talijane u Metliki, te se kasnije zajedno s Primorsko-goranskim NOP odredom i slovenskim partizanima, borila protiv talijanskih i belogardističkih snaga u dolini Mirne, oko Mokronoga, Št. Ruperta i Žalostne gore u Sloveniji. U to vrijeme oslobođeno područje obuhvačalo je gotovo cijeli Žumberak i veći dio Pokuplja i bilo povezano sa slobodnim područjima u Sloveniji i na Kordunu.

Partizani Hrvatske i Slovenije bорili su se zajedno i u Žumberku i u Beloj krajini, pa ni danas narod ne zna gdje je granica. Granica nije razdvojila tradicionalne spone Udruge antifašistič-

kih boraca i antifašista Ozalj sa Zvezom združenih borcev za vrednote NOB-a Slovenije iz Metlike. Tako su predstavnici UABA Ozalj sudjelovali posljednjih mjeseci na nekoliko manifestacija koje su upriličene u Metliki i mjestima na području te općine.

Proslava 69. obljetnice 14. slovenske divizije organizirana je na Suhorju pri Metliki 6. siječnja ove godine, a nazočili su i predstavnici UABA Ozalj. Na skupu je govorio Miha Butara, član Glavnog odbora Zveze združenih borcev za vrednote NOB-a Slovenije, a sudionike svečanosti pozdravili su Darko Zevnik, župan Občine Metlika i mr. Anton Škof, predsjednik Sveta Krajevne skupnosti Suhor. U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su učenici Područne škole Suhor i mješoviti zbor Samospev iz Črnomlja. Albina Tošeska, predsjednica Zveze borcev za vrednote NOB-a Slovenije iz Metlike, posebno se zahvalila predstavnicima UABA Ozlja na sudjelovanju na proslavi obljetnice 14. slovenske divizije.

Prvog prosinca 2012. godine u Grabrovcu, nedaleko Metlike, održana je svečanost povodom otkrivanja obnovljenog spomenika i 70. obljetnice napada na naselje. Također, uz nazočnost predstavnika UABA iz Ozlja. Na skupu su govorili Milan Gorjanc, član Predsjedništva Glavnog odbora Zveze borcev za vrednote NOB-a Slovenije, Darko Zevnik, župan Občine

Metlika i Martin Štubljar, predsjednik Sveta Krajevne skupnosti Grabrovec.

Bilježimo i manifestaciju koja je održana 24. studenog 2012. godine u Domu kulture u Metliki, gdje su se sastala izaslanstva Občine Metlika i Grada Ozlja povodom obilježavanja 30. obljetnice potpisivanja Povelje o bratimljenu između ove dvije lokalne zajednice iz Hrvatske i Slovenije, koje dijeli rijeka Kupa.

Međusobne spone i suradnja produbljivani su posjetima i satima povijesti na Spomen području Žumberak-Gorjanci, što je pored poklonika antifašizma iz Metlike i Ozlja prihvaćeno i u Novom Mestu, Črnomelju, Krškom i Brežicama (Slovenija), te Samoboru i Jastrebarskom (Hrvatska). Na svečanosti su govorili Biserka Vranić, gradonačelnica Ozlja, Darko Zevnik, župan Občine Metlika i Milan Vajda, predsjednik Izvršnog sveta Občine Metlika u vrijeme donošenja odluke i potpisivanja Povelje o bratimljenu.

Nastavak manifestacije bit će u Ozlju koncem travnja ove godine, prigodom obilježavanja Dana grada Ozlja.

Podsjetimo da je na partizanskom letalištu (aerodromu) u Otoku pri Metliki, povodom 68. pobjednice oslobađanja skupine savezničkih zarobljenika na svečanosti »Vranov let u slobodu« (rujan 2012.), nazočila i delegacija UABA Ozalj.

Ivan Tusić

Genova

SVEĆENIK NAKON MISE ZAPJEVAO PARTIZANSKU PJEŠMU

Nakon što je odslužio svetu misu, svećenik talijanske župe San Benedetto u Genovi don Andrea Gallo zapjevao je u prosincu 2012. godine poznatu antifašističku, partizansku pjesmu »O bella ciao«. Da se to dogodilo u Hrvatskoj, vjerojatno bi izbio skandal nezapamćenih razmjera, piše zagrebački »Večernji list«.

No, u Italiji je to prošlo gotovo bez bilo kakve reakcije. Umjesto iznenađenja, vjernici su mu se masovno pridružili u pjevanju, pljeskali i pjevali zajedno s njim, uz opće oduševljenje.

Don Andrea Gallo poznat je po svom dobrotvornom radu i pomaganju siromašnima, a dok je pjevao, veselo je mahao crvenim pojasom.

V.L.

Don Andrea Gallo pjeva partizansku pjesmu

Glavni zadatak učlanjivanje mladih

•U punoj Vijećnici Grada Raba održana je Izborna skupština Udruge antifašista Raba. Skup su pozdravili bivši gradonačelnik, a sadašnji zamjenik ministra prometa, pomorstva i infrastrukture Zdenko Antešić, gradonačelnica Rosanda Krstinić Guščić i predsjednik Gradskog vijeća Grada Raba Berislav Dumić

Izborna skupština Udruge antifašista Raba

Predsjednik Ivo Barić, u svom je izvještaju istaknuo da se Udruga u proteklom četverogodišnjem razdoblju zalagala za kulturu dijaloga, da su nastojali sprečavati govor mržnje koji podvaja ljudе u tabore. Zato se i Program Udruge temelji na sadržajima zaštite prava čovjeka, djelovanjem na društvene promjene bez nasilja i njegovanjem antifašizma kao kulture duha te ljudskog dostojsanstva, istine i slobode. Naglasio je da je Udruga antifašista Raba civilna, a ne politička udruga, što često neki zaboravljaju. Program Udruge uglavnom je ostvaren, osim pomlađivanja članstva, iako je broj članova povećan za dva do tri puta, ali prosječna starosna dob članstva i dalje je preko 60 godina. Mladih je malo jer u školi i iz medija uče da su partizani (antifašisti) bili zločinci, a ne borci protiv okupatora. Tu nepravdu ispravljali smo u Tjednu antifašizma predavanjima na mjestu nekadašnjeg fašističkog logora Kampor, listom »Naša riječ«, Web stranicom, održavanjem znanstvenih skupova, izdavanjem knjiga i zbornika, radio emisijama, člancima u tiskovinama i na portalima.

Značajno je spomenuti da su u proteklom mandatu održana dva velika skupa: Okrugli stol »Baština antifašizma Rab 2009.« na kome je sudjelovalo 14 znanstvenika i 150 slušatelja, nakon čega je

tiskan Zbornik radova. Održan je i skup »Kampor – polje sjećanja« 2011. godine u organizaciji Grada Raba i Udruge antifašista Raba. Na tom skupu sudjelovala su 42 znanstvenika iz Hrvatske, Slovenije, Italije i Bosne i Hercegovine, a nakon toga je također tiskan Zbornik radova. Predsjedniku Udruge **Ivi Bariću** dodijeljen je Ordena Stjepana Radića kojim ga je odlikovao predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, za zasluge u promicanju i obrani hrvatske državotvorne ideje, hrvatske kulture, znanosti i umjetnosti, čime je odao veliko priznanje njegovu radu i uspjehu Udruge.

Predsjednica Nadzornog odbora **Marija Mateša** naglasila je da je finansijskim pregledom utvrđeno četverogodišnje uredno poslovanje i da nema nikakvih dugova niti nezakonitog trošenja sredstava. Prijedlog Programa i Kalendar rada za 2013. predstavio je predsjednik Udruge Ivo Barić, naglasivši da će glavna aktivnost u sljedećoj godini biti na učlanjivanju mlađih, organiziranje međunarodnog okruglog stola »Baština antifašizma 2013.« i rad na osnivanju

međunarodnog Memorijalnog i edukacijskog centra Kampor.

U raspravi o izvještajima sudjelovao je dr.sc. **Vanja Sersić** i naglasio važnost djelovanja Udruge u uvjetima sve žeće globalizacije i liberalno-kapitalističkog sustava.

Skupština je usvojila oba izvještaja te dala razrješnicu starom rukovodstvu nakon čega je ponovno za predsjednika na dvogodišnji mandat izabran **Ivo Barić**, za dopredsjednika **Josip Ribarić**, za tajnicu **Ilona Šimićić**, a za članove **Josip Percinić, Jozica Semitekolo, Slavko Rak, Ivan Šimićić, Darko Pećarina, Slavko Pahljina, Petar Pereza i Zdravko Ilijić**. Za predsjednicu Nadzornog odbora izabrana je **Marija Mateša**, a za članove **Marino Spanjol i Marijan Dešpoja**. Izabrana je i Komisija za rad s mlađima, a za njezinog predsjednika **Milivoj Ličina**.

Tom prigodom je 27 članova (26 su sudionici NOB-a) dobilo zahvalnice za dugogodišnji rad u Udrizi, a predsjednik je pozvao sudionike Skupštine na blagdanski domjenak.

I.B.

Feštini

U selu Feštini u općini Žminj otkriveno je spomen obilježje za šestero mještana poginulih u listopadu 1943.g. Na spomenik su uklesana i imena dviju žrtava iz Prvog svjetskog rata.

Otkriveno spomen obilježje

Otkrivanju spomenika nazočili su brojni mještani, antifašisti, rođaci i prijatelji žrtava, načelnik općine Žminj **Aldo Bančić**, te delegacija Udruge antifašista Rovinj. Obilježje je podignuto zajedničkim aktivnosti-

ma mještana Feštini, UABA Rovinja, općine, a uz finansijsku pomodršku privrednih subjekata. Prigodnim riječima nazočnima se obratio koordinator radova **Romano Božac**, član Predsjedništva SABA RH.

Stručni skup o holokaustu

♦ U povodu Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta i ove je godine u Zagrebu i Jasenovcu od 27. do 30. siječnja održan četverodnevni stručni skup pod nazivom »Poučavanje o holokaustu i sprečavanju zločina protiv čovječnosti« kojeg je organizirala Agencija za odgoj i obrazovanje u suradnji s uglednim stručnjacima iz Hrvatske i inozemstva

Skupu su, uz učitelje i nastavnike povijesti, hrvatskog jezika, filozofije, etike, sociologije i vjeroučitelja iz čitave Hrvatske prisustvovali i **Andrea Zlatar Violić**, ministrica kulture, **Zrinka Vrabec Mojzeš**, izaslanica i savjetnica predsjednika RH za društvene djelatnosti, **Vinko Filipović**, ravnatelj Agencije za odgoj i obrazovanje, **Ankica Nježić**, pomoćnica ministra znanosti obrazovanja i sporta, veleposlanik Izraela u RH **Yosef Amrani** te predstavnici veleposlanstava SAD-a i Republike Francuske u Hrvatskoj.

Predavači su bili međunarodni stručnjaci iz Yad Vashema (Izrael) te Memoriala de la Shoah (Francuska), a iz Hrvatske s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Židovske općine Zagreb, Instituta Ivo Pilar i Spomen područja Jasenovac.

Prvog dana stručnog skupa, 27. siječnja, govorila je **dr. sc. Magdalena Najbar Agićić** iz izdavačke kuće Srednja Europa na temu 70. godišnjice ustanka u Varšavskom getu 1943. g., a prof. **dr. sc. Yves Ternon** sa svečilišta Paris IV. La Sorbonne održao je predavanje o komparativnim pristupima genocidima 20. stoljeća.

Drugog dana, 28. siječnja, dr. Ternon je govorio o operaciji T4 i njezinoj vezi s operacijom Reinhard dok je **dr. sc. Chava Baruch** iz Yad Vashema imala izlaganje na temu suočavanja sa stereotipnim načinom razmišljanja od suvremenog antisemitizma do nacističke ideologije. **Nick Morgan** iz Education Scotland govorio je o poučavanju o holokaustu u školskim školama. Potom su govorili i **Prof. Naida-Mihal Brandl** i **dr. sc. Goran Hutinec** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, **dr. sc. Danijel Vojak** s Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar«. Sudionici stručnog skupa bili su upoznati s holokaustom iz prve ruke i to kroz svjedočanstvo gospode **Eve Ackerman**. Na kraju dana u prostoru Židovske općine Zagreb predstavljen je ulomak iz predstave Dnevnik Ane Frank.

Trećeg dana, 29. siječnja, sudionici su posjetili Spomen područje Jasenovac, gdje su obišli prostor bivšeg ustaškog logora Jasenovac te Memorijalni muzej. Kustos muzeja u Jasenovcu **Ivo Pejaković**, upoznao je sudionike s obrazovnim programom kroz koji učenici prolaze prilikom posjeta Spomen području. Cilj programa je da učenici dobiju točne informacije o logoru Jasenovac te da

Četverodnevni stručni skup o holokaustu održavao se u Zagrebu i Jasenovcu

kroz jasnu osudu ustaškog režima i učenje o tragičnim sudbinama zatočenika, formirajući nadograđuju svoje stavove o ravnopravnosti i ljudskim pravima. Kustosica **Ines Sogonić** predstavila je projekt »Šafran« u kojem je prošle godine sudjelovalo više od 100 škola iz čitave Hrvatske, a riječ je o sadnji lukovici šafrana u znak sjećanja na djecu ubijenu u holokaustu.

Cetvrtog dana, 30. siječnja, **dr. sc. Chava Baruch** iz Yad Vashema održala je radionicu na temu poučavanja o holokaustu pomoću filmova o preživjelima. Na kraju su **Karen Polak** iz Kuće Ane Frank (Amsterdam) i **Loranda Miletić** iz Agencije za odgoj i obrazovanje održale radionicu o novim nastavnim materijalima koji se primjenjuju prilikom poučavanja o genocidu nad Romima.

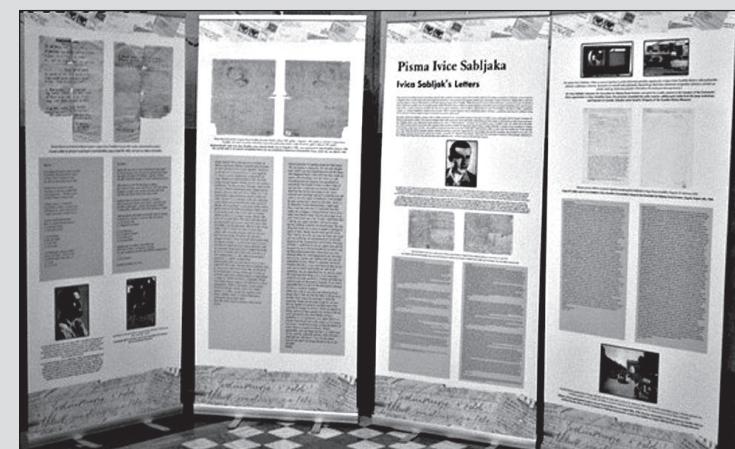
Spomen područje Jasenovac u posljednjih deset godina publiciralo je 12 znanstvenih knjiga s područja kojim se ustanova bavi, od knjige o Stradanju Roma do **dr. sc. Narcise Lengel Krizman**, opširnih pregleda i studija **Nataše Mataušić**, knjige o spomeniku Cvijet Bogdan Bogdano-

Knjige i putu

vića do posljednje knjige kustosice **Maje Kučan** »Pisma iz logora«, koja na drugačiji, svima blizak način govori o najtežima patnjama koja iščitavamo iz posljednjih pisama logoraša i

logorašica koja su pisali svojim voljennima.

Napravljeno je nekoliko putujućih izložbi. U Jasenovcu je postavljena izložba kustosa **Đorđa Mihovilovića** o zatočenici Andeli Heder, u sinagogi u Zenici

Detalj s izložbe »Pošta iz logora Jasenovac i Stara Gradiška«

Izložba o jasenovačkom spomeniku

Povodom Dana sjećanja na holokaust 27. siječnja 2013. godine u Ikona galeriji u Veneciji otvorena je izložba 33 crteža jasenovačkog spomenika »Cvijet« Bogdana Bogdanovića. Izložbu su prezentirale i otvorile ravnateljica Spomen područja Jasenovac Nataša Jovičić i direktorica Ikona galerije Živa Kraus, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Bogdan Bogdanović je Jasenovački cvijet osmislio kao filozof i umjetnik koji je na Sveučilištu u Beogradu predavao povijest grada i pisao knjige o simbolima,

projektirao spomenik u kojem ima, kako je sam govorio »puno mistike«. Cvijet u Jasenovcu je više nego samo povjesna reminiscencija - on je simbol koji nešto obećava za budućnost: »Ja sam jasenovačkim cvjetom obilježio život - strašan je zločin koji se u Jasenovcu događao, ali važno je prikazati i ono što će biti poslije«.

Spomen području Jasenovac autor je 2002. godine donirao sve svoje crteže koji su prethodili projektiranju i izgradnji Cvijeta. Dio kolekcije predstavljan je izložbom u Ikona galeriji u Veneciji.

Osim spomenika Cvijet, Bogdanović je i autor hortikulturnog rješenja memorijala nastalog 1966. godine. Humke - simbo-

ličke oblike u prostoru, »uprojektirao« je u tlo, u stvarna mjesta stradanja i egzekucija logoraša i logorašica. Autor je primjerice inzistirao na autentičnosti prostora, obilježio je pejzaž travnatim uzvisinama i tako stvorio spomeničko područje kao topografiju zločina. Nije nipošto želio rekonstruirati mjesta stradanja jer ih nije želio ponavljati, već dostoјanstveno obilježiti.

Za upravo takvo autorsko djelo, za spomenik Cvijet te za novootvoreni stalni postav Memorijalnog muzeja u Jasenovcu, 2007. godine Ustanova je dobila prestižnu nagradu Carlo Scarpa koja je svečano dodijeljena u Trevisu.

Noć muzeja

Javna ustanova Spomen - područje Jasenovac i ove se godine, uključila u akciju Hrvatskog muzejskog društva »Noć muzeja 2013.« s ciljem popularizacije muzejske djelatnosti i njene prezentacije javnosti.

Unutar muzejskog fundusa Memorijalnog muzeja Spomen - područja Jasenovac susrećemo se s nizom »neobičnih« osobnih predmeta nastalih u logorima u Jasenovcu i Staroj Gradiški. S obzirom na činjenicu da se radilo prvenstveno o logorima smrti u

Osvijetljen spomenik Cvijet

kojima su strava i užas bili svakodnevna i masovna pojava, a ljudski život nije vrijedio ništa, na prvi pogled čudi da su ondje mogli postojati bilo kakvi oblici kreativnog rada vezanog za uvjete uobičajenog ljudskog funkcioniranja. Ustaše su poput svojih mentora iz Trećeg Reicha u logorima provodili korjenitu dehumanizaciju zatočenika s ciljem njihove sustavne likvidacije. Jer, što je predstavljala osoba kojoj je silom oduzeta sva imovina, ošišana kosa, oduzeta građanska odora, a fizički izgled sveden na razinu neprepoznatljivosti? Ona je time u očima zločinaca bila svedena na razinu »niže rase«, koju je »opravданo« trebalo likvidirati. Međutim, kako od čovjeka i njegove nade u život nije ništa jače, težnja k otporu zlu i zločinu iznjedrila je trajne tragove ljudskog postojanja i u uvjetima logorskog života.

Osnovna misija Spomen - područja Jasenovac je dati dignitet žrtvama, stradalima i svima koji su preživjeli i prošli najteža stradanja u logoru. Putem individualnih priča namjera je potaknuti empatiju posjetitelja prema žrtvi. Želja je da žrtve Jasenovca ne budu brojevi, već ljudi koji imaju svoje ime i prezime i osobnu tragediju, koja na najneposredniji način pomaže u učenju i razumijevanju teške povijesti. U stalnom muzejskom postavu vide se osobni predmeti, a uz svaki je vezana osoba čiji predmeti su izloženi. Te priče i predmeti su u muzeju u akciji »Noć muzeja« bili osvijetljeni uz želju da osobe kojima su pripadali budu zapamćene, da ih se sjećamo s pijatetom. Kako je svjetlost bitna, jer svjetlost je simbol nade, i ove je godine osvijetljen spomenik Bogdana Bogdanovića.

Katica Sedmak

juće izložbe

postavljena je izložba »Kraj logora Jasenovac« (do sada je bila u Historijskom muzeju u Sarajevu), dok se izložba kustosice Maje Kučan »Pošta iz logora Jasenovac i Stara Gradiška« upravo nalazi u Hrvatskom Državnom Arhivu i spremna je za odlazak u New York.

Ove godine počinju intenzivni radovi na sanaciji i konzervaciji lokaliteta Stara Gradiška, u što su uključeni, osim Spomen područja Jasenovac i Konzervatorskog ureda Ministarstva kulture i mladi znanstvenici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, doktorski studenti koji rade sociološko istraživanje o prezentaciji zločina u Jasenovcu, problemima memorije i komemoriranja na našim područjima teške povijesti. Ovi projekti su prošle godine prezentirani u Belgiji u Liegesu što je naišlo na veliku potporu i zanimanje za razvijanje daljnje suradnje.

Osvijetljeni jasenovački Cvijet u Noći muzeja

KOMEMORACIJA ZA ŽRTVE HOLOKAUSTA

◆ U spomen na posljednju veću deportaciju Židova iz ludbreškog kraja koja se dogodila točno prije sedamdeset godina, na Židovskom groblju u Ludbregu održana je komemoracija za sve žrtve holokausta. U tim teškim danima u rujnu i listopadu 1942. oko pedeset Židova iz Ludbrega i okolnih sela odvedeno je prema Jasenovcu i Staroj Gradiški, gdje su svi stradali, bez iznimke

Svi uhvaćeni Židovi ukrcani su na vlak, a po dolasku stariji su odmah ubijeni. U Ludbregu je ostalo samo 3-4 Židova u mješovitim brakovima koji su odvedeni u kasnijim racijama.

Na groblju se okupilo tridesetak građana, među njima potomci obitelji Weinrebe, Rosner i Hirschsohn. Prisustvovali

su i predstavnici Grada Ludbrega, srpske manjine i Udruge antifašista. Na grob Samuela Scheyera, predratnog predsjednika Izraelitičke bogoštovne općine, suosnivača i člana više ludbreških udruga, položeno je cvijeće i zapaljene svijeće. Prigodnim riječima okupljenima se obratio i gradonačelnik **Marijan Krobot**. U Holokaustu

je stradalo više od 160 Židova ludbreškog kraja, ustaše nisu imale milosti prema nikome – ni djeci, ni ženama, ni starcima. Sve je trebalo nestati, a njihovo ime se zatrti. Ludbreški holokaust nije trajao jedan dan ili jedan tjedan – od prvog hapšenja do posljednje deportacije prošle su 3 godine. Pomoći nekako, sakriti nekoga – to je bio veliki čin hrabrosti. Otkrije li se to, i ti su spasitelji mogli završiti u logoru. Malo je spašenih – sedmoro djece je skrivano u kućama, dvostruko više ih je nestalo u logorima, istaknuo je povjesničar **Milivoj Dretar**.

U Holokaustu je uništena i ludbreška sinagoga sagradena 1895., a devastirano je i židovsko groblje. Deportacije i ubijanja postigla su cilj – ludbreška židovska zajednica zauvijek je nestala. Dok rijetki preživjeli poslije rata nisu ni razmišljali o povratku svojim praznim kućama, u Ludbreg se vratila samo četveročlana obitelj **Zlatka Weinrebea**. Preživjeli su logore Crikvenicu i Rab, a poslije su bili s partizanima. I to ih je spasilo. U ratu je uništena i glavnina srpske i romske manjine.

Glavni rabin Hrvatske **Luciano Moše Prelević** izgovorio je prigodne molitve za sve žrtve holokausta. Poslije komemoracije u Gradskoj je vijećnici održan okrugli stol na temu »Holokaust – nekad i danas«. Sudjelovali su rabin Prelević, Melita Švob iz CENDO-a, Milivoj Dretar, autor knjige »Židovi ludbreškog kraja« te Vesna Teršelić iz zagrebačke udruge Documenta i Zoran Pusić iz Građanskog odbora za ljudska prava. Okruglom stolu prisustvovali su i učenici Osnovne škole Ludbreg sa svojim učiteljima povijesti.

M.D.

Komemoracija na Židovskom groblju u Ludbregu

Požega

Vijenci na Židovskom groblju

U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Požega na Židovskom groblju obilježen je Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta. Uz prisjećanje na ogromne žrtve počinjene nad Židovima, položen je vijenac na središnjem mjestu na groblju te zapaljene svijeće.

Kata Holjevac, predsjednica UABA Požega, podsjetila je na početke i značaj obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta, u kojem je u koncentracionim logorima diljem svijeta, ukupno od fašističkog terora, stradalo šest milijuna Židova.

- Ovaj dan obilježavamo zbog nas i zbog budućih naraštaja, jer se pokazalo kako je pogubno kada se nekoga smatra manje vrijednim, nakon čega brzo dolazi do diskriminacije, potom mržnje i na kraju do zločina – rekao je tom prigodom gradonačelnik Požege **Zdravko Ronko**.

Na Židovskom groblju položeni vijenci

•U Đakovu je Forum mladih SDP-a 26. siječnja 2013. obilježio Dan sjećanja na holokaust polaganjem vijenca i paljenjem svjeća na spomen ploči žrtvama đakovačkog nacističkog logora

Međunarodni Dan sjećanja na holokaust i sprječavanje zločina protiv čovječnosti je dan kojim se želi podsjetiti na sve žrtve nacističkih režima tijekom Drugog svjetskog rata. Na taj je dan, 27. siječnja 1945.g. Crvena armija oslobođila 7.500 zatočenika koje su za sobom ostavili nacisti u koncentracijskom logoru Auschwitz u Poljskoj. Računa se da je pod nacističkim, rasističkim režimom stradalo šest milijuna europskih Židova i milijuni drugih.

Najmračniji dio suvremene povijesti mora ostati zapamćen sa strahom i sramom jer samo sjećanjem na holokaust možemo odati prikladnu počast žrtvama. Sjećanje na holokaust nas obvezuje na građenje svijeta tolerancije i mira. To je prigoda da osvijestimo svoje članove i građane da milijuni izgubljenih života nisu samo povijesni i statistički podatak. Želimo da naši sugrađani budu svjesni da se holokaust nije događao negdje daleko, već baš tu u našem gradu.

Sustavno istrebljenje Židova i Roma koje je pokrenula nacistička Njemačka, nazvano holokaust, provedeno je i u tadaš-

Sjećanje nas obvezuje

njoj takozvanoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj uz intenzivnu suradnju i sudjelovanje ustaškog režima. Prema većini procjena, ustaše su ubile otprilike 300.000 ljudi od 1941. do 1945. Osim u Jasenovcu, logori su bili u Koprivnici, kod Gospića, u Jastrebarskom, Lepoglavi, na Pagu i Rabu, u Sisku, Staroj Gradišci i Đakovu.

Sabirni logor Đakovo, osnovan je 1941. i bio je logor kapaciteta 10.000 ljudi. Nalazio se na mjestu gdje je danas benzinska stanica OMV i hipermarket Konzum. Logor je uglavnom služio kao sabirni centar za Srbe i Židove (ali i Rome i komuniste) istočne Hrvatske, no i u ovom logoru su se događala smaknuća i mučenja. Ukupno je od bolesti i mučenja umrlo 569 logoraša, čiji su grobovi i imena sačuvani zahvaljujući tadašnjem grobaru. Spasilo se samo nekoliko djece i trudnica zahvaljujući časnim sestrarama Sv. Križa u Đakovu.

U najvećem muzeju Holokausta Yad

Dakovo upisano u Yad Vashemu

Vashemu u Jerusalemu nalaze se imena mjesta iz cijelog svijeta u kojem su u Drugom svjetskom ratu stradali Židovi. Na jednom od spomenika, u dijelu koji se donosi na Hrvatsku, uz brojna druga mjesta, upisano je i Đakovo.

Obnovljen spomenik NOB-u

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina u suradnji sa građanima Mjesnih odbora Musulinski Potok, Jasenak i Drežnica organizirala je otvorenje obnovljenog spomenika uz prometnicu od Ogulina prema Jasenku, na odvojku prema selu Brezno (koje je gotovo iseljeno).

Spomenik je podignut kao sjećanje na uspješnu akciju 14.rujna 1943. godine koju su izvele II. brigada 8. Kordunaške divizije i I. brigada 13. divizije, kada su razbile četničke jedinice iz Gorskog kotara i dijela Like, nakon kapitulacije Italije, a četničke snage brojile su oko 1600 četnika. Ubijeno je 49 četnika, 150 ih je zarobljeno, a ostali su se razbjegali. To je bila posljednja bitka s organiziranim četničkim jedinicama na ovom području.

Sat povijesti održao je Filip Maravić, jedan od rijetkih živih prvoboraca s ovog područja, a učesnike je pozdravio i predsjednik Udruge Milan Jančić, i nakon polaganja cvijeća i paljenja svjeća, građani Mjesnih odbora Musulinski Potok, Jasenak i Drežnica organizirali su ugodno druženje uz lovačke specijalitete.

Momir Jakšić

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina u suradnji sa građanima Mjesnih odbora Musulinski Potok, Jasenak i Drežnica organizirala je otvorenje obnovljenog spomenika

OBLJETNICA PROSINAČKIH ŽRTAVA

♦Šezdeset i devet godina prošlo je od ustaškog zločina u kojem je obješeno šesnaestoro talaca, ilegalaca i partizana, u zagrebačkoj Dubravi. U znak osvete za diverziju, ustaško Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost odlučilo je, bez suđenja, objesiti antifašiste, većinom intelektualce, koji su držani kao taoci, iako ti ljudi nisu imali nikakve veze s bilo kakvom diverzijom

Unoći na prijelazu od 19. na 20. prosinca 1943. godine, na samom početku zagrebačke Dubrave, neposredno iza tramvajskog okretišta, ustaše su objesile o mesarske kuke zabijene na bandere šesnaestoro talaca, ilegalaca i partizana: prof. **Bogdana Ogrizovića**, prof. **Radovana Reicherzera**, novinare **Petra Mihočevića** i dr. **Branka Ivačića**, fizičara dr. **Aleksandra Florića**, ing. **Stjepana Tomaša**, pravnika **Ljubomira Sokolovića**, Josipa Šolaju, Pavla Budisavljevića, Alojza Kocmura, Ivana Šimeckog, Antuna Puklavca, Stjepana Kozjaka-Grandu, Nikolu Trutu, Ivana Lepušića i **Ljubu Stankovića**.

Na dan vješanja ustašama su, igrom slučaja te kišne večeri 19. prosinca 1943. u nastaloj gužvi, uspjela pobjeći ispod samih vješala dvojica talaca, arhitekt **Milovan Kovačević** i Istranin **Pio Jurčić**.

Vijest o vješanju šesnaestorice antifašista bila je objavljena u nekoliko en-dehaških glasila, poput »Nove Hrvatske« i »Hrvatskog naroda«. Slavi Ogrizović, udovici Bogdana Ogrizovića, mnogi antifašistički raspoloženi građani Zagreba, od kojih većinu nije ni poznavala, slali su pakete na njenu adresu. Većina njih, u znak solidarnosti, nije kitila borove za Božić, a oni koji jesu, zbog djece, okitili su ih sa »šesnaest svjećica u spomen na šesnaest obješenih«. Vijest je ubrzo stigla i do partizana, pa je tako u Vjesniku, 7. siječnja 1944. godine, bio objavljen članak o izvršenom zločinu.

U spomen na te prosinačke žrtve ustaškog terora, najdulja ulica u zagrebačkoj Dubravi nazvana je nakon oslobođenja grada Ulicom prosinačkih žrtava, a u njihovu je čast u malom parku pored tramvajskog okretišta 1961. podignut spomenik, skulptura Dušana Džamonje, prvi apstraktни spomenik te vrste u Europi, sa statusom zaštićenog kulturnog blaga. Originalna skulptura se nalazila nešto bliže prometnim tokovima na okretištu u Dubravi pa je onda nakon 1990. preseljena na sadašnju, manje vidljivu i manje dostupnu lokaciju. Neposredno pored križanja Ulice prosinačkih žrtava s Konjčinskom svojevremeno je podignut i omanji obelisk sa spomen

pločom na kojoj su bila urezana imena mučki ubijenih partizana.

Naziv ulice je 1990. godine promijenjen u Avenija Dubrava, a spomenik i obelisk su devastirani. Sve je još uvijek u lošem stanju. Vidi se da je Džamonjina skulptura u parku čišćena, ali već ima novih oštećenja i grafita. Skulpturu su očistili mladi zagrebački antifašisti u jednoj svojoj akciji. Međutim, nužna je stručna i temeljita obnova, ne samo skulpture, nego i okoliša koji je zapušten. I obelisk u Aveniji Dubrava je još uvijek u devastiranom stanju, s jasno vidljivim oštećenjem, nastalim uslijed vandalskog razbijanja petokrake zvijezde.

Poučna je i priča o **Bogdanu Ogrizoviću**, jednom od obješenih talaca. Bogdan Ogrizović je bio zagrebački profesor matematike i tada, 1943. godine, predsjednik Mjesnog narodnooslobodilačkog odbora Zagreba. Peta zagrebačka gimnazija je 1946. godine u čast prof. Ogrizovića dobila naziv V. gimnazija »Bogdan Ogrizović«, te je s tim imenom 1977. godine ušla u tada formirani Pedagoški obrazovni centar. Godine 1991., kada je ukinut Pedagoški obrazovni centar »Bog-

dan Ogrizović«, školi se vraća naziv V. gimnazija, ali se ime Bogdana Ogrizovića briše iz naziva škole.

Primjer odnosa prema prosinačkim žrtvama iz 1943. je posebno šokantan. Postoje, naime, prosinačke žrtve, koje su podobne za razliku od prosinačkih žrtava iz 1943. koje to nisu. Pod pojmom »prosinačke žrtve« najveći broj podataka se servira na događaj od 5. prosinca 1918., kada je poginulo nekoliko osoba, za vrijeme prosvjeda protiv udruživanja Hrvatske u Kraljevinu SHS. Ovaj je događaj ostao zabilježen kao prvi javni protest osnivanju jugoslavenske države. Desnica svojata i zlorabi žrtve iz 1918. godine i uz veliku pompu im 2003. godine na Trgu Bana Jelačića 11, u organizaciji društva Hrvatski domobran - udruga ratnih veterana, postavlja spomen-ploču. Taj događaj redovno obilježavaju svakog 5. prosinca. Podataka o prosinačkim žrtvama iz 1943. pak ima daleko manje.

Zločin u Dubravi je samo jedan u nizu zločina što ih je ustaška NDH prakticirala nad građanima Zagreba. Tokom strahovlade ustaške NDH ubijeno je na tisuće građana Zagreba u čelijama za mučenje, na stratištima u okolici Zagreba (maksimirska šuma, Dotrščina, šuma Stupnički lug kod Rakovog potoka) ili u sabirnim logorima i logorima za likvidacije. Pored tih mjesto, koja su služila za masovna ubijanja, ustaše su zbog odmazde strijeljale i vješale taoce i na javnim mjestima: u Dubravi, Vrapču, Jankomiru, Remetincu i Svetoj Nedelji. Ulice, trgovi, tvornice, ustanove, škole, domovi kulture, društva i organizacije nosile su do 1990. imena najistaknutijih poginulih boraca NOB-a i žrtava ustaškog terora: Rade Končara, Jože Vlahovića, Božidara Adžije, Ognjena Price, Otokara Keršovanića, Nade Dimić, sestara Baković, Bogdana Ogrizovića, braće Špalj..., a na području Zagreba postojalo je do 1990. više od 150 spomenika i spomen-ploča. Ti su spomenici nakon 1990. sistematski devastirani i uništavani, a samo rijetka su od tih imena zadržana i danas u nazivima objekata i ulica.

K.T.Š.

Od 3.000 srušenih antifašističkih spomenika obnovljeno 400

Procjenjuje se da je između 1945. i 1990. godine u Hrvatskoj sagrađeno oko 6.000 spomenika, bistâ, skulptura i spomen-ploča posvećenih događajima i osobama vezanim u Narodnooslobodilački pokret Hrvatske i Jugoslavije. Točno 2.964 spomeničkih obilježja (731 spomenik i 2.233 ostalih spomen-obilježja) uništeno je ili oštećeno, najvećim dijelom u razdoblju između 1990. i 2000. godine.

Do 2012. godine je obnovljeno oko 400 antifašističkih obilježja.

ODLAZAK PARTIZANSKOG GENERALA

Umro narodni heroj Rade Bulat

•Narodni heroj, sudionik Narodnooslobodilačkog rata, partizanski general Rade Bulat umro je u Zagrebu 28. siječnja u 93. godini života. Sahranjen je uz visoke vojne počasti u grobnici narodnih heroja na zagrebačkom groblju Mirogoj.

Rade Bulat

Na posljednjem ispraćaju **Rade Bulata** govorili su član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i anti-fašista Republike Hrvatske i predsjednik Sekcije borača Sedme ba-

njske udarne divizije **Mirko Mećava**, predsjednik Sekcije boraca 32. divizije Narodnooslobodilačke vojske **Dragutin Mrkoci** i načelnik općine Vrginmost **Branko Jovičić**. Od narodnog heroja oprostio se i **Darko Zevnik** župan općine Metlika iz susjedne Slovenije u kojoj je Rade Bulat bio proglašen počasnim građaninom zbog zasluga u antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi. Posljednji se ispred grobnice narodnih heroja od Rade Bulata oprostio predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Ratko Maričić**.

»Otišao je iz Titove kolone na put bez povratka, još jedan od istaknutih boraca, legendarni partizanski komandant, Narodni heroj, general pukovnik Rade Bulat«, rekao je Maričić.

»Životni put Rade Bulata započeo je 1920. godine u Vrginmostu, u seljačkoj obitelji. Osnovnu školu završio je u rodnom Vrginmostu, a gimnaziju u Sisku i Zagrebu.

Rat, nacifašistička okupacija i komadanje zemlje 1941. godine zatekli su ga na studiju tehnike u Zagrebu. Kao mladi student i već tada član KP od prvog dana, shvatio je odluku Partije da se tom nacifašističkom zlu, a posebno ustaškom teroru, treba suprotstaviti organiziranom oružanom borbom. Stoga po direktivi odlazi u rodni Kordun, u Vrginmost, sudjeluje u organizaciji oružanog ustanka, već u tim prvim srpanjskim danima ustaničke 1941. godine«, podsjetio je Maričić.

»Vrlo brzo njegovo područje anti-fašističke borbe nije samo Kordun, već

se bori širom Hrvatske, od Dalmacije, zatim Žumberka i Pokuplja, te Zagorja, Kalnika, Moslavine i Podравine.

Tako je koncem 1941. po odluci Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućen u sjevernu Dalmaciju sa zadatkom organiziranja partizanskih odreda i da prenoseći dotadašnje borbeno iskustvo prenese plamen borbe na to područje. Početkom 1942. godine postavljen je za komandanta sjevernodalmatinskog partizanskog odreda »Bude Borjan«, iako je tada imao svega 21 godinu. Na čelu odreda vodi teške borbe protiv Talijana i četnika vojvode Momčila Đujića.

Te iste godine Glavni štab ga upućuje u Žumberak i Pokuplje, gdje je 7. studenog postavljen za komandanta proslavljene 13. proleterske brigade »Rade Končar«. Brigada pod njegovim vodstvom vodi gotovo svakodnevne bitke protiv Talijana, Nijemaca i ustaša u trokutu Zagreb - Karlovac - Novo Mesto, dakle na području koje je od izuzetnog strateškog značaja, kako za okupatora tako posebno za kvislinšku NDH«, podsjetio je Maričić.

Kada se pokazala potreba da se NOB proširi i omasovi na području Zagorja i Kalnika, Rade je upućen na to područje na dužnost zamjenika komandanta II. operativne zone. Na tom području ostaje i najduže, gotovo do kraja rata, vršeći visoke vojne dužnosti – komandanta 32. divizije, a po formiranju 10. korpusa zagrebačkog postavljen je za Načelnika štaba.

Rade Bulat je dao veliki doprinos razvoju NOB u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Zbog svoje ljudske hrabrosti i rukovođenja na povjerenim dužnostima i u najtežim situacijama postaje omiljen među borcima. Zato nije slučajno da su ga baš zagorski partizanski borci predložili za Narodnog heroja, što je u više navrata s ponosom isticao, kazao je Maričić.

Poslije rata Radin život je vezan za vojnu službu. Stekao je visoko vojno obrazovanje. Već pri kraju rata upućen je na školovanje u SSSR. Zatim završava Visoku vojnu akademiju u zemlji, a

pedesetih godina završio je Ratnu školu u SAD-u.

Obavljao je brojne visoke vojne dužnosti. Uz ostalo bio je načelnik uprave General štaba, komandant Korpusa, zamjenik komandanta armijske oblasti.

Umirovljen je 1980. godine u činu general-pukovnika. Po prestanku aktivne vojne službe aktivno se uključuje u društveno politički rad. Tako je pored ostaloga u dva mandata bio zastupnik u Saboru SR Hrvatske, zatim predsjednik Saveza boraca NOR-a Hrvatske.

Rade Bulat posebno se posljednjih 20 godina angažirao u publicistici. Objavio je više knjiga kao što su: »Žumberak – Gorjanci u NOR-u«, autor je monografije »32. udarne divizije« i »10. korpusa Zagrebačkog«. Posljednju knjigu posvetio je svojoj životnoj družici - supruzi Milki Kufrin – Narodnom heroju.

Kada su prijetile razne opasnosti, ostao je vjeran idejama za koje se borio od rane mладости, a to je ono što čini bolje i pravednije društvo i što stvara slobodnog i sretnog čovjeka.

Zahvaljujemo ti na grandioznom životnom djelu u borbi protiv nacifašizma u ratu i obrani vrijednosti tekovina naše slavne NOAB-e do današnjih dana, naglasio je Ratko Maričić.

Na posljednjem ispraćaju prvi put od uspostave samostalne Republike Hrvatske, odane su visoke vojne počasti narodnom heroju i antifašističkom borcu. Na čelu pogrebne povorke bio je orkestar Hrvatske vojske koji je svirao posmrtni marš, ispred lijesa koji je bio prekriven hrvatskom državnom zastavom, pripadnik Hrvatskih oružanih snaga nosio je jastučić s odlikovanjima među kojima je Orden Narodnog heroja.

Uz lijese su koračali pripadnici Hrvatske kopnene vojske, Hrvatske ratne mornarice i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, a ispred lijesa nošena je tabla s imenom pokojnog Rade Bulata i crvenom petokrakom iznad imena.

Kraj grobnice narodnih heroja počasni vod Hrvatske vojske ispalio je tri plotuna, a s lijesa je skinuta zastava i predana obitelji.

♦Polaganjem vijenaca pred spomenikom 7. banijskoj udarnoj brigadi, na kome su, među ostalim, uklesane i riječi Josipa Broza Tita, posvećene toj ratnoj jedinici, u Klasniću je obilježena 70. obljetnica njezinog formiranja

Izaslanstvo SABA RH (Mirko Mećava, član Predsjedništva, Živko Juzbašić, predsjednik Šavjeta veterana hrvatskog predsjednika Ive Josipovića i član savjeta SABA RH, Terezija Baćina i Višnja Hotko, predstavnice ZUBA GZ i ZZ), te delegacije ZUABA Sisačko-moslavačke županije, UABA Petrinja i Sekcije 7. banijske divizije SABA RH, položili su vijence i cvijeće pred spomenikom 7. banijskoj udarnoj diviziji na uzvišici iznad ustašičkog sela Klasnić, na kome su, među ostalim uklesane riječi **Josipa Broza Tita:** »Ja cijenim 7. diviziju, jer je ona vodila teške borbe s neprijateljem od Sunje do Crne Gore i jer je dala mnogo žrtava u našoj borbi«.

Zrinka Čorić, predsjednica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Petrinja podsjetila je da je Sedma banijska divizija formirana prije 70 godina – 22. studenoga 1942. od 7. i 8. banijske i 13. hrvatske brigade »Josip Kraš« (kasnije 13. proleterska »Rade Končar«), s ukupno 2539 boraca. Komandant je bio Pavle Jakšić, a politički komesar Đuro Kladarin. Pod komandom Sedme divizije stavljen je 21. prosinca 1942. godine i Banjaski NOP odred, a 26. prosinca u njem sastav ušla je 16. banijska, aizašla 13. proleterska brigada.

Sedma divizija je bila u sastavu 1. hrvatskog korpusa (kasnije 4. korpusa NOVJ). Djelovala je najviše na Baniji, onda se prebacila s Vrhovnim štabom NOV i POJ prema Neretvi i Sutjesci, gdje je imala velikih gubitaka. Nastavila je borbe po istočnoj Bosni i Crnoj Gori, vratila se u Hrvatsku ratujući na Baniji, u Cazinskoj krajini, na Kordunu, u Lici, Moslavini, Gorskom kotaru i Slovenskom primorju. Početkom rujna 1943. godine dobila je naziv udarna. Iстakla se u mnogim bitkama, posebno na Neretvi i Sutjesci, kada je i pohvaljena od Vrhovnog komandanta NOV i POJ, zaključila je Čorić.

Milovan Bojčetić, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije i izaslanik Marine Lovrić-Merzel, sisačko-moslavačke županice, posebno je istaknuo: »Svjedoci smo, naročito u zadnje vrijeme, kako se vrši beskrupolozan napad na sve što je partizansko. Borce antifašiste etiketiraju kao jugokomuniste, pa i zločince.

OD SUNJE DO CRNE GORE

Adam Dupalo pozdravlja skup

To pišu i govore oni iza kojih nedvojbeno stoje zločinci, ali oni sami prizivaju nove zločine. Na takve laži i podvale mi moramo odgovarati samo argumentima i istinom. To moramo činiti radi sadašnjih i još više zbog budućih naraštaja, kako se zlo ne bi više nikad ponovilo, poručio je Bojčetić.

Dijana Mužić, dogradonačelnica Gline u svom izlaganju naglasila je potrebu ustrajanja na širenju istine o antifašističkoj borbi, ali i o Domovinskom ratu, među građanima Hrvatske. »I u Narodnooslobodilačkoj borbi partizani su, kao i branitelji u Domovinskom ratu, dali svoj obol za slobodu koju danas uživamo«, rekla je Mužić.

Predsjednik Sekcije 1. hrvatskog korpusa SABA RH Adam Dupalo, u proljeće 1943. godine obnašao je dužnost političkog komesara 1. bataljuna 8. brigade 7. banijske divizije. Prisjetio se 1943. godine, kada se zbog napada 7. njemačke SS divizije povlačila 7. banijska divizija s Banije, s oko 18 tisuća civilnog stanovništva. Herojski prešavši put preko Bosne, Hercegovine i Crne Gore, vratila se poslije 5. ofenzive, tek s oko 700 boraca (od 4.000 koliko je prije toga imala). »Banija je«, naglasio je Dupalo, »tako ušla među regije koje su dale najveće žrtve u Narodnooslobodilačkom ratu«.

-Kada smo stigli ovdje u Klasnić, narod nas je dočekao sa suzama radosnicama, bilo je i jauka i plača, a susret je bio više nego dirljiv i bolan. Divizija je nakon kraćeg odmora krenula u nove borbe, jer je sloboda još bila daleko – kazao je Dupalo, te dodao kako su se ranjeni borci nakon bitke na Neretvi ospособili za nove borbe – bitku na Sutjesci.

Čin osnivanja 7. banijske (i ostalih divizija i korpusa) prijelomni je trenutak

rata, veliki kvalitativni skok u organiziranju oružanih snaga, stvorena je oružana sila znatnih operativno-strateških mogućnosti, najveća tada operativna struktura NOR-a, stvorene su povoljne mogućnosti za izvođenje ofenzivnih i obrambenih operacija širih razmjera, za brzo i efikasno manevriranje, za očuvanje strateške inicijative, preduvjeti da se iz partizanskog ratovanja preraste u viši kvalitet – kombinirana borbena djelovanja.

U domeni ratne vještine divizija je bila više taktička, ali i operativna jedinica. Po načelima organiziranja bila je univerzalna – za napad i obranu u svim uvjetima, na različitim zemljistvu i neovisno o vremenu. Mogla se lako kretati, jer nije imala veliku logistiku, skoro bez motorizacije, najviše s konjskom opremom, što je općenito, karakteristika partizanske divizije i po čemu se ona razlikuje od klasične divizije. Mogla je voditi frontalne borbe, ali ih je nastojala izbjegći. Dosta je manevrirala, u čemu je njena prednost bila i njena veličina.

Nikada u NOR-u protivnik nije uspio uništiti ili zarobiti neku diviziju NOVJ. Bilo je slučajeva da se nanesu veliki gubici, kao 7. banijskoj u bici na Sutjesci, ali nije uništena, ponovo je popunom i drugim mjerama vraćena u prvobitno stanje.

Dva dana prije nego što je VŠ zapovijedio da se formira 6., 7. i 8. divizija i 1. hrvatski korpus (20. studenog 1942. godine), Tito je naredio da se promijeni ime Vrhovnog štaba NOV i DVJ u **Vrhovni štab NOV i POJ**. Ovim se dekretom automatski promijenio i naziv partizanske vojske u Hrvatskoj. Raniji naziv GŠ NOPO preimenovan je u **Glavni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske**.

B. M.

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske na prijedlog Udruge antifašističkih boraca i antifašista Koprivničko-križevačke županije dodijelio je načelniku općine Kalnik Božidaru Kovačiću priznanje za poseban doprinos radu Udruge i iznimnu suradnju s Udrugom i njеним članovima

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, na prijedlog Udruge antifašističkih boraca i antifašista Koprivničko-križevačke županije, dodijelio je zamjeniku župana **Ivanu Palu** i načelniku općine Kalnik **Božidaru Kovačiću** priznanje za njihov poseban doprinos radu udruge i iznimnu suradnju s Udrugom i članovima. Ovo značajno priznanje svečano im je uručeno na sjednici Udruge koja je održana u četvrtak, 10. siječnja u prostorijama Doma za starije i nemoćne u Koprivnici.

Priznanjima za svoj rad i doprinos nagrađeni su i zasluzni pojedinci **Melkior Posavec, Ivan Knok i Danica Crnčić**. Članovi Udruge raspravljali su

Uručena priznanja SABA RH

Svečana dodjela priznanja SABA RH u Koprivnici

i o planovima rada u 2013., te o organiziranom obilježavanju važnih povijesnih događanja u Lepoglavi, Jasenovcu i Kumrovcu.

Okupljenim članovima Udruge i gostima obratio se i zamjenik župana Koprivničko-križevačke županije **Ivan Pal** koji je tom prigodom zahvalio na primljenom priznanju. „Ovo je priznanje dokaz da prepoznajemo vrijednosti koje

su trajne jer povijest uvijek treba cijeniti. Zato ovo ne doživljavam kao priznanje samo meni, već i samoj Koprivničko-križevačkoj županiji i izvršnoj vlasti koja je uvijek imala razumijevanja za potrebe Udruge, ali i iskazivanje dužnog poštovanja i zahvalnosti njezinim članovima“, rekao je zamjenik župana te čestitao ostalim dobitnicima priznanja.

K.N.

Posjet istaknutom antifašistu i razgovor o podmlađivanju udruge

U nedjelju, 3. veljače bili smo u posjetu dragom prijatelju antifašistu, dobrom čovjeku i drugu, Šimu Mrakovčiću, predsjedniku Podružnice UABA otoka Krka iz Kornića.

Najmanje smo pričali o bolesti, svi smo se, a posebno Šime, uhvatili teme o proteklim vremenima, naročito o radnom vijeku, djeci i unučadi. Ove teme svima su bliske, a često puta su popraćene i emocijama, što je bio slučaj i sada. Razgovarali smo i o antifašizmu, o podmlađivanju Udruge, o aktivnostima, o spomenicima i spomen obilježjima i o drugim temama.

Posebno smo se zadržali na jednom spomeniku iz NOB koji je u centru Kornića. Ovaj je spomenik zarastao u zelenilu i velikim stablima. Svi smo se u raspravi složili da ga treba urediti na način da se

spomenik osloboди suvišnog zelenila, a time i istakne na ograđenom prostoru.

planiraju 10. jubilarne sportske igre antifašista Primorsko-goranske županije.

Na zadovoljstvo svih nas, a posebno Šime, u njegovo kući pristupila je u našu udrugu jedna mlađa osoba iz Kornića. Riječ je o Radojki Mrakovčić. Sigurni smo da će to biti povod da još netko mlađi iz Kornića pristupi Udrizi. Tome bi se posebno veselio Šime, koji je dugogodišnji predsjednik podružnice Kornić i vapi za zamjenom.

Bili smo počašćeni domaćim sirom i bijelim vinom, domaćini su s ponosom istaknuli da su ti proizvodi njihovih ruku djelo. Mi im želimo da još dugo proizvode ovakve delicije, a i mi smo Šima skromno darovali.

Bilo je to lijepo kratko druženje, kaka moramo prakticirati jer nas to oplemenjuje.

Slavko Karabaić

Šime Mrakovčić u razgovoru s članovima Podružnice Kornić

Odlučili smo da ćemo u zajednici s Mjesnim odborom Kornić, a uz pomoć stručne osobe, prije ljeta urediti ovo spomen obilježje, dapaće nastojati ćemo da ovo bude izvršeno do 18. svibnja, kada se u Korniću

PROGRAMI SJEĆANJA U 2013.

♦ Za Udrugu antifašista Dubrovnik će i 2013. godine, u svim prigodama i aktivnostima, od izleta, pohoda i komemoracija do tribina, susreta i druženja, biti u znaku temeljnog zadatka - njegovanja sjećanja i tradicija antifašističke NOB i antifašizma

Ova 2013. godina bit će u znaku obilježavanja sedamdesetih obljetnica: legendarnih bitaka NOB na Neretvi i Sutjesci i zasjedanja AVNOJ-a i ZAVNOH-a.

U svom nedavnom obraćanju članstvu, poštovateljima i simpatizerima, iz Udruge antifašista Dubrovnik, odaslan je program sjećanja i obilazaka spomen obilježja u ovoj godini. Uz pripreme u siječnju i veljači, ostvarivanje programa kreće povodom Međunarodnog dana žena, tradicionalnim komemorativnim skupom i polaganjem vijenaca na grob dubrovačke heroine **Kate Radeljević** te na spomen ploču strijeljanim ženama u Potomju, kao i na mjestu pogibije **Marije Radeljević** u Gornjoj Vručici. Međunarodni dan žena tradicionalno će se obilježiti i suradnjom s udrugama ABA Vrgorac i Ploče, a uz susret i druženje planirana je komemoracija pred spomenikom NOB-u u Vrgorcu.

Dubrovački antifašisti redovito se susreću sa svojim prijateljima, borcima i antifašistima Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Imali su susret i s borcima i antifašistima u Kumanovu u Makedoniji, a za ovu godinu u planu je Slovenija i koncem travnja na Pohorju susret s domaćim antifašistima, posjet i polaganje vijenca na spomenik pohorskim partizanima.

Početkom svibnja je tradicionalna komemoracija povodom obljetnice Titove smrti, a slijede sjećanja povodom Dana pobjede nad fašizmom i Dana Europe i polaganje vijenaca na Spomen groblju boraca NOR-a na Boninovu.

Za kraj svibnja planiran je posjet Gorskemu kotaru i spomeniku smrznutim partizanima u Mrkoplju te posjet Kumrovcu i polaganje vijenca na Titov spomenik.

Povodom sedamdesete obljetnice bitaka na Neretvi i Sutjesci, organizirat će se tradicionalni pohodi, susretanja, odavanje počasti i polaganje vijenaca na centralna spomen obilježja u Jablanici i Tjentištu.

U predvečerje prvog ljetnog dana, u suradnji s Gradom Dubrovnikom, komemoracija je povodom Dana antifašističke borbe pred Spomen grobnicom boraca NOR-a na Boninovu, a na sam Dan antifašističke borbe, 22. lipnja delegacija dubrovačkih antifašista u Dubrovačkom primorju će pohoditi spomenike braniteljima na Vjetrenom Mlinu kod Stupe i NOB-u u Trnovici te položiti vijence.

Koncem rujna planiran je komemorativni skup, polaganje vijenca i odavanje počasti poginulim borcima NOR-a i žrtvama fašizma u Bariju i Barleti u Italiji.

Sredinom listopada, povodom obilježavanja 69. obljetnice oslobođenja Dubrovnika i Južnodalmatinskog područja,

planirana je Svečana sjednica Udruge antifašista Dubrovnik i polaganje vijenca na Spomen groblju boraca NOR-a na Boninovu, a u trenucima sjećanja pred spomenikom NOB-u u Smokvici položit će se vijenci i dati počast poginulim borcima NOR-a i poginulim braniteljima za obranu hrvatske slobode.

Tijekom listopada i studenog planiraju se tradicionalni obilasci spomen obilježja antifašizmu i NOB-u sa skupovima sjećanja i polaganjem vijenca na spomen obilježja u Grudi, Dunavama, Vukovom Klancu, Sreseru, na Taboru kod Pijavičina, Orebici i Trpnju.

Svečanim skupom obilježit će se obljetnica Drugog zasjedanja AVNOJ-a.

Kao i svake godine, početak prosinca pripada središnjem obilježavanju (najvjerojatnije u Zadru) 69. obljetnici oslobođenja Dalmacije od nacifašističke okupacije u Drugom svjetskom ratu. S poštovanjem i pjetetom dubrovački antifašisti će se uključivati i u programe obilježavanja značajnih datuma novije hrvatske povijesti, naročito vezanih uz obranu hrvatske državnosti i slobode, odavanjem počasti palim braniteljima u ratu prošlih devedesetih, a povodom državnih praznika te Dana dubrovačkih branitelja 6. prosinca.

S.T.

Delegacija antifašista Crne Gore u Dubrovniku

♦ Od 11. do 13. veljače u posjetu dubrovačkim antifašistima bila je delegacija Saveza boraca NOR-a i antifašista Republike Crne Gore

Uz Radoja Pajovića, akademika Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, koji je sudjelovao u radu Tribine Udruge antifašista Dubrovnik, u delegaciji su bili **Boro Banović i Zoran – Bobo Raičević**, predsjednik i potpredsjednik Udruženja boraca NOR-a i antifašista Podgorice.

U razgovorima su razmijenjena iskustva u radu, a bilo je riječi o budućim susretima i suradnji. Gosti iz susjedne države su u pratnji svojih domaćina boravili u posjetu antifašistima Korčule, gdje su razgovarali o njegovovanju tradicija NOB-a i značaju antifašizma u današnjem vremenu, a upoznali su se i s kulturno povijesnim značajkama grada i otoka Korčule.

Posjećena su i brojna mjesta u kojima su antifašistički spomenici s obilježjima NOB-a.

Nažalost, necivilizacijskim činom lokalnih vandala spomen obilježe na herojsku pogibiju **Nikole Martinovića** je prošlih devedesetih uništeno. Crnogorski partizanski komandant i narodni heroj Nikola Martinović je, zapovijedajući Štabom 26. divizije NOVJ u borbama protiv njemačkog okupatorskog desanta na oslobođenom Korčulu, poginuo kod groblja u Smokvici krajem prosinca 1943. Godine, zajedno s **Ratom Duževićem**, Orebčaninom, tada na dužnosti komesara Petog pomorskog obalnog sektora Ratne mornarice NOVJ.

Na kraju druženja delegacije podgoričkih i dubrovačkih antifašista posjetile su Konavle i razgovarale o nastavku zajedničkih akcija i suradnje u ovoj godini.

To se prije svega odnosi na obilježavanje obljetnice dogovora rodoljuba u ljeto 1941. godine, na Zubačkim Ubliima, na tromeđi Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Hrvatske, podsjećanje na zajedničko vođenje ustanka protiv okupatora na tim područjima.

Razgovaralo se i o aktivnostima i suradnji u obilježavanju sedamdesete obljetnice legendarnih bitaka na Neretvi i Sutjesci.

S.T.

Braniteljima 590.000

- udrugama II. svjetskog rata 60.000 kuna

• Za programe pomoći braniteljima iz Domovinskog rata i njihovim obiteljima, što uključuje sredstva za rad udruga proizišlih iz Domovinskog rata, ali i druge mјere pomoći braniteljima, te obilježavanja važnih obljetnica, u proračunu Grada Zadra za 2013. godinu će se, iz sredstava kojima raspolaže Upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvo, izdvojiti 810.000 kuna

je radu Udruge antifaističkih boraca i antifašista grada Zadra, a na ostale udruge dijeli se preostali iznos, odgovorio je pročelnik UO za socijalnu skrb i zdravstvo **Mario Pešut** na upit o konkretnoj raspodjeli proračunskih sredstava. No iz odgovora je ostalo nejasno koliko će sredstava pojedinačno primiti preostalih sedam udruga na koje otpada 30.000 kuna, a riječ je o Udruzi ratnih i vojnih invalida Grada Zadra, Udruzi logoraša antifašista u talijanskom koncentracijskom logoru Molat, Udruzi za stradalnike II. svjetskog rata pod okupacijom Italije i Njemačke '41.-'45. - Zadar, Udruzi Hrvatski domobran - Ogranak Zadar, Hrvatskom društvu političkih

malno gledano, gradska Udruga antifaističkih boraca i antifašista prvi se put financira iz gradskog proračuna, dok je Grad Zadar ranije financirao županijsku Udrugu antifaističkih boraca i antifašista. Naime, tek su ove godine iz županijske udruge proizišle zadarska i gračačka udruga, a županijska udruga postala je Zajednicom udruga antifaističkih borača i antifašista Zadarske županije.

Obljetnice

- Osnovna zadaća naše udruge je njeđovanje tekovina i tradicija antifaističke borbe i u sklopu toga suprotstavljanje svim pojavama izokretanja povijesnih činjenica o značaju Narodnooslobodilačke borbe. Ispunjavajući našu zadaću mi svake godine posjećujemo Jadovno, Srb, Jasenovac, Kumrovec, Brezovicu kod Siska, a kad imamo prilike posjećujemo i Sutjesku i Neretvu. Obilježavamo Međunarodni dan žena jer su žene dale izuzetno veliki doprinos u NOB-u. Sve godine obilježavamo dan oslobođenja Zadra i posjećujemo mjesto obilježavanja obljetnice oslobođenja Dalmacije. Osim toga, posebnu pažnju posvećujemo još živim borcima NOB-a koji su se borili za slobodu domovine Hrvatske, a koji su danas zbog starosti vezani za kuću te ih posjećujemo prigodom praznika, a to ćemo učiniti i ove godine. U 2013. mi ćemo biti domaćini obilježavanja 70. godišnjice oslobođenja Dalmacije. Zamolit ćemo Predsjednika Republike da bude pokrovitelj ovom događanju jer je Zadar bio 24 godine pod fašističkom okupacijom i želimo taj jubilej obilježiti zajedno s gradskom i županijskom vlasti i uvjereni smo da ćemo postići zajednički dogovor kao u slučaju obilježavanja 70. obljetnice Maloškog ustanka, rekao je **Nikola Budija**, predsjednik Udruge antifaističkih boraca i antifašista grada Zadra.

Nives Rogoznica

Za branitelje će biti izdvojeno 810.000 kuna, a za antifašiste 30.000

Raspodjela sredstava

Za programe 19 udruga proizišlih iz Domovinskog rata od tog će se iznosa izdvojiti 590.000 kuna, što je iznos jednak ovogodišnjem, dok će se sa 60.000 kuna finansirati rad udruga proizišlih iz II. svjetskog rata.

- Polovica tog iznosa namijenjena

zatvorenika, Zdrugu udruga hrvatskih političkih uznika RH i inozemstva i Hrvatskom društvu političkih uznika »Ivo Mašina«.

Udruga antifaističkih boraca i antifašista grada Zadra u 2013. će iz gradskog proračuna za svoje aktivnosti dobiti dvostruko više sredstava u odnosu na iznos predviđen za tekuću godinu. For-

Plaški

Ispred Doma kulture i u Parku narodnih heroja u Plaškom, a povodom 69. godišnjice 2. zasjedanja ZAVNOH-a u Plaškom, Udruga antifaističkih boraca i antifašista grada Ogulina organizirala je 13. listopada 2012. godine polaganje

Vijenac na bistu Vladimira Nazora

vijenaca na bistu **Vladimira Nazora**.

Prisutne je pozdravio predsjednik Udruge **Milan Jančić** i evocirao uspomene na te važne i slavne dane NOB-a, te naglasio važnost 2. Zasjedanja ZAVNOH-a za državnost Republike Hrvatske i nadu

da će 2013. godine, povodom 70. godišnjicu Zasjedanja u Plaškom biti organizirano sjećanje na te dane s nivoa Države, s obzirom da su na tom zasjedanju udareni formalno-pravni temelji samostalnosti i državnosti Republike Hrvatske. **M.J.**

Memorijal mira – sjećanje na 26 smrznutih partizana

♦ U Domu kulture Mrkopalj održana svečana akademija povodom 51. Memorijala mira čime je obilježena 69. obljetnica događaja na Matić poljani

Prije 69 godina na Matić poljani odvijala se drama, gasili su se ljudski životi, a da nije ispaljen ni jedan metak. Noću 19/20. veljače 1944. godine tijekom marša Druge brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije NOV Hrvatske, na trasi od Tuževića do Mrkoplja preko Matić poljane, zbog užasne hladnoće, snijega, vijavice, iznemoglosti, gladi i loše odjeće i obuće – stradalo je 26 boraca. Velik broj partizana umro je kasnije u stacionarima od posljedica hladnoće i smrzavanja, a mnoge od njih su posljedice tog stravičnog »ledenog« marša pratile čitav život.

Upravo zbog tako velikih gubitaka 1962. godine odlučeno je da se u to vrijeme organizira Memorijal 26 smrznutih partizana, koji je 2004. godine preimenovan u Memorijal mira.

Na svečanoj akademiji u Domu kulture u Mrkoplju evocirana su sjećanja na taj događaj, koja, kako je istaknuto »sigurno neće pasti u zaborav«. Na skupu su govorili Predrag Fred Matić, ministar branitelja, mr. Ivan Fumić, član Predsjedništva SABA RH, Ingo Kamenar, predsjednik Skupštine Primorsko-goranske županije, Ivica Padavić, načelnik općine Mrkopalj i Dinko Tamarut, predsjednik SABA PGŽ. Svečanosti su nazočili i nekadašnji pripadnici 2. brigade 13. udarne divizije

– Franjo Jelušić, Slavko Pleše, Vlado Konečný, Anton Fugošić i Romano Grbac. U izaslanstvu Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske bili su: Ratko Maričić, Jovan Vejnović, mr. Ivan Fumić, Vedran Žuvela, Vinko Šunjara i Miroslav Kirinčić.

U kulturno-umjetničkom programu

nastupio je zbor KUD-a »Sloga« iz Hreljinjina.

U sklopu Memorijala mira održana su i ove godine skijaška natjecanja: utrka za Hrvatski pokal, zimski uspon planinara na Bjelolasicu i Maraton mira na Vrbovskoj poljani.

R.I.

Pripadnici nekadašnje 2. brigade 13. udarne divizije kao počasni gosti na svečanoj akademiji

Sjećanje na strijeljane antifašiste

Polaganje vijenca na spomen-ploču strijeljanim antifašistima u Puli

Predstavnici Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Pule, na čelu s predsjednikom Liviom Blaškovićem i Zajednicom Crnogoraca grada Pule, na čelu s predsjednikom Božom Radulovićem, u nazočnosti desetak članova položili su vijenac na spomen-ploču pulskim antifašistima Urošu Martinovichu i Pietru Gastichu u povodu 68. godišnjice strijeljanja.

Kako je pritom rekao Blašković, oni su strijeljani 24. prosinca 1944. godine u dvorištu i kući u blizini spomen-ploče podignute 1945. godine u Kraškoj ulici. Posebno je pritom naglasio činjenicu da su im se u obilježavanju tog datuma pridružili i unuci poginulih antifašista Zlatko Martinović i Mauro Maretić.

-Naši suborci ubijeni su u Vili Stipe, danas renoviranoj zgradici, od ruku okorjelog faštiste Spiridonea Nicolini.

Kako je partizanski pokret u Puli bio vrlo jak, tako je i Nicolini ubrzo ubijen, ustvrdio je Blašković. Potom su nazočni minutom šutnje odali počast poginulim suborcima.

S. Z. T.

POVIJEST SE NE ZABORAVLJA

Čazma je predstavljala najveće partizansko središte na području današnje Bjelovarsko-bilogorske županije. Na širem području općine Čazma, s osluncem na Moslavačku goru, boravile su značajne organizacije NOP-a i formirane su prve partizanske grupe, zatim veće partizanske jedinice i 33. divizija. U Čazmi je bilo sjedište 2. operativne zone, kasnije 10. zagrebačkog korpusa, a tu je bio i centar rukovođenja NOB-om za sjeverozapadnu Hrvatsku. U borbama koje su se na tom području vodile protiv fašista, od početka do konačnog oslobođenja, bilo je mnogo poginulih boraca i civila. U znak sjećanja na njih narod im je podizao spomenike i spomen-obilježja. Nažalost, mnogi od njih su tijekom Domovinskog rata i nakon njega srušeni ili oštećeni.

U Čazmi ispred Narodnog sveučilišta 1951. godine otkriven je spomenik »Poziv na ustanak«, djelo **Vojina Bakića**. Miniran je i potpuno srušen. U Zavičajnom muzeju u Čazmi postava radničkog pokreta i NOB-a u Moslavini u cijelosti je uklonjena, a eksponati djelomično oštećeni ili uništeni. Ispred muzeja Gradina podignuta je 1956. godine spomen-kosturnica s posmrtnim ostacima 400 moslavačkih partizana. Kosturnica je djelo **Fedora Wenziera i Belizara Bahorića**, a 1970. godine preuređena je mozaikom slikara i partizana Ede Murtića. Kosturnica je bila išarana i unakažena, razbijene su i ploče s imenima boraca.

Kako nas je informirao **Branko Čanković**, član Predsjedništva UABA Čazma, na njihovo učestalo traženje, sredstvima Ministarstva kulture od 265.000 kuna, na Kosturnici je obnovljen samo mozaik, dok ostali dijelovi obilježja nedostaju, čekaju se daljnja rješenja Ministarstva kulture i Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika. Spomen kosturnica podsjeća na žrtve boraca koji su u napadu 28. studenog 1943. godine (2. brigada 2. operativne zone NOV

•Članovi UABA Čazma vlastitim sredstvima obnovili spomenik u Lipovčanima, a kod tijela vlasti ne nailaze na razumijevanje za uređenje spomen-obilježja u gradu i na širem području, od kojih su mnogi u vrijeme Domovinskog rata i nakon njega srušeni ili oštećeni

i PO Hrvatske i 1. bataljuna moslavačkog NOP odreda), poslije dvadesetih žestokih borbi i više ponovljenih juriša, oslobodili 29. studenog Čazmu koju je branila domobraska 1. bojna 5. gorske pukovnije i oko 250 Nijemaca i žandara. Posada je dijelom uništena, a dijelom zarobljena.

Članovi UABA Čazma redovito obilaze spomen-kosturnicu i odaju počast palim borcima. Vijence su položili i 29. studenog 2012. godine. Branko Čanković kaže da lokalni čelnici vlasti od 1990. godine do danas nisu niti kod jednog spomen-obilježja položili vijenac ili zapalili svijeću. Svojedobno su pojedinci iz stranaka koje su obnašale vlast, predstavnike UABA Čazma propitivali «od koga su partizani oslobodili Čazmu». Također, pripadnici »Hrvatskog domobrana-ustaše« podnjeli su prijave DORH-u za »partizanske zločine« jer je 28. i 29. studenog 1943. Godine, prilikom drugog oslobođenja Čazme, pobijeno 600 »hrvatskih vitezova«. Čanković podsjeća da je tada u posadi bilo oko tisuću neprijateljskih vojnika i njihovih pomagača, koji se na višekratno pozivanje partizana nisu htjeli predati, već su »časno« poginuli kao »vitezovi«.

U NOR-u je Čazma, kao ustaško-domobransko uporište, bila objekt čestih napada jedinica NOV i PO Hrvatske. Noću 14/15. listopada 1942. godine Moslavački NOP odred razbio je ustašku posadu u Čazmi (oko 120 ustaša), a 16. Listopada, poslije borbi sa nadmoćnjim domobranskim, ustaškim i njemačkim snagama kod Čazme, bio je prisiljen da se povuče

u Bilogoru. Noću 2/3. rujna 1943. godine, moslavački NOP odred napao je Čazmu i razorio dijelove domobranske 2. bojne 2. pješačke pukovnije, zarobio 143 domobrana i zaplijenio veću količinu oružja, streljiva i opreme, ali je oko 150 Nijemaca i žandara uspjelo da se održi u gradu. Slijedio je već rečeni napad 28. studenog 1943. godine i oslobođenje Čazme. U međuvremenu, 17. i 21. brigada 28. divizije, Moslavački i Zagrebački NOP odred, 1. bataljun Bjelovarskog NOP odreda i brigada Braća Radić uspješno su sprječili intervenciju neprijateljskih snaga od Ivanić-Grada, Bjelovara, Križa i Križevaca. Neprijatelj je pretrpio gubitke od 700 poginulih i ranjenih i 235 zarobljenih. Gubici jedinica NOV Hrvatske iznosili su 40 poginulih i 132 ranjena. Čazmu su definitivno oslobodile jedinice 6. proleterske divizije Nikola Tesla i 1. proleterske udarne divizije, poslije žestokih dvodnevnih borbi u sklopu završnih operacija.

Branko Čanković s ponosom ističe da su članovi UABA Čazma vlastitim sredstvima obnovili spomenik u Lipovčanima. Položeni su vijenci i cvijeće u povodu osnutka brigade Matija Gubec. Brigada je formirana 12. prosinca 1943. godine u Lipovčanima kod Čazme kao 2. brigada 32. Divizije, i to od 1. bataljuna Moslavačkog, 2. i 3. bataljuna Zagrebačkog i jednog bataljuna Bjelovarskog NOP odreda. U sastavu divizije sudjelovala je u napadu na Zlatar (6.-9. siječnja 1944. godine) i u borbama s dijelovima Pavelićevog Tjelesnog zdruga u Hrvatskom zagorju i na Kalniku. Kasnije je vodila borbe na širem području Koprivnice i Varaždina, povukla se na Bilogor i Moslavini. Ponovno se kroz borbena djelovanja prebacila u Hrvatsko zagorje. Početkom 1945. godine borbe je vodila u Podravini, rajonu Daruvara, u Moslavini, a u travnju i početkom svibnja sudjelovala je u oslobođenju Podravine, Bilogore i Kalnika.

Kako kaže Branko Čanković, »povijest se ne zaboravlja«, a članovi UABA Čazma vlastitim sredstvima i inicijativom, na uređenju i obnavljanju spomeničke baštine u Čazmi ali i na širem području čine koliko je u njihovoj moći i trude se oko njihovog primjereno održavanja.

B. M.

Skupina članova UABA Čazma ispred obnovljenog mozaika spomen-kosturnice

•Polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća ispred spomen ploče na zgradu Osnovne škole Trebinja, obilježena 71. obljetnica pokolja 170 nevinih žrtava koje su ustaše mučki ubile

UUtinji i Trebinji, upriličen je komemorativni skup u znak sjećanja na 170 nevinih žrtava koje su ustaše likvidirale 9. siječnja 1942. godine. ispred spomen ploče na zgradu Osnovne škole Trebinja, kako nas je informirao Branko Božić, tajnik Sekcije 1. korpusa pri SABA RH, položeni su vijenci i zapaljene svjeće. Skup je organizirao Savez udruga antifašista Karlovačke županije i Srpsko narodno vijeće Karlovačke županije. Nazočila je i delegacija Sekcije 1. korpusa pri SABA RH (**Branko Božić, Ljuban Miljković, Vladimir Trbović i Stjepan Šafra**), te stotinjak poklonika antifašizma iz okolnih kordunskih naselja.

Stvaranjem tzv. NDH 1941. godine i uspostavom ustaške vlasti, dio Korduna, omeđen rijekom Koranom od izvora do Slunja i cestom Plitvička Jezera – Slunj, našao se u potpunom okruženju ustaških garnizona i oružanih postaja. Paveliću nije bilo teško u tom okruženju izvršiti zlodjelo prema srpskom narodu (u tom okruženju je oko 90% srpskog stanovništva). Oko 4.000 ustaša, domobrana i žandara u velikoj ofenzivi koncem 1941. godine trebalo je uništiti partizanske snage u kotaru Vrginmost i Petrovoj gori, koje su prijetile da prošire požar narodnog ustana-

POČAST ŽRTVAMA USTAŠKOG TERORA

ka u hrvatske krajeve preko Kupe prema Zagrebu i Žumberku. Ofenziva je počela u noći 20/21. prosinca 1941. godine iz pravca Lasinje i Bučice. Najprije je opkoljeno srpsko selo Prkos, koje je do temelja spaljeno i uništeno. Samo u tom selu ubijeno je 478 stanovnika.

U nastavku ofenzive od Dugog Sela do Bovića uhvaćeno je i ubijeno još oko tisuću ljudi. Ofenziva je nastavljena 9. siječnja 1942. godine, kada su ustaše ubile i masakrirale 170 mještana Trebinje, Skakavca, Utinje Gornje i drugih okolnih naselja.

Josip Boljkovac, član Savjeta antifašista Hrvatske, govoreći na skupu, među inim je naglasio, da se upravo ovdje na Kordunu, uz velike žrtve, stvarala i ostvarila država Hrvatska, ali se rijetko kada i gdje »kaže da je tu slobodu Hrvatske zašlužan i srpski narod Hrvatske, koji je na nepošten način izbrisana iz Ustava kao konstitutivni čimbenik«. Treba se suprotstaviti svim silama djelovanju desničarske politike i njezinim promotorima, jer je do te mjere »podiviljala da je u stanju da se povampiri kao 1941. godine, ovdje, sa sličnim posljedicama«, zaključio je Boljkovac.

Dušan Krivokuća, predstavnik Srpskog narodnog vijeća Karlovačke županije, ukazao je na potrebu ekshumacije posmrtnih ostataka s tri lokacije u obližnjim šumama, koje su sada privatno vlasništvo – u zajedničku kosturnicu, koja bi se izgradila na crkvenom dobru pokraj crkve u Gornjoj Trebinji. Predračun troškova za ovu namjeru je 72 tisuće kuna, uz sudjelovanje općine.

ne Karlovac s polovicom sredstava. Kako je rekao Krivokuća, uz podršku još nekih sponzora »ovaj projekat bi se ove godine mogao i realizirati«.

Martin Jendrašić, počasni predsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije upozorio je da su grobovi znanih i neznanih boraca i žrtava fašističko-ustaškog terora na karlovačkom Vojnom i Židovskom groblju neuređeni i zapušteni. Na ovom groblju na Jamadolu grad Karlovac 2008. godine, podigao je spomenik žrtvama, čije su kosti iskopane na Babinoj i na Petrovoj gori, a na kojem piše da su to »komunističke žrtve«, mada nije dokazano kome te kosti pripadaju i tko je počinitelj tog zločina. (Prema riječima karlovačkog historičara i člana Savjeta antifašista Hrvatske, **dr. Đure Zatezala** na Babinoj i Petrovoj gori nalazi se više desetaka grobnica, u koje su sahranjivani ubijeni i umrli partizani i civili jer je tu bila i partizanska bolnica).

-Prepostavimo da to i jesu kosti ustaša, ali se pitamo čime su oni zasluzili da budu pokopani na najpočasnijem mjestu, a ispod toga se potpisuje Grad Karlovac, dok su posmrtni ostaci boraca NOR-a i žrtava fašizma zaboravljeni. Da li onda današnja Hrvatska doista počiva na antifašizmu? Ako se mogu naći sredstva za okupatore i njihove kvislinge, onda imamo pravo i mi, antifašisti, tražiti poštovanje za svoje žrtve, pa i ove ovdje u Trebinji i Utinji Gornjoj, istaknuo je Jendrašić.

B. M.

Korenići

Spomen na narodnog heroja Joakima Rakovca

•Na Križnjaku, mjestu gdje je nakon ranjavanja u selu Korenići 18. siječnja 1945. preminuo narodni heroj Joakim Rakovac, u petak 18. siječnja 2013. održana je komemoracija. Vijenci su položeni i u Korenićima te Juralu, a druženje je uslijedilo u Baratu

Za organizaciju ovogodišnje komemoracije zaslžna je Udruga antifašističkih boraca i antifašista Rovinjštine, a domaćin je bila Općina Kanfanar. Prisutni su bili predsjednici gradskih UABA diljem Istre, predstavnici ratnih vojnih invalida te udruga proisteklih iz Domovinskog rata, Grad Rovinj je predstavljao **Milan Mihovilović**, a prisutan je bio i **Martin Matošević**, predsjednik Društva »Josip Broz Tito«.

O povijesnim događanjima, odnosno pripremi i tijeku narodnooslobodilačkog pokreta u Istri te o **Joakimu Rakovcu**, koji je 1952. proglašen i narodnim herojem, govorili su **Drago Pulić**,

predsjednik UABA Rovinjštine i **Božo Štifanić**.

Pulić je, između ostalog, podsjetio da je Rakovac sudjelovao u donošenju povijesnih Pazinskih odluka kojima se Istra sjedinjuje s maticom Hrvatskom.

Prisutnima se obratio i **Tomislav Ravnić**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske i predsjednik Saveza antifašista Istarske županije, koji je naglasio da svi imamo veliku obavezu štititi dostojanstvo žrtava te čistoću Narodnooslobodilačkog pokreta.

Osudio je izjavu predsjednika Izvršnog odbora Talijanske unije Maurizija Tremula koji je rekao da je Tito bio dikta-

tor te da je odgovoran za egzodus. Ravnić je naglasio da Tremul uživa u svim slobodama za koje su se zajedno s partizanima borili i pripadnici Zajednice Talijana.

- Tko je najviše učinio za Talijane? Tito, rekao je Ravnić podsjetivši da su zahvaljujući Titu stopirani procesi da bi se smirile tenzije između Italije i tadašnje Jugoslavije, a sve u interesu mira.

Podsjetio je i da su za vrijeme pokreta u Istri i u crkvenim redovima bile dvije struje - onih svećenika koji su se zalagali da Istra ostane talijanska te druga koja je djelovala u ilegalu - grupa narodnog svećenstva Istre.

G.I.

Sjećanje na prve oružane akcije partizana u Zagorju

•Udruga antifašističkih boraca i antifašista općine Veliko Trgovišće obilježila je sedamdesetu obljetnicu partijskog savjetovanja za okrug Krapina održanog 6. i 7. veljače 1943. godine u Ravnicama. Svečanom skupu u Velikom Trgovišću, posvećenom toj obljetnici, prisustvovali su, uz antifašističke borce, i predstavnici UABA Krapinsko-zagorske i Varaždinske županije te oko 130 potomaka i mladih članova antifašista iz Ravnica, Dubrovčana, Velikog Trgovišća i drugih mesta

Onajvažnijim činjenicama iz Narodnooslobodilačke borbe Hrvatskog zagorja protiv fašističkog okupatora i ustaša, govorio je predsjednik UABA općine Veliko Trgovišće **Mladen Cvetko**.

Mir i pokornost naroda Hrvatskog zagorja bili su od izuzetne važnosti za njemačke naciste i ustaše, i zato što je Hrvatsko zagorje, »njehrvatski« područje Hrvatske, rekao je Cvetko.

Ilegalne grupe već u ranim danima jeseni 1941. godine presijecale su telefonske linije, njemačke vojničke kablove, onesposobljavale željezničke vagone. Prva diverzantska grupa djelovala je na relaciji Podsused – Brdovec. Na inicijativu CK KPH, OK grada Zagreba i OK Krapine donose zajednički zaključak, na plenumu u Bedekovčini, o osnivanju Prvog zagorskog partizanskog odreda, 28. veljače 1942. godine.

To se pripremalo, a pojedine čete su

razvile borbenu djelatnost. U jednoj od akcija zaplijenjeno je nešto više od 40 pušaka, u zgradu općine u Brdovcu. Prva prava oružana akcija bio je napad na žandarmerijsku postaju stubičkog voda u Donjoj Stubici. Napad je izvršen 9. travnja, uoči proslave prve obljetnice NDH-a. Napad je označio buđenje Zagorja i nagovijestio da se neće pomiriti s okupacijom i ustaškom vlašću.

Što su se više širile oružane akcije partizana u Zagorju, to je bio okrutniji otpor neprijatelja i progoni partizanskih obitelji i demokratski orientiranih građana.

Neprijatelj je masovno hapsio i mučio uhvaćene partizane i mirne seljake. Počelo je i odvođenje naroda u logor, uglavnom Jasenovac. Ustaška ofenziva je uslijedila nakon što je neprijatelj shvatio da narod Zagorja ne želi ni okupaciju ni ustašku vlast. Ustaški teror je zauzimao velike razmjere. U tim uvjetima održano je okružno

partijsko savjetovanje u Ravnicama čija obljetnica se obilježava. Savjetovanju je prisustvovalo 15 delegata i član CK KPH Ivo Marinković.

Na savjetovanju su kroz raspravu i analize razmotrena iskustva i ocijenjena je tadašnja situacija. Zaključeno je da treba nastaviti borbena djelovanja i organiziranje dobrovoljaca u partizanske jedinice i udarne grupe koje su trebale ometati neprijateljske komunikacije.

Prisutnim antifašistima se obratio i skup je srdaćno pozdravio načelnik općine Veliko Trgovišće **Zdravko Vutmej**, predsjednik predsjedništva UABA Krapinsko-zagorske županije **Franjo Habulin**, član predsjedništva UABA Varaždinske županije **Zvonimir Gregurinčić**, predsjednica udruge J.B. Tito Varaždinske županije **Štefica Novak** i član savjeta SABA RH **Juraj Hrženjak**.

J.H.

Krk

Forum žena UABA organizirao ciklus predavanja

•Forum žena UABA-a otoka Krka organizira ciklus predavanja na temu gerontologije. Prvo predavanje održano je 13. studenog, a drugo 20. prosinca u Velikoj vijećnici grada Krka

Usklopu prvog predavanja »Njega i skrb osoba treće dobi u domovima za starije i nemoćne« predstavljen je Dom za starije i nemoćne »Mali kartec« iz Krka. Tu jedinu ustanovu čiji je osnivač Županija, predstavili su njezini stručni djelatnici - viša medicinska sestra **Ankica Vučković**, socijalna radnica **Jasenka Ivanović** i fizioterapeutkinja **Željka Mrakovčić**. Osim predstavnika Malog karteca skupu su, kao uzvanici, nazočili i ravnateljica Centra za socijalnu skrb **Vesna Juzbašić**, te predstavnice dvaju od četiri privatna doma na Krku: **Renata Orlić**, vlasnica doma Kuća sunca u Korniću i **Nurka Rus**, vlasnica doma **Milohnić** u Milohnićima.

Tijekom rasprave iskristaliziralo se nekoliko ključnih pitanja – kako organizirati službe s geronto-domaćicama u ostalim općinama otoka Krka; kako usluge koje

nudi dom Mali kartec proširiti i na druge općine (gerontološki centar i njegova djelatnost); volontiranje u domovima. Na skupu je **Darko Fanuko**, predsjednik UABA otoka Krka predstavio Udrugu te napomenuo kako će u program Udruge svakako uvrstiti volontiranje u Domu umirovljenika, obzirom da članstvo Udruge većinom predstavljaju osobe treće životne dobi.

U sklopu ciklusa predavanja na temu gerontologije u Velikoj vijećnici Grada Krka 20. prosinca 2012. održano je predavanje na temu »Zdrava prehrana za zdrav život«. Predavanje je održao **dr. Ratko Gašparović**, ravnatelj Doma zdravlja Krk i osnivač Kluba zdravlja.

Dr. Gašparović govorio je o nekim zabludama prehrane i prikazao novija istraživanja iz područja nutricionizma. Poraža-

vajući podaci o velikoj količini otkrivenih lijekova, ali i velikom porastu oboljelih, govore u prilog tome da je osobna svijest o tome kako sačuvati zdravlje na prvom mjestu. Svaki sudionik predavanja dobio je na poklon knjižicu Zdravlje i kako ga sačuvati, autora dr. Ratka Gašparovića.

Na kraju predavanja potpredsjednica Foruma žena UABA otoka Krka **Marija Kosić**, uz darivanje knjige Borbena grupa otoka Krka, zahvalila se dr. Gašparoviću na entuzijazmu i želji da svoje slobodno vrijeme iskoristi kako bi drugima pomoći pronaći put do vlastitog zadovoljstva, prije svega u zdravlju. Predsjednik UABA otoka Krka **Darko Fanuko** podržao je inicijativu da se osmisle predavanja za škole kao i još neka konkretnija predavanja iz područja zdrave prehrane.

H.B.

ZBOG FAŠIZMA JE STRADALO 56 MILIJUNA LJUDI

•**Drugi svjetski rat najveća je katastrofa u povijesti ljudskog roda, a vođen je na tri kontinenta i svim svjetskim oceanima. U njemu je sudjelovala 61 država od kojih 51 u sastavu Međunarodne antifašističke koalicije, a obuhvatio je 81% čovječanstva, sa 110 milijuna vojnika**

Rat je počeo napadom na Poljsku 1. rujna 1939., a povod je bio inscenirani napad Poljske vojske na Njemačku radio stanicu u Gleiwitzu, koji su izveli Nijemci u poljskim uniformama.

Tada je počela nevjerljivatna tragedija čovječanstva koja je prouzročila velike žrtve.

Prema istraživanju talijanskog povjesnog instituta pokreta za slobodu, ANPI je objavio u svom časopisu »PATRIA independent« broj 6 od 30. lipnja 2005., sljedeće podatke:

Ukupne žrtve Drugog svjetskog rata

Poginuli i nest. vojnici	Poginuli civilni	Ubijeni Židovi			
Amerikanci	170.000	Englezi	60.000	Francuska	90.000
Englezi	330.000	Francuzi	270.000	Belgija	40.000
Francuzi	250.000	Belgojanci	50.000	Nizozemska	90.000
Belgijanci	10.000	Holandani	100.000	Luxemburg	3.000
Holandani	10.000	Nijemci	3.640.000	Danska	1.500
Norvežani	10.000	Talijani	70.000	Norveška	1.500
Nijemci	3.250.000	Austrijanci	40.000	Njemačka	170.000
Talijani	330.000	Česi	70.000	Austrija	40.000
Austrijanci	230.000	Mađari	80.000	Čehoslovačka	260.000
Česi	20.000	Jugoslaveni	1.300.000	Mađarska	200.000
Mađari	120.000	Grci	80.000	Italija	15.000
Jugoslaveni	300.000	Rumunji	40.000	Jugoslavija	55.000
Grci	20.000	Poljaci	2.500.000	Grčka	160.000
Bugari	10.000	Litvanci	170.000	Rumunjska	425.000
Rumunji	200.000	Letonci	120.000	Bugari	7.000
Poljaci	120.000	Estonci	140.000	Poljaci	2.800.000
Finci	90.000	Rusi(Sov.)	6.000.000	Sov. Savez	1.720.000
Rusi(Sov.)	13.000.000			zajedno s	
				Litvom, Letonijom	
				i Estonijom	
Ukupno	19.070.000	Ukupno	14.730.000	Ukupno	5.978.000

Ukupno poginulih u Evropi 39.778.000

Ukupno poginulih na Pacifiku 15.010.000

Ukupne žrtve Drugog svjetskog rata 55.788.000 (32 milijuna civila)

Ukupno ranjenih 35.000.000

Svaki je rat velika tragedija. Povijest je pokazala da nema bezgrješnih ratova, u kojima ne stradavaju i nedužni ljudi. Fašizam je odgovoran za stradanja 56.000.000

su od takve ideologije i borile su se za slobodu i dostojanstvo svih ljudi, bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku, političku i inu pripadnost. U toj borbi stvorena su

epochalna djela trajnih civilizacijskih vrijednosti, na kojima počiva i Deklaracija o ljudskim pravima i svjetski demokratski poredak.

Gubici Hrvatske u Drugom svjetskom ratu

Prema procjenama Hrvatskog demografa Žerjavića, ukupni ratni gubici u Hrvatskoj iznose 271.000 ljudskih života. Od toga je prema narodnosti bilo: 131.000 Srba, 106.000 Hrvata, 15.000 Roma, 10.000 Židova, po 2.000 Slovenaca, Muslimana i Nijemaca, te 3.000 ostalih stradalih.

Od ukupnog broja, kao antifašistički borci poginuli su njih 66.000, a 153.000 je civilnih žrtava dok je 52.000 kolaboracionista izgubilo život. Proizlazi da je Hrvatska u ratu izgubila 6,46% od ukupnog broja svog pučanstva, po čemu se nalazi među prvima u svijetu.

Za oružane snage NDH, Vladimir Žerjavić kaže da su pali »kao borci« 26.000 ustaša, 19.000 domobrana i 5.000 ostalih, a to je oko 50.000 vojnika. Što se tiče četnika iz Knina i drugih, V. Žerjavić tvrdi, da su imali oko 5.000 poginulih.

Temeljem provedenih istraživanja dr. Nikole Anića, objavljenih u njegovoj knjizi »Antifašistička Hrvatska 1941.-45.« na str. 307 zaključuje se da je u borbi protiv NOV Hrvatske od 1941. do 10. svibnja 1945. protivnička strana imala sljedeće gubitke:

Wehrmacht	167.554 vojnika
i 5 generala	
Italija	80.000 vojnika
OS NDH	50.000 vojnika
četnici	5.000 vojnika
Ukupno	302.554 vojnika
	poginulih i zarobljenih

Prema Leksikonu NOR-a (Beograd, 1980.), navodi N. Anić, neprijatelj je u NOR-u imao ukupno 447.000 poginulih vojnika na području bivše države, a prema istraživanjima demografa Žerjavića i N.

Anića, u borbi s NOV Hrvatske pognuto je oko 190.000 neprijateljskih vojnika. Od toga je pripadnika Wehrmacht-a 80.000, vojske Kraljevine Italije 50.000, vojske NDH 50.000 i četnika Draže Mihajlovića 5.000 vojnika. To znači da je na teritoriju Hrvatske u borbi protiv NOV Hrvatske, pognuto iznad 45% protivničkih vojnika u Jugoslaviji.

O ratnim zarobljenicima

Dr. N. Anić u svojoj knjizi navodi, da je »krajem 1945. godine u Jugoslaviji bilo još 355.785 ratnih zarobljenika. Od toga su 114.000 domobrani, ustaše, legionari, slovenski domobrani, četnici Draže Mihajlovića, nedićevci, muslimanska milicija i 7.777 Volksdeutschera.

I dalje navodi, ako je krajem svibnja 1945. bilo 253.490, onda je krajem 1945. više za 102.295, što nije nemoguće, s obzirom da se nakon rata još zarobljavalo pojedine zaostale grupe i da je tijekom ljeta 1945. bio obraćen s četnicima koje je vodio Draža Mihajlović.

Do 18. siječnja 1949. amnestirana su 113.252 ratna zarobljenika koji su pripadali jugoslavenskim narodima. Amnestirano je i 7.011 Volksdeutschera. Ukupno je tijekom 1946., 1947. i 1948. godine amnestirano 120.263 ratna zarobljenika. U ovom istom vremenu došlo je do repatrijacije njemačkih ratnih zarobljenika. Ukupno je repatririrano 213.387 ratnih zarobljenika iz Njemačke, Austrije i drugih koji su bili u Wehrmachtu.

Iz toga proizlazi da je tijekom 1946., 1947. i 1948. deportirano ili amnestirano 333.650 ratnih zarobljenika, najviše osuđenika koji su tada otpušteni. Postoji i podatak, da je u zarobljeničkim logorima umrlo 10.621, a da je pobjeglo 4.407 ratnih zarobljenika».

Štabovi I., III. i IV. armije, a temeljem Titove depeše od 15. svibnja 1945., izvjestili su o podacima o ratnim zarobljenicima, koji su tada sveukupno iznosili: 253.430 zarobljenika, od toga 92.686 ustaša i domobrana, navodi se u Zborniku radova sa znanstvenog skupa u Zagrebu 1995.

Bleiburške operacije

Bleiburg je nastao kao posljedica bezumnog krvavog rata koji je vođen na tlu Hrvatske i Jugoslavije od 1941.g. do 15. svibnja 1945.

Pavelić je pokušao Britancima ponuditi svoju vojsku za borbu protiv komunista, a zanemario je, da se njegova vojska cijelo vrijeme rata borila protiv

Međunarodne antifašističke koalicije. Velike sile tražile su bezuvjetnu kapitulaciju i kažnjavanje zločinaca.

Na Bleiburškom polju su se našle različite fašističke formacije i njihovi suradnici, a među njima su bili i građani koji su tamo dovedeni, od kojih neki i prinudno. Ovdje su se našli razni vojnici – domobrani, ustaše, četnici te funkcionari iz vlasti NDH. Bilo je i četnika iz drugih krajeva Jugoslavije, slovenskih belogardejaca, kozaka i drugih.

Ustaška vojska, napuštena od Pavelića, a svjesna zločina, kod Bleiburga i nakon kapitulacije Njemačke 9.05.1945. svim silama pruža otpor NOVJ, pokušavajući pobjeći na zapad pod okriljem Britanaca, stalnim i silovitim napadima na položaje JA, a neki od njih uspijevaju izbjegći zarobljavanje.

Većina hrvatskih ustaša, srpskih četnika, slovenskih belogardejaca i drugih kvislinga pognula je na pravcu od Varaždina do Dravograda, zatim od Celja do sela Poljane, odlučni da pod svaku cijenu pobegnu pred JA.

O tome svjedoči ustaški ideolog i vođa ustaške mladeži Vinko Nikolić u memoarima u kojima piše, da se ustaški vitezovi ni po cijenu vlastitih života nisu htjeli predati.

U borbama nakon kapitulacije Njemačke pognuto je i oko 2.000 antifašističkih boraca.

Prema izvještaju III. armije za razdoblje od 9. do 23. svibnja 1945. godine proizlazi da je u završnim borbama bilo zarobljeno 130.000 osoba.

Među zarobljenicima bilo je 40.000 Nijemaca, 40.000 ustaša i domobrana, 20.000 civila, 5.000 četnika, te 25.000 kozaka i pripadnika bele garde.

Demografi Žerjavić i Kočović, u procjeni žrtava, vezano uz pojam Bleiburga, kažu da je ubijeno od 45.000 do 49.000 Hrvata. Među Hrvate ubrajaju i Muslimane kojih nije bio mali broj u postrojbama tzv. NDH.

Prema izvještaju III. Armije, za period od 9. do 23. 05.1945., u završnim operacijama pognuto je 25.000 neprijateljskih vojnika. Žerjavić pretpostavlja da je od tih 25.000 poginulih 14.000 Nijemaca i 11.000 ustaša i domobrana.

Žerjavić je raščlanio i pripadnost žrtava nakon zarobljavanja, pa tako navodi, da je od 40.000 ustaša i domobrana vjerojatno ubijeno 30.000, a od 17.000 civila ubijeno je 7.000.

Žerjavić tvrdi da je 3.000 civila poginulo u bombardiranjima ili su poginuli u borbama u naseljima.

Može se vjerovati, da je bilo nezakonitih ubojstava i stradalih na tzv. »križnom putu«, jednako kako se to događalo

i u nekim drugim zemljama po završetku Drugog svjetskog rata.

Isto tako stoji činjenica, da je Vrhovni komandant JA maršal J. B. Tito 7. svibnja 1945. naredio da civili moraju biti pušteni, a osumnjičenici za ratne zločine predani sudovima, dok ostali moraju biti smješteni u zarobljeničke logore. I ranije, 9. i 13. svibnja 1944., naredbom je jedinicama zabranio samovolju u postupanju sa zarobljenicima. Tu je naredbu ponovio 14. svibnja 1945.

Istraživači procjenjuju da se ipak osveta i odmazda nije mogla izbjegći. Među zarobljenicima bili su poznati koljači iz Jasenovca i drugih stratišta, a među pripadnicima JA bilo je onih kojima su ustaše pobili cijele obitelji. Stoljetna osveta bila je »uobičajeni sustav« postupanja u južnoslavenskim zemljama.

Na području Hrvatske postojala su 82 logora, a Jasenovac je sigurno najveći simbol strahota u tim logorima. Postavlja se i pitanje: zašto su porušeni spomenici na mjestima preostalih logora? Vjerojatno, da se zaboravi tko su bili zločinci? Bili su to redom logori koje su osnovale ustaše!

Jasenovac je zločin genocidnog masovnog ubijanja civilnih pripadnika triju naroda: Srba, Roma i Židova i zločin političkog terora nad neistomišljenicima iz redova vlastitog naroda.

Na Bleiburgu se domaći kvislinzi nisu htjeli predati, već su bezumno ratovali za razliku od generala Lera i njemačkog Wehrmacht-a. Da su se predali, sve bi drugačije bilo. Ovako je u ratnom košmaru stradalo dosta nevinih ljudi koji su tamo dovedeni.

Nažalost, povjesničar dr. J. Jurčević u svojim elaboracijama niti ne pokušava biti objektivan, jer pristupa otvoreno jednostrano, ne zanimaju ga uzroci, a ni posljedice rata. Čitaljelj njegove knjige »Prikrivena stratišta i grobišta jugoslavenskih komunističkih zločina« može veoma lako zaključiti, da su samo »jugoslavenske komunističke vlasti« ubijale u Drugom svjetskom ratu, i to nevine i goloruke Hrvate, bez suđenja, a da rata i logora smrti nije ni bilo, jer o genocidnim ubojstvima nacifašista, ustaša, četnika i drugih zločinaca nema ni spomena.

Mi moramo stalno upozoravati na trajnu opasnost od fašizma kod nas, u Europi i svijetu, čije veliko zlo ne smije imati mjesta na kugli zemaljskoj.

Istraživanja treba nastaviti, otvoriti sve arhive, ali to ne mogu raditi osobe opterećene mržnjom i bilo čime frustrirane, jer takvi ljudi ne mogu biti ni objektivni.

Tomislav Ravnić

Deklaracija i antideklarativna obrada

Ušli smo u 2013., ustvari osmu godinu. Računajući otkako je usvojena Deklaracija o antifašizmu. Taj povijesni dokument koji Hrvatska unosi u Europu nalazi se u ladici nekog stola. Iako bi možda bilo bolje da je u frižideru ladičaru, jer predugo stoji. Netaknut.

No, neki se ipak trude da provedu Deklaraciju na svoj način, obrnuto od onoga što u njoj piše. I krenulo se u iskopavanje jama i traženje kostura po cijeloj Hrvatskoj, a i šire, da bi se dokazalo da su antifašisti zločinci. I u tome su se istakli pravi stručnjaci forenzičari poput Ivana Zvonimira i Čička i njegovog nerazdvojnika Ive Banca, a i Tomislava Karamarka i sličnih. Oni unaprijed znaju da su kosturi u svim jamama samo žrtve partizana ili kako kažu »komunističkih zločina«. Imaju strašan osjećaj, instinktivan s nadnaravnom sposobnošću prepoznavanja.

I neki drugi događaji pokazuju kako se »provodi« Deklaracija. Došli smo čak dotle da na jednom braniteljskom portalu stoji naslov – Smrt antifašizmu, sloboda narodu, a uz to ide tekst o novootkrivenoj »masovnoj grobnici« za koju se odmah utvrdilo da su u njoj pripadnici poraženih vojski iz Drugog svjetskog rata »koje su partizani likvidirali«. Eto kako je tanka crta između Deklaracije u ladici i antideklarativne prakse.

Osim na portalu, ima posebnih izjava i nekih gostiju na TE VE-u. Jedan od njih, Zoran Grgić, u HRT-ovo »Temi dana« predstavljen kao »stručnjak za borbu protiv terorizma«, komentirao je nedavne eksplozije u Zagrebu i doveo ih u svezu, zamislite, s partizanskim filmovima koji su se nedavno emitirali na javnoj televiziji!

Grgić je kazao: »Imali smo nedavno prikazivanje serije bezveznih promidžbenih filmova iz bivše Jugoslavije, s ovim partizanskim zločincima« u kojima je prikazana i scena kako vlak pada u provaliju. »Ne bih se uopće iznenadio da je to nekome bio okidač. Kad je društvo izloženo krizi, onda treba paziti što se pušta i paziti na poruke«, kazao je ekspert.

Da su se na HRT-u držali te eksperzne i »stručnog« naputka, ne bi njega pustili da u emisiji kaže to što je rekao, posebno o »bezveznim« filmovima s »partizanskim zločincima«.

No, ipak na našoj javnoj dalekovid-

nici još ne puštaju pjesmu »Evo zore, evo dana, evo Jure i Bobana«. Ali su zato pustili novu priču u čast Jure Francetića, zapovjednika ustaške Crne legije, u HTV-ovom TV kalendaru i upozorili da »povijesna historiografija Juru Francetića smatra ratnim zločincem, ali da ima i onih koji ga doživljavaju kao heroja«. Prikazali su ga i kao »legendarnog borca«, a urednik TV kalendaru Vladimir Brnardić je naslijedio »legendarnog« Obrada Kosovca. Naime, Obrad je televizijski dugo vremena obrađivao povijest, ali i pripremio svog nasljednika koji nastavlja obradu i želi obradovati antideklarative.

Bio je još jedan »značajan« događaj koji se možda mogao ukloniti u HTV kalendar. Naime, održana je misa za poglavnika, 28. prosinca, u Bazilici Srca Isusova u Palmotićevoj ulici u Zagrebu. Iako je misa bila nešto skromnija, ipak se, možda, TV kalendar mogao izravno uključiti i prenosit. Jer, ako može tako lijepo govoriti o Juri Francetiću samo dan ranije 27. prosinca, to bi se baš uklonilo u kalendarski uredištački koncept, dan za danom.

Inače u Slobodnoj Dalmaciji nam se Josip Jović u svojoj kolumni žali da »silna protucrkvena kampanja« iz dana u dan dobiva sve šire razmjere. Pri tome je spomenuo prve godine »poslije Drugog svjetskog rata, kad su neki revniji borci za napredno društvo uvodili čak i konje u crkvu, što bi se danas protumačilo kao umjetnički performans«.

Što je ponukalo Jovića da sad povezuje konje i crkvu, teško je reći. Do sada još nigdje nismo pročitali da je bilo ili da ima konja u nekoj crkvi. Toga nema u povijesti Crkve, ali nema ni u povijesti konja. No, možda Jović ima veća saznanja o toj vrsti povijesti, s konjskog stajališta.

A trebaju nam učeni ljudi, ne samo o konjima. Ulagamo u Europsku uniju i bez takvih ne ide. Evo, recimo, trebamo znati i kako ćemo u Europsku uniju s ovcama. Neki su se snašli i našli odgovor na to. Naime, uveli su školu u kojoj se stječu adekvatne diplome koje je nedavno dobilo dvadeset troje pastirica i pastira u Šibensko-kninskoj županiji.

- Osim o uzgoju stoke, pastir kod nas mora znati sve, i o marketingu, i trgovini i posjedovati niz drugih znanja i vještina. Nakon što proizvede i proda

stoku, mora se baviti i utjerivanjem duševa – upozorio je jedan od diplomiranih pastira.

Svakako je važno i kako u ovce uložiti novce, a onda kako zadržati i ovce i novce. Ali treba razlikovati i ovčetinu od govedine i konjetine. Na primjer. Eto, ispa je cijeli skandal što nam podmeću konjetinu pod govedinu. I nije problem što je konjetina skuplja od govedine, nego je problem što nam podmeću skuplje pod jeftinije. Mi jesmo naučili na bezobrazluku na tržištu, ali ne ovakve. Pa ne mogu pretjeravati pa nam prodavati skuplje meso za nižu cijenu jer smo navikli na obrnuto. A navike su navike. Zato se toliko diže prašina.

Prije ulaska u EU i ovce treba naviknuti da bleje na engleskom, ali je to jako teško postići. Pokazala su to i prva istupanja u europskim forumima na engleskom, čak i nekih naših predstavnika za koje baš i ne možemo reći da su obične ovce.

Evo im a pametnih prijedloga. Čitamo najnoviju inicijativu »Forum hrvatske slike«. Njome se složno »poziva na stvaranje općeg društvenog konsenzusa i formiranja nestranačke stručne vlade u Hrvatskoj«. I upitali smo se tko se tu s kim slaže tako složno.

I zamislite koga nađemo. Taj »Forum« vodi Zdravko Tomac s Davorinom Rudolfom. Odmah poslije te inicijative dobiše masovnu podršku, i to od Komisije Hrvatske biskupske konferencije »Iustitia et pax«. To je otprilike isto tako kao da je »Iustitia et pax« dala prijedlog i potom dobila masovnu podršku Tomca.

Kako se radi o istrošenom političaru, a uz to i najpoznatijem »obraćeniku«, možda se Tomac transformirao iz političara u tehničara. Pa traži šansu da uđe u tehničku Vladu. Kojoj ne trebaju izbori, jer u njima nema prigode. Kao ni njegov doktorski konkurent Josip Jurčević.

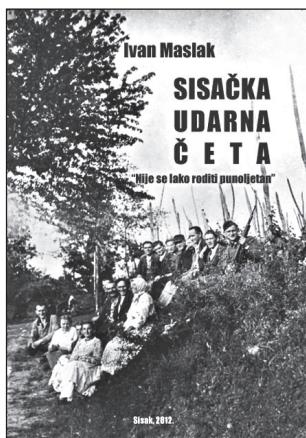
A ako ne uspiju mogu se osloniti na »Iustitia et pax«. Pa da ih biskup Košić predloži za Papu, budući da je mjesto ispraznjeno. Možda su Tomca i Jurčevića baš zato puno citirali u Crkvi i sudjelovali u promoviranju njihovih knjižurina. Već smo i prije natuknuli da su Tomac i Jurčević, možda po tretmanu u Crkvi, već postali veći katolici od Pape.

NOVE KNJIGE

Ivan MASLAK

SISAČKA UDARNA ČETA

»Nije se lako roditi punoljetan«

ih, u kojima je i sam sudjelovao kao hrvatski branitelj.

Autor objektivno i pošteno svjedoči o događajima stvaranja i borbenog djelovanja Sisačke udarne čete, sastavljene od boraca iz sisačkog Pokuplja i Posavine, koji smjelo i odlučno odbacuju zločinanstvo ustaški režim i okupaciju zemlje i vode oslobođilačku borbu. Dana je panorama ratnih, prije svega borbenih, događanja od 1942.–1945., ali ono što je posebno vrijedno je slika ponašanja,

organiziranja i djelovanja naroda, običnog puka, Pokuplja i Posavine, njihova izvornog antifašizma i prihvatanja ciljeva NOB-a. Pokret vode komunisti i SKOJ-evci, ali narod je svojim masovom podrškom, na tragu radicevske tradicije seljačkog buntovništva, otpora i borbe za pravnicu, pravi junak Maslakove priče.

U nekim dijelovima knjiga ima karakter prave drame, prikaz ljudskih pregnuća i dramatičnih i nerijetko tragičnih sudbina. Maslak u zahvali svojim suborcima i prijateljima, od kojih su mnogi poginuli, iskazuje rijetko viđeni humanizam. Odaje priznanje svojoj generaciji za koju kaže da je ostala bez djetinjstva i mladosti i naglašava da »mi nismo imali dječaštvo«.

Maslak je borac otpora i vojnik revolucije, ali nije slijepi vjernik koji nekritički govori o partizanskoj borbi. On preispituje i neke postupke, ukazuje na pogreške i slabosti, dovodeći to u vezu s okolnostima fašističkog poretka i zločinačkog karaktera ustaške vlasti. Vrlo je važno da se ova knjiga pojavi – dosadašnja literatura uglavnom je tretirala samo prvi Sisački partizanski odred i njegovo povezivanje s banjanskim partizanima. Maslak odaje priznanje svojoj četi izrasloj iz naroda toga kraja i s pravom kaže »moram slobodno kazati da je naša sisačka četa u stvari uništila ustaški pokret na kotaru Sisak«.

Knjiga je istovremeno i grada za pisanje cijelovite monografiju o Sisku u Drugom svjetskom ratu, o iznimnom doprinisu sisačkih antifašista, komunista i skojevaca, ali i naroda toga kraja, stvaranju antifašističke, ZAVNOH-ovske Hrvatske i socijalističke Hrvatske i Jugoslavije. Sisak takvu knjigu zaslužuje.

Za tiskanje ovog izdanja treba ponaprijve zahvaliti Udrži antifašističkih boraca i antifašista »Brezovica« Sisak, posebno njezinom predsjedniku, **Gabrijelu Maloviću**, bez čije upornosti i angažmana knjiga sigurno ne bi još bila izdana. Zasluga pripada i uredniku Božidar Dugonjiću koji je uložio jako puno napora i truda u pripremi knjige. Izdavanje knjige potpomogla je Županija sisačko-moslavačka.

Ilija Ranić

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Alerta – Centar za praćenje desnog ekstremizma i protudemokratskih tendencija objavili dvije nove brošure

Desni ekstremizam

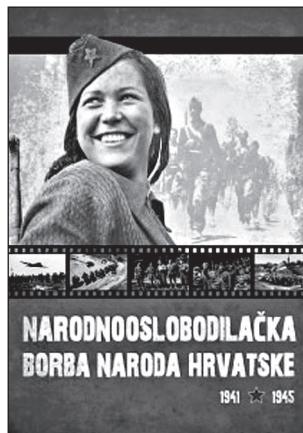
Ubrošuri »Desni ekstremizam« autora Nikole Vukobratovića i Marija Šimunkovića su dane osnovne informacije o povijesti, karakteristikama i izvorima ekstremne desnice nakon Drugog svjetskog rata.

Proučavanje tog fenomena ključno je za razumijevanje nužnosti antifašističkog pokreta u suvremenom svijetu. Kada se prije gotovo cijelog stoljeća pojavio pokret koji je sam sebe prozvao fašizmom, on u zemljama koje su se nazivale »demokratskim

svijetom« nije izazvao nikakvu posebnu paniku.

Ali grozote nacizma, Holokausta i drugih genocida tijekom Drugog svjetskog rata, iz temelja su promijenili svijet. U tom ratu stvoren je antifašizam kao pokret koji je zadržao veliku mobilizacijsku snagu kao čvrsta brana obnovi fašističkih pokreta.

Narodnooslobodilačka borba naroda Hrvatske

Autori edukativne publikacije »Narodnooslobodilačka borba naroda Hrvatske« su mladi antifašisti Mario Šimunković, Nikola Vukobratović i Domagoj Delić.

Od početka devedesetih godina nastale su velike promjene u odnosu prema Narodnooslobodilačkoj antifašističkoj borbi koju se nastojalo svesti na jednu od suprotstavljenih strana, »ravnopravnu s poraženim fašističkim snagama«.

Zato je postojala potreba za edukativnom brošurom, usmjerenom prije svega na obrazovanje mlađih o jednom od najvažnijih povijesnih razdoblja Hrvatske, s obzirom na nedekvatnost obrazovnog sustava i ambivalentan odnos politike i medija prema NOB-u.

S.T.

Obnovili brojne spomenike NOR-a

•Udruga antifašističkih boraca i antifašista Požege održala je 16. veljače izbornu skupštinu na kojoj su pozitivno ocijenjene dosadašnje aktivnosti uz naglasak da su se kontinuirano suprotstavljali svim pokušajima revizije povijesnih zbivanja tijekom Drugog svjetskog rata koje su poticali upravo oni koji su na strani gubitnika

Govoreći o radu u proteklom razdoblju predsjednica UABA Kata Holjevac je naglasila da su uporno zahtijevali obnovu spomeničke baštine i radili neposredno na njihovoj obnovi, ne čekajući inertne ili nezainteresirane institucije društva. Tako su sami i u zajedništvu s lokalnim stanovništvom obnovili spomenike u Dubokoj, Striježevici, Leštu, Podsreću, Škrabutniku te zahtjevnu spomen grobniču Nikole Demonje. Mnoge devastirane spomenike redovito su obilazili i čistili kako bi spriječili daljnje propadanje poput spomenika u Sloboštini, Sjenjaku, Dočiću, Kamenkoj, Mijaču i drugima.

Članovi udruge utrošili su 870 sati radeći na uređenju devastiranih spomenika, većinom o svom vlastitom trošku, ali zato uz pjesmu i radost. Redovito su obilazili

značajna mesta naše antifašističke baštine, poput Jasenovca, Kumrovca te Dočića, Sloboštine, Kamenske, a i na područjima prijateljskih im udruga. Ovamo pak dolaze, u većem broju, članovi udruga iz Slatine, Daruvara, Osijeka, Broda, Gline, Pakrac i Lipika

Vec u ovoj godini Udruga nastavlja obnovu spomenika istim intenzitetom, u cilju čuvanja antifašističke baštine, za koju neće dopustiti da se zaboravi. Tome će svakako doprinijeti i knjiga **Borivoja Zarića** »Sjećanja zapisana u kamenu«, u kojoj su obuhvaćeni brojni spomenici II. sv. rata s ovog područja, uključujući srušene ili devastirane, s povijesnim činjenicama, zbog kojih je svaki od njih podignut. Izdavanje knjige pomogao je Grad Požega.

Na Skupštini UABA bili su **Ivan Fušić** i **Vedran Žuvela**, članovi Predsjedništva SABA RH, **Miroslav Grozdanić**, zamjenik župana te **Ivan Čolak**, savjetnik gradonačelnika Požege, a među gostima su bili i predstavnici udruge iz Petrinje i Daruvara te udruge Pakrac-Lipik.

Na skupštini su uručena i priznanja osmorici zaslužnih članova UABA Požege - **Vladi Bušiću**, **Kazimiru Semunoviću**, **Mili Radoviću**, **Ruži Radović**, **Sreteniju Vukadinoviću**, **Novari Hrnjiću**, **Dragici Kosijer** i **Tomislavu Radojičiću**.

Skupština je izabraла novo Predsjedništvo UABA koje se odmah sastalo i ponovo izabraло **Katu Holjevac** za predsjednicu, **Borivoja Miljevića** za zamjenika i **Kazimira Semunovića** za tajnika.

K.T.Š.

IN MEMORIAM

MIRKO JURIN 1918.-2013.

Potjecao je iz siromašne obitelji. Bio je nosilac partizanske Spomenice 1941. i jedan od pokretača i organizatora ustanka na području Zadarskog primorja.

Iskazao se kao hrabar borac i bio uspješan rukovodilac, a za svoja djela u ratu i poraću dobio je više odlikovanja i priznanja.

Značka nosioca partizanske »Spomenice 41.« bila mu je u poraću nadahnuc i poticaj da nastavi borbu za obnovu, izgradnju i razvitak Dalmacije.

Zbog svojih ljudskih kvaliteta bio je vrlo cijenjen, poštovan i omiljen. Umro je u Splitu, u 95. godini života.

VELJKO MANDIĆ - SILJO 1948.-2013.

Nakon duge i teške bolesti umro je u Pakracu u 65. godini života.

Dva mandata je bio predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Pakrac-Lipik, u periodu u kojem su obnovljeni brojni spomenici poginulima

u Drugom svjetskom ratu. Zadnje dvije godine bio je zastupnik SDP-a u Skupštini Požeško-slavonske županije. Zbog otvorenog suprotstavljanja ekstremnim srpskim stavovima početkom 90-ih, bio je zatočen u logorima Bučje i Grđevica, a za svoj rad i zalaganje ukazom Predsjednika RH odlikovan je Ordenom hrvatskog trojstva.

TOMO KLASAN 1926.-2012.

Rođen u Trebovcu (Ivanić Grad). Sudionik je NOB-a kao pripadnik moslavačkih partizanskih jedinica. Bio je sudionik i poznate bitke u Oborovu 1944. godine. Aktivno je djelovao u UABA Ivanić Grada i u društveno-političkim organizacijama.

VJEKOSLAV KRALJIĆ 1925.-2012.

Rođen u Oroslavlju. Partizanskim jedinicama koje su djelovale u Slavoniji pristupa početkom 1944. godine. Nakon oslobođenja, uz rad se školuje i zapošljava

u više radnih organizacija i u tijelima Skupštine općine Osijek. Bio je član Predsjedništva OO SUBNOR-a Osijek i aktivan u radu UABA Osijek.

MILAN POSILOVIĆ 1931.-2012.

Rođen u Dubrovčaku (Ivanić Grad). Kao omladinac pomagao je partizanima za vrijeme NOR-a u skladu sa svojim mogućnostima. Bio je aktiv u radu društveno-političkih organizacija, posebice u Udruzi antifašističkih boraca i antifašista Ivanić Grada.

PETAR ŠTRUK 1931.-2013.

Rođen u Velikoj Mučni u siromašnoj seljačkoj obitelji. Kao četrnaestogodišnjak uključuje se u NOP kao kurir na području kotara Koprivnica.

Nakon rata bio je aktiv u radu društveno politički radnik i vrijedan član UABA. Za samoprijegoran rad primio je više priznanja.

Antifašistički turizam

Osnovao muzej Josipa Broza Tita

♦Vrgorčki poduzetnik i vlasnik hotela Zvonimir Pervan u rodnom je selu Kokorićima utemeljio muzej u čast Josipa Broza Tita. Turisti dolaze i sa zanimanjem razgledaju eksponate

Zvonko dopunjuje turističku ponudu obnovom objekata, tako da u svom posjedu trenutno ima 14 dalmatinskih kućica, a u razvoju svoga etno-sela, svaku od njih namjerava pretvoriti u posebnu tematsku sobu ili mini-muzej.

U jednoj od tih kuća Zvonko već godinama razvija antifašistički turizam podižući muzej posvećen partizanskom maršalu i predsjedniku Josipu Brozu Titu. Muzej je formiran u kući iz koje su u Drugom svjetskom ratu, kao partizani, poginula trojica njegovih predaka i rođaka i, kako Zvonko ističe, budući da je cijeli život bio odgajan u slobodarskoj antifašističkoj tradiciji, smatrao je potrebnim odužiti se tim ljudima na ovakav način.

- Dok su svi bacali, ja sam skupljao simbole toga vremena. Mnoge predmete sam skupio u Vrgorcu, Makarskoj, Splitu i Zadru, a nešto je došlo iz Zagreba. Kada su ljudi doznali čime se bavim, počeli su mi samostalno dolaziti i poklanjati biste, zastave i knjige vezane za Josipa Broza Tita. Mnogo slika i drugih predmeta uzeo sam u zgradi gradske uprave. Nažalost, puno građe su posjedovale knjižnice i druge institucije, ali su većinu stvari pobacale u smeće. To je šteta, jer ti su predmeti simbol jednog vremena, svjedočili se to nekom ili ne, kaže.

U muzeju se nalazi oko stotinjak različitih predmeta, najviše bisti i slika maršala Tita, nekoliko zastava i grbova, različitih predmeta i zbirka od oko petstotinjak knjiga, vrlo raznolike literature.

Najvažniji eksponat muzeja je Titovo splitsko službeno vozilo, crni Mercedes koji se koristio za prijevoz predsjednika i drugih funkcionera na relaciji od splitskog aerodroma do Vile Dalmacije. Kupila ga je Privredna komora, a kada je saznao da se isti prodaje, Zvonko ga je bez razmišljanja kupio.

- Da imam novca, kupio bih i Titov brod Galeb, rastavio ga i sastavio na svojoj ledini u Kokorićima, kaže Pervan.

Kaže kako se svojim muzejom bori protiv iskriviljavanja prošlosti kojemu svjedoči svaki dan u medijima, a mišljenja je kako nije u redu pljuvati ili zatirati ljude koji su se borili i izgubili svoje živote u borbi protiv zla fašizma.

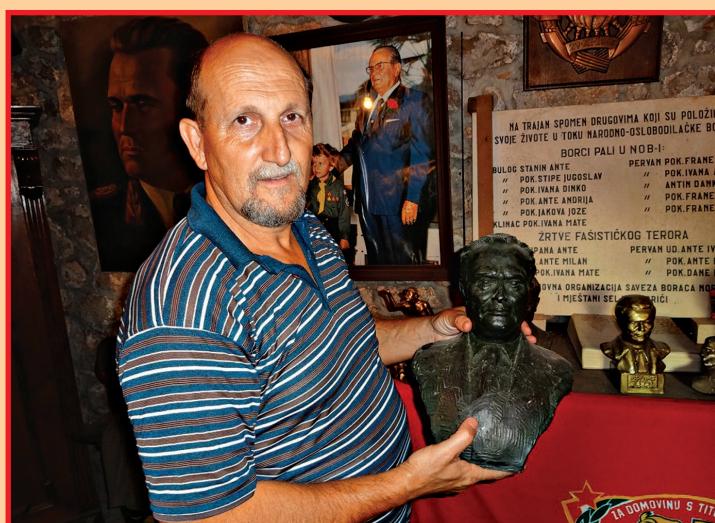
Branko Radonić

Titovo splitsko vozilo - Mercedes Zvonimir Pervan je otkupio za svoj muzej

Dalmatinska kućica pretvorena u Muzej posvećen Titu

Titov muzej - brojni eksponati zanimaju turiste

Spomenik Prosinačkim žrtvama u Zagrebu - Dubrava, autor: Dušan Džamonja, 1961. godine